ANNALES BERTINIANI

EX CODICE PARISIENSI MS 12711

recognovit et exscripsit

inquisitor Georgos Therapon

in urbe Regiomontana
anno MMXXIII.

21.

Anno DCCCLV divina revelatione corpus beati Vincentii a Valentia Hispaniae civitate per quendam monachum Audaldum nomine deportatum est, et apud monasterium beati Benedicti quod Castrum vocatur situm in pago Albiensi conditum. Anno DCCCLVIII defuncto Ebroino antistite atque abbate successit Hilduinus sedis in abbatiae regimine. Cuius temporibus sanctorum martyrum Georgii et Aurelii corpora a duobus monachis ecclesiae sancti Germani delata Corduba in ipso coenobio sancti pontificis sunt condita. Hlotharius itaque Roma secedens promovens usque Lucam civitatem venit, ubi febre corripitur, et grassante clade in suos, quos in oculis suis coacervatim mori conspiciebat, sed iudicium Dei intelligere nolens, usque Placentiam VIII idus augusti pervenit, ibique dominica die superdurans circa horam nonam inopinate exanimis pene effectus est. Et obmutescens in crastinum hora diei secunda moritur, et a paucis suorum qui a clade remanserant in quodam monasteriolo secus ipsam civitatem terrae mandatur. Quod Karolus apud Silvanectis civitatem degens, ubi tam ipse quam et uxor sua thesauros quos in quibuscumque rebus habuerant pro loca sancta in suam elemosinam dispensantes, a praefatis reversi domno de cuius manu illos acceperant reddiderunt, non incerto comperiens nuntio, ab ipsa civitate movens Attiniacum venit. Ubi a quibusdam episcopis sed et ab aliquibus primoribus regni quondam Hlotharii missos directos suscepit ut ibi resideret, et in regnum quod Hlotharii fuerat non intraret, donec frater suus Hludowicus rex Germaniae ab expeditione hostili de Winidis, cum quibus praesenti et praeterito anno saepe comminus sui congredientes aut nihil aut parum utilitatis egerunt, et damnum maximum retulerunt, reverteretur, et in palatio Engilheim residens ad eum missos suos dirigeret, et eum mandaret ubi et quando simul convenirent, et de regni ipsius divisione tractarent. P[lurimi autem] sanioris consilio illi mandaverunt ut quantocius quomodo posset usque Mettis properare satageret, et ipsi tam in itinere quam ad civitatem ipsam ei occurrere maturarent. Quorum consilium Karolus acceptabilius et sibi salubrius esse intelligens, iuxta eorum suggestionem agere festinavit. Et veniens [illegible] sed et plurimi de eodem regno sibi se commendaverunt [illegible] civitatis [illegible] que Mettis nonis septembris veniens, Adventium ipsius civitatis episcopum et Franconem Tungrensem praesulem cum multis aliis in sua commendatione suscepit. Sicque quinto idus ipsius mensis ab episcopis qui affuerunt, conhibentibus omnibus, in basilica beati Stephani haec quae sequuntur denuntiata et gesta fuere hoc modo. Anno incarnationis dominicae

de sancto vincentio
Anno DCCC. LV. diuina reuelatione
corpus beati Vincentii a ualentia
hispanię ciuitate per quendam mona-
chum audaldum nomine deportatum est
et apud monasterium beati Benedi
cti quod castrum uocatur, situm in pago
albiensi conditum. Anno DCCC
LVIII. defuncto, Ebroino antistite
atque abbate, successit Hilduinus
secundus in abbatię regimine. Cuius tem-
poribus sanctorum martyrum Georgii et Au-
relii corpora, a duobus monachis
ecclesię Sancti Germani delata corduba,
in p̄fato coenobio Sancti pontificis sunt
condita. [Hlotharius itaque roma
lętus promouens; usque lucam ciui
tatem uenit, ubi febre corripitur,
et grassante clade in suos quos in oculis
suis coaceruatim mori conspiciebat,
sed iuditium dei intelligere nolens;
usque placentiam VIII Idūs augusti peruenit,
ibique dominica die superdiurnans, circa
horam nonam inopinate exanimis
pene effectus est: Et obmutescens,
in crastinum hora diei secunda moritur;
et a paucis suorum qui aclade reman
serant, in quodam monasteriolo secus
ipsam ciuitatem terre mandatur. Quod
Karolus apud siluanectis ciuitatem
degens, ubi tam ipse quam et uxor
sua thesauros quos in quibuscunque
rebus habuerant, per loca sancta in suam
elemosinam dispensantes, a pistis

reuersi; domino de cuius manu illos
acceperant redder̄, non incerto
comperiens nuntio, ab ipsa ciuitate
mouens, attiniacum uenit. Vbi
a quibusdam episcopis, sed et ab aliquibus pri-
moribus regni quondam hlotharij
missos directos suscepit ut ibi
resideret; et in regnum quod hlotharij
fuerat non intraret, donec frater suus
hludouicus rex germanię ab ex
peditione hostili de uuinidis cum
quibus p̄senti et p̄terito anno sępe
comminus sui congredientes, aut
nihil aut parum utilitatis eger̄,
et dampnum maximum retuler̄ reuer
teretur; et in palatio engiliheim
residens, ad eum missos suos diri
geret; et ei mandaret ubi et quan-
do simul conuenirent, et de re
gni ipsius diuisione tractarent.
Plures autem saniore concilio illi man
dauer̄; ut quantotius, quomodo posset
usque mettis properare satageret: et
ipsi tam in itinere quam ad ciuitatem
ipsam ei occurrere maturarent;
Quorum consilium karolus acceptabilius
et sibi salubrius esse intelligens;
iuxta eorum suggestionem agere
festinauit. Et ueniens [usque uiridunum,]
plurimos de eodem regno,
sed et [haitonem ip]sius ciuitatis episcopum
sibi se commenda[ntes suscepit.] Inde-
que mettis non. sepremb. ueniens,
aduentium ipius ciuitatis episcopum, et
Franconem tungrensem p̄sulem, cum
multis aliis in sua commendatione susce-
pit, sicque quinto idus ipsius mensis, ab episcopis
qui affuer̄ conhibentibus omnibus in
basilica beati Stephani, hęc quę
secuntur denuntiata et gesta fuere
hoc modo. Anno incarnatiois dominicę

1 dccc.lxviiii. indictione secunda. quinto
2 idus septembris. mettis civitate in ecclesia
3 sancti stephani martyris. haec quae secun-
4 tur capitula. adveniente ipsius civita-
5 tis episcopo. coram rege et episcopis qui affuer-
6 unt publice populo et scripto et verbis
7 denuntiavit. Vos scitis fratres. et mul-
8 tis in pluribus regnis est cognitum.
9 quantos et quales eventus tempore
10 senioris nostri quem hactenus habuimus pro
11 causis notissimis communiter sustinui-
12 mus. et quanto dolore quantaque angustia
13 de illius infausta morte nuper cordibus per-
14 culsi sumus. Unde unicum refugium et
15 singulare salubre consilium rege
16 et principe nostro destituti ac desola-
17 ti. nobis omnibus esse consideravimus. ut
18 ieiuniis et orationibus ad eum nos conver-
19 teremus qui est adiutor in opportuni-
20 tatibus in tribulatione. et cuius est con-
21 silium. ac cuius est regnum et ut scrip-
22 tum est. cui voluerit dabit illud.
23 et in cuius manu corda sunt regum.
24 et facit unanimes habitare in
25 domo. solvens medium parietem et
26 faciens utraque unum. deprecantes
27 ipsius misericordiam. ut daret nobis regem
28 ac principem secundum cor suum. qui in omni ordine
in iudicio et iustitia nos [illegible] et
[illegible] secundum voluntatem
atque defenderet in unanimitate
mentium inclinare atque unire. quem
34 ipse ad salutem totius ecclesiae et populi prae-
35 destinatum habebat secundum misericordiam
36 suam. Quia denique ille voluntatem
37 timentium se facit et deprecatio-
38 nes eorum exaudit in concordi divina
39 unanimitate perlegit hunc regni huius
40 heredem esse legitimum cui nos spon-
41 te commisimus dominum videlicet prae-

sentem hunc principem nostrum karolum
ut nobis praesit et prosit. videtur nobis si vobis
placet. ut sicut post haec vobis mani-
festabimus signo certissimo demon-
stremus. quia illum a deo electum et nobis
datum principem. ut eidem largitori
de suis beneficiis non simus ingrati.
sed gratiarum actiones illi referentes.
oremus et cum datum nobis datum principem
ad salutem et defensionem sanctae suae ecclesiae
et ad auxilium atque profectum omnium
nostrum cum pace et tranquillitate nobis
conservet diuturnum. et nos fideli devo-
tione illi obsequentes atque observa-
tione fruentes sub illius administra-
tione in suo gubernet servitio.
Et si illi placet et necessarium nobis
videtur fore ut ex ore audiamus
quod a christianissimo rege fideli et una-
nimo huic populo unicuique in ordine
suo conveniat audire. ac devotamente
suscipere. Post haec rex karolus
haec quae secuntur per se in eadem ecclesia
cunctis qui affuerunt denuntiavit.
Quia sicut isti venerabiles episcopi
unius ex ipsis voce dixerunt.
et certis indiciis ex vestra una-
nimitate monstraverunt. et vos
acclamastis me dei electione
ad vestram salvationem et profectum
atque regimen et gubernationem huc
advenisse. sciatis me honorem
et cultum dei atque sanctarum ecclesiarum
domino adiuvante conservare.
et unumquemque vestrum secundum sui ordi-
nis dignitatem et personam. iuxta
meum scire et posse honorare et
salvare. et honoratum et salvatum
tenere velle. et unicuique in suo
ordine secundum sibi competentes le-
ges tam ecclesiasticas quam munda-

1 DCCC. LXVIIII. indictione secunda quinto
2 idus septemb. mettis ciuitate in ęcclesia
3 Sancti Stephani martyris hęc quę secun-
4 tur capitula; aduentius ipsius ciuita
5 tis episcopus, coram rege et episcopis qui affuer̄,
6 publice populo et scripto et uerbis
7 denuntiauit. Uuos scitis fratres, et mul-
8 tis in plurimis regnis est cognitum;
9 quantos et quales euentus tempore
10 senioris nostri quem hactenus habuimus pro
11 causis notissimis communiter sustinui-
12 mus, et quanto dolore quantaque angustia
13 de illius infausta morte nuper cordibus per
14 culsi sumus: Vnde unicum refugium et
15 singulariter salubre consilium rege
16 et principe nostro destituti ac desola
17 ti, nobis omnibus esse considerauimus; ut
18 ieiuniis et orationibus ad eum nos conuer-
19 teremus qui est adiutor in opportuni
20 tatibus in tribulatione, et cuius est con
21 silium, ac cuius est regnum, et ut scrip-
22 tum est, cui uoluerit dabit illud;
23 et in cuius manu corda sunt regum,
24 et facit unanimes habitare in
25 domo; soluens medium parietem et
26 faciens utraque unum; dep̄cantes
27 ipsius misericordiam, ut daret nobis regem
28 ac principem secundum cor suum, qui in
29 iuditio et iustitia nos in omni ordine
30 ac [professione regeret, saluar]et
31 atque defen[deret, pariter u]oluntatem
32 [et corda omni]um nostrum unanimiter
33 in eum inclinaret atque uniret; quem
34 ipse ad salutem totius ecclesię et populi p̄-
35 destinatum habebat secundum misericordiam
36 suam. Quia denique ille qui uolun
37 tatem timentium se facit et dep̄catio
38 nes eorum exaudit, in concordi una-
39 nimitate p̄elegit hunc regni huius
40 heredem esse legitimum cui nos spon
41 te commisimus domnum uidelicet p̄-

1 sentem hunc principem nostrum karolum
2 ut nobis p̄sit et prosit; uidetur nobis si uobis
3 placet, ut sicut post hęc uobis mani
4 festabimus, signo certissimo demon-
5 stremus, quia illum a deo electum, et nobis
6 datum principem, ut eidem largitori
7 deo ex suis beneficiis non simus ingrati,
8 sed gratiarum actiones illi referentes;
9 quatenus et eum datum nobis datum principem
10 ad salutem et defensionem sanctę suę ecclesię
11 et ad auxilium atque profectum omnium
12 nostrum, cum pace et tranquillitate nobis
13 conseruet diutius, et nos fideli deuo
14 tione illi obsequentes atque obserua
15 tione fruentes, sub illius administra
16 tione in suo gubernet seruitio.
17 Et si placet et necessarium uobis
18 uidetur fore ut ex esore audiamus
19 quod a christianissimo rege fideli et una-
20 nimo huic populo unicuique in ordine
21 suo conuenit audire, ac deuota mente
22 suscipere. Post hęc rex karolus
23 hęc quę secuntur per se in eadem ęcclesia
24 cunctis qui affuer̄ denuntiauit.
25 Quia sicut isti uenerabiles episcopi
26 unius ex ipsis uoce dixerunt;
27 et certis indiciis ex uestra unani
28 mitate monstrauer̄, et uos
29 acclamastis me dei electione
30 ad uestram saluationem et profectum
31 atque regimen et gubernationem huc
32 aduenisse; sciatis me honorem
33 et cultum dei atque sanctarum ęcclesiarum
34 domino adiuuante conseruare;
35 et unumquenque uestrum secundum sui ordi
36 nis dignitatem et personam, iuxta
37 meum scire et posse honorare et
38 saluare, et honorabiliter saluatum
39 tenere uelle, et unicuique in suo
40 ordine secundum sibi competentes le
41 ges tam ecclesiasticas quam munda-

nas legem et iustitiam conservare. in
hoc et honor regis et potestas ac de
bita obedientia atque adiutorium
ad regnum ei a deo datum continendum
et defendendum ab uno quoque uestro secundum
suum ordinem et dignitatem atque possi
bilitatem mihi exhibeatur. sicut antecessores
uestri iuste fideliter et rationabiliter
meis antecessoribus exhibuerunt.

Et post haec hincmarus remorum archi
episcopus haec quae secuntur capitula iu
bente ac postulante aduentio
mettensi episcopo et ceteris episcopis treue
rorum prouinciae hattone scilicet sanctae
ecclesiae uiridunensis episcopo et arnulfo
tullensis antistite conhibentibus
prouinciae remorum episcopis coram episcopis
et rege cunctisque qui affuerunt in eadem
ecclesia publice denuntiauit. Ne
alicui forte uideatur incongrue
ac presumptiose me ac prouinciae nostrae
uenerabiles coepiscopos facere. quoniam
de altera prouincia ordinationi
et causis huius prouinciae nos intromit
tentes sciat nos contra canones
sacros non agere. quoniam remensis et
treuerensis ecclesiae in hac regione
belgica cum sibi commissis ecclesiis so
rores et conprouinciales habentur.
sicut auctoritas ecclesiastica et antiquissi
ma demonstrat consuetudo. ac
pro hoc unanimi consensu et synoda
lia iuditia exercere. et quae a sanctis pa
tribus constituta sunt debent con
corditer custodire. hac priuilegii
conditione seruata. ut qui prior de
remensi et treuerensi episcopo fuerit
ordinatus prior etiam habeatur. Et
lex diuinitus instituta precipit dicens.
Si transieris per messem amici tui colli
gens spicas manu confricabis ad
manducandum. falcem autem non
metas. Messis est populus ut dominus
monstrat in euangelio dicens. Mes
sis quidem multa. operarii autem
pauci. Rogate ergo dominum messis
ut mittat operarios in messem suam.
Quia uos pro nobis episcopis debetis orare
ut uobis digna possimus loqui. Messis
autem amici est populus in prouincia
alteri metropolitano commissa.
Unde uos hortando quasi manu opus
confricando ad diuinam uoluntatem
et uestram salutem in corpore unitatis
ecclesiasticae ualemus et debemus traicere.
In parrochianos autem prouinciarum
aliis metropolitanis commissarum
falcem iuditii non mittimus. quia nec est
unde. nec enim esse consideramus.
Est et alia causa qua isti uenerabi
les domini et confratres nostri prouinciae
istius episcopi non habentes metropoli
tanum episcopum exiguitatem nostram sic
in suis sicut et in specialibus nostris causis
nos fraterna caritate iubent et co
monent agere. Est ita domni fratres.
Et responderunt ipsi episcopi. Ita est. Praeterea
quae domnus episcopus et frater noster aduentius
uobis ex sua et ceterorum suorum et
nostrorum fratrum ac uenerabilium episcoporum
uoce dixit. in hoc etiam animaduertere
potestis uoluntatem dei esse. ut praesens
domnus et rex noster qui in partem regni
quam hactenus tenuit et actenuit. et
nobis ac ecclesiis nostris et populo sibi com
misso utiliter praeest et profuit. et salu
briter praeest et profuit. unde ad hunc
locum domino ducente peruenerit. quo
etiam uos eius inspiratione fluxistis
et ipsi uos sponte commendastis. cui
instinctu animata domna matham
noe significantem ecclesiae unitatem

nas, legem et iustitiam conseruare, in
hoc ut honor regius et potestas, ac de
bita oboedientia atque adiutorium
ad regnum mihi a deo datum continendum
et defendendum, ab uno quoque uestro secundum
suum ordinem et dignitatem atque possi
bilitatem mihi exhibeatur; sicut antecessores
uestri iuste, fideliter et rationabiliter
meis antecessoribus exhibuerunt.
Et post hęc hincmarus remorum archy
episcopus, hęc quę secuntur capitula, iu
bente ac postulante aduentio
mettensi episcopo, et cęteris episcopis treue-
rorum prouintię, haitone scilicet
ecclesię uiridunensis episcopo, et arnulfo
tullensis antistite, conhibentibus
prouintię remorum episcopis; coram episcopis
et rege, cunctis qui affuer̄ in eadem
ecclesia publice denuntiauit. Ne
alicui forte uideatur incongrue
ac p̄sumptuose me ac prouintię nostrę
uenerabiles coepiscopos facere, quoniam
de altera prouintia ordinationi
et causis huius prouintię nos immis
centes; sciat nos contra canones
sacros non agere, quoniam remensis et
treuerensis ecclesię in hac regione
belgica cum sibi commissis ęcclesiis, so
rores et conprouinciales habentur,
sicut auctoritas ęcclesiastica et antiquissi-
ma demonstrat consuetudo; ac
per hoc unanimi consensu, et synoda
lia iuditia exerere, et quę a sanctis pa-
tribus consituta sunt, debent con
corditer custodire; hac priuilegii
conditione seruata, ut qui prior de
remensi et treuerensi episcopo fuerit
ordinatus; prior etiam habeatur. Et
lex diuinitus instituta p̄cipit dicens,
Si transieris per messem amici tui; colli-
gens spicas manu confricabis ad

manducandum, falce autem non
metas. Messis est populus; ut dominus
monstrat in euangelio dicens; Mes-
sis quidem multa, operarii autem
pauci. Rogate ergo dominum messis;
ut mittat operarios in messem suam.
Quia uos pro nobis episcopis debetis orare,
ut uobis digna possimus loqui. Messis
autem amici est populus, in prouintia
alteri metropolitano commissa.
Vnde uos hortando quasi manu operis
confricando; ad dei uoluntatem
et uestram salutem, in corpus unitatis
ecclesię ualemus et debemus traicere.
In parroechianos autem prouinciarum
aliis metropolitanis commissarum;
falcem iuditii non mittimus; quia nec est
unde, nec nostrum esse consideramus.
Est et alia causa, quia isti uenerabi-
les domini et confratres nostri prouintię
istius episcopi, non habentes metropoli-
tanum episcopum; exiguitatem nostram sic
in suis sicut et in specialibus nostris causis,
nos fraterna charitate iubent et com
monent agere. Est ita domini fratres?
Et responder̄ ipsi episcopi. Ita est. Pręterea
quę domnus episcopus et frater noster aduentius
uobis ex sua et cęterorum suorum et
nostrorum fratrum ac uenerabilium episcoporum
uoce dixit; in hoc etiam animaduertere
potestis uoluntatem dei esse ut p̄sens
domnus et rex noster qui in partem regni
quam hactenus tenet ac tenuit; et
nobis ac ęcclesiis nostris et populo sibi com
misso utiliter p̄est et p̄fuit, et salu-
briter prodest et profuit; inde ad hunc
locum domino ducente peruenerit, quo
etiam uos es inspiratione fluxistis;
et ipsi uos sponte commendastis: cuius
instinctu animata omnia in archam
noe significantem ęcclesię unitatem

nullo cogente convenerunt. Quia sanctae memoriae pater suus dominus hludowicus pius imperator ex progenie chlodovei regis francorum per beati remigii catholicam praedicationem cum integra gente conversi, et cum tribus francorum milibus, exceptis parvulis et mulieribus, vigilia sancti paschae baptizati, et caelitus sumpto chrismate unde adhuc habemus peruncti et in regem sacrati exortus per beatum arnulfum cuius idem hludowicus pius augustus originem duxit carnis et a stephano papa romano ante sedem dei genitricis mariae altare remis in imperatorem est coronatus, et demum factione quorundam a regno impio destitutus, unanimitate episcoporum et fidelium populi ante sepulchrum sancti dyonisii ecclesiae sanctae est redditus, et in hac domo ante hoc altare per homartem stephani coronatus per dominum hedonem sacerdotali ministratione fidei populi sic quassatum undique corona regni est impio restituit. Et quia in historiis sacris legimus reges quando regna obtinuerunt singulorum regnorum sibi diademata imposuere, non incongruum videtur si vestrae placet unanimitati, ut in obtentu regni unde vos ad illum sponte convenistis, sacerdotali ministerio ante hoc altare coronetur, et sacra unctione domino consecretur. Quod si vobis placet, propriis vocibus consonate. Et in hoc conclamantibus omnibus, dixit idem episcopus: Agamus igitur unanimiter domino gratias, decantantes Te deum laudamus. Et post haec cum benedictione sacerdotali idem rex est coronatus. Indeque florikingas veniens, quae ordinanda sibi visa sunt ordinavit.

Indeque in saltum arduennae autumnali venationi se contulit. Hludowicus autem frater eius pacem sub quadam conditione apud winidos obtinere procurans, ad quam confirmandam filios suos cum marchionibus terrae ipsius direxerat, infirmus in ragenesburg civitate remansit. Et mittens missos suos ad karolum, mandavit illi de firmitatibus quae inter eos factae fuerant sed et de portione regni quondam hlotharii. Unde karolus illi congruam responsionem mandavit.

Interea basilius quem michael graecorum imperator sibi in consortium imperii ascivit, eundem michaelem dolo interfecit et imperium sibi ascivit. Qui patricium suum abbaram cum CCC navibus misit, ut et hludowico contra sarracenos ferret suffragium, et filiam ipsius hludowici a se desponsatam de hludowico susciperet, et sibi in coniugio copulandam duceret. Sed quadam occasione interveniente displicuit inter hludowicum cum eodem patricio de filia ipsius. Unde isdem patricius molestus corinthum rediit. Et revertente hludowico ab obsidione sarracenorum de partibus beneventanis, idem sarraceni de bara egredientes et hostem hludowici post tergum sequentes, plus quam duo milia caballos ipsius hostis praedati sunt, et cum eisdem caballis duos ex se ipsis ordinantes cuneos, ad ecclesiam sancti michaelis in monte gargano praexerunt et clericos sed et multos qui ad orationem illuc convenerant depraedantes cum multa spolia ad sua redierunt.

1 nullo cogente conuener̄. Quia sanctę
2 memorię pater suus domnus hludo
3 uicus pius imperator ex progenie chlo-
4 douei regis francorum per beati Re-
5 migii catholicam p̄dicationem cum
6 integra gente conuersi, et cum
7 tribus francorum millibus exceptis
8 paruulis et mulieribus uigilia sancti
9 paschę baptizati, et cęlitus sumpto
10 chrismate unde adhuc habemus perun
11 cti et in regem sacrati exortus, per beatum
12 arnulfum cuius idem hludouicus pius augu
13 stus originem duxit carnis, et a Stepha
14 no papa romano ante sanctę dei geni-
15 tricis Marię altare remis in imperato-
16 rem est coronatus; et demum factione
17 quorundam terreno imperio destitutus,
18 unanimitate episcoporum et fidelis populi
19 ante sepulchrum Sancti Dyonisii ęcclesię
20 sanctę est redditus, et in hac domo ante
21 hoc, altare prothomartyris Stephani co
22 ronatus, per domini sacerdotes acclamatio-
23 ne fidelis populi sicut qui affuimus uidimus
24 corona regni est imperio restitutus. Et
25 quia ut in hystoriis sacris legimus, re-
26 ges quando regna obtinuer̄, singulorum
27 regnorum sibi diademata imposuer̄;
28 non incongruum uidetur si uestrae placet
29 unanimitati, ut in obtentu re
30 gni unde uos ad illum sponte conue
31 nistis, sacerdotali ministerio ante
32 hoc altare coronetur, et sacra un
33 ctione domino consecretur. Quod si uobis
34 placet, propriis uocibus consonate.
35 Et in hoc conclamantibus omnibus, dixit
36 idem episcopus Agamus ergo unanimiter domino
37 gratias; decantantes, Te deum lauda-
38 mus. Et post hęc; cum benedictione
39 sacerdorali idem rex est coronatus. in-
40 deque florikingas ueniens, quę ordi-
41 nanda sibi uisa sunt ordinauit,

indeque in saltum arduennę, anima
lium uenationi se contulit. **H**lu
douicus autem frater eius pacem sub quadam con
ditione apud uuinidos obtinere
procurans; ad quam confirmandam fi
lios suos cum markionibus terrę ipsius
direxerat, infirmus in ragenisburg
ciuitate remansit: Et mittens mis-
sos suos ad karolum, mandauit illi de
firmitatibus quę inter eos factę fuer̄
sed et de portione regni quondam
hlotharii. Vnde karolus, illi con
gruam responsionem mandauit.

22 **I**nterea basilius quem michael grecorum
imperator sibi in consortium imperii
asciuerat, eundem michaelem dolo
interfecit; et imperium sibi asciuit. Qui
patricium suum abberraram, cum CCC^{tis} nauibus
miserat, ut et hludouico contra
sarracenos ferret suffragium, et filiam
ipsius hludouici a se desponsatam de
hludouico susciperet, et sibi in coniu
gio copulandam duceret. Sed quadam
occasione interueniente, disconue
nit hludouico cum eodem patricio de
filia ipsius. Vnde idem patricius, mo-
lestus, corinthum rediit. Et reuer
tente hludouico ab obsidione sar
racenorum de partibus beneuentanis,
idem sarraceni de baira egredien-
tes, et hostem hludouici postergum
sequentes; plusquam duo milia
caballos ipsius hostis p̄dati sunt;
et cum eisdem caballis duos ex se ipsos
ordinantes cuneos, ad ęcclesiam sancti
Michaelis in monte gargano
perrexerunt; et clericos sed
et multos qui ad orationem
illuc conuenerant depre-
dantes; cum multa spolia
ad sua redierunt.

Quod ualde & impa-
torē atq; aplicū. sed & romanos
turbauit. Hludouicus hlu-
douici regis germaniȩ filius
cū saxonib; contra uuinidos
qui e regione saxonū sunt bel-
lū committens. cū multa strage
hominū ex utraq; parte quoq;
modo uictoria est adeptus. in-
deq; pspe ē reuersus. Rot-
landus arelatensis archieps.
abbatiā sci cesarii apud hludo-
uicū impatorē & engilbergam
n uacua manu adeptus. in insu-
la camaria in qua res undecūq; di-
tissima in qua res ipsius abbatiȩ
plurimȩ conіacent & in qua portū
sarraceni habe solebant. castel-
lū ope tumulario desolatū edi-
ficans. audito sarracenorū ad-
uentu. in illud satis inconsulte
intrauit. & applicantib; ad
ipsū castellū sarracenis. amplius
quā ccc suorū interfectis. ab eisdē
sarracenis ē captus. & in eorū
naues deductus ac religatus.
Unde. c.l. libris argenti. & c.l.
mantellis. & c.l. spatis. & c.l.
mancipiis. pter ea quȩ in placito
data sunt. ē ad redēptionē con-
cessus. Interea idē eps in nauib;
mortuus ē. xiii kl octobr. Sarrace-
ni aut ingeniose accelerantes
de redēptione illius quasi n possent
ibi amplius immorari. si illū uel-
lent recipe redēptores illius. re-
deptionē p eo dare accelerarent.
quod & factū est. & sarraceni sus-
cepta omni redēptione. inser-
eundē epm sedere in cathedra
indutū uestimentis sacerdotalib; cū

quib; captus fuerat. & uelut pho-
nore deportauer̄ eū a nauib; in terrā.
Redēptores aut illius uolentes eū
alloqui & congratulari ei. inue-
ner̄ eū mortuū. Quē cū maximo
luctu exportantes. sepeliēr eū
xvi kl octobr. in sepulchro quod sibi ipse
parauerat. Salomon dux britto-
nū. pacē cū nortmannis in ligeri in-
residentib; fecit. & uinū partis
suȩ de pago andegauensi. cū brit-
tonib; suis collegit. Hugo abba
& Gauzfridus cū transsequanis con-
fligentes cū nortmannis in ligeri in-
residentib; lx circit inde interfecer̄.
Et capientes quendā apostatā mona-
chū qui relicta xpianitate se nort-
mannis contulerat. & nimis xpianis
infestissimus erat. decollari fecer̄.
Ea tempestate. secūda irruptione nort-
manni parisius uener̄. & bene iber-
mani monasteriū depopulati sunt.
cellarioq; frm igne inmisso. cū
multa pda undecūq; adquisita redi-
er̄. Karolus ii ciuitates trans
sequanā ab incolis firmari rogauit.
cinomannis scilicet ac turonis. &
ut psidio contra nortmannos
populis ēē possent. Nortmanni
aut hoc audientes. multā sum-
mā argenti. frumenti quoq; &
uini ac animaliū ab incolis
ipsius terrȩ quesier. ut cū
eis pacē facerent. Karolus in uilla duciaco. vii id octb. certo
nuntio cōpiens obisse
ynon mensis [illegible] hyrminteru-
dē uxorē suā in monasterio
Sci Dionisii. ubi & sepulta ē.
exequente Bosone filio Buuini

1 Quod ualde et impera-
2 torem atque apostolicum, sed et romanos
23 3 turbauit. **H**ludouicus hlu-
4 douici regis germanię filius
5 cum saxonibus contra uuinidos
6 qui e regione saxonum sunt bel-
7 lum committens; cum multa strage
8 hominum ex utraque parte, quoquo
9 modo uictoriam est adeptus, in
10 deque prospere est reuersus. **R**ot-
11 landus arelatensis archiepiscopus,
12 abbatiam sancti cęsarii apud hludo-
13 uicum imperatorem et engilbergam
14 non uacua manu adeptus; in insu-
15 la camaria nimis undecunque di-
16 tissima in qua res ipsius abbatię
17 plurimę coniacent et in qua portum
18 sarraceni habere solebant, castel
19 lum opere tumulario de sola terra ędi
20 ficans; audito sarracenorum ad
21 uentu, in illud satis inconsulte
22 intrauit; et applicantibus ad
23 ipsum castellum sarracenis, amplius
24 quam CCC^{tis} suorum interfectis, ab eisdem
25 sarracenis est captus; et in eorum
26 naues deductus ac religatus.
27 Vnde C. L. libris argenti, et C. L.
28 mantellis, et C. L. spatis, et C. L.
29 mancipiis, p̄ter ea quę in placito
30 data sunt, est ad redemptionem con
31 cessus, Interea isdem episcopus in nauibus
32 moritur XIII kalend. octobr. Sarrace-
33 ni autem ingeniose accelerantes
34 de redemptione illius quasi non possent
35 ibi amplius immorari, si illum uel
36 lent recipere redemptores illius, re-
37 demptionem pro eo dare accelerarent,
38 quod et factum est. Et sarraceni sus
39 cepta omni redemptione, miser̄
40 eundem episcopum sedere in cathedra
41 indutum uestimentis sacerdotalibus cum

quibus captus fuerat; et uelut pro ho
nore deportauer̄ eum a nauibus in terram.
Redemptores autem illius uolentes eum
alloqui, et congratulari ei; inue-
ner̄ eum mortuum. Quem cum maximo
luctu exportantes, sepelier̄ eum
X. kal. octobr. in sepulchro quod sibi ipse
parauerat. **S**alomon dux britto
num, pacem cum nortmannis in ligerim
residentibus fecit, et uinum partis
suę de pago andegauensi, cum brit
tonibus suis collegit. **H**ugo abba
et Gautfridus cum transsequanis con
fligentes cum nortmannis in ligerim
residentibus, LX^{ta} circiter inde interfecer̄.
Et capientes quendam apostatam mona-
chum qui relicta christianitate se nort-
mannis contulerat, et nimis christianis
infestissimus erat; decollari fecerunt.
Ea tempestate, secunda irruptione nort
manni parisius uener̄, et beati Ger-
mani monasterium depopulati sunt;
cellarioque fratrum igne inmisso, cum
multa p̄da undecunque adquisita redi-
er̄. **K**arolus uero ciuitates trans
sequanam ab incolis firmari rogauit,
cinomannis scilicet ac turonis; et
ut p̄sidio contra nortmannos
populis esse possent. Normanni
autem hoc audientes, multam sum
mam argenti, frumenti quoque et
uini ac animalium, ab incolis
ipsius terrę quaesier̄, ut cum
eis pacem facerent.
24 **K**arolus in uilla ducia Cap. 24
co, VII. Idus octobris certo
nuntio comperiens obisse
ij non. octobris Hyrmintru
dem uxorem suam in monasterio
Sancti Dyonisii ubi et sepulta est;
exequente Bosone filio Biuini

quondam comitis hoc missaticum apud matrem et materteram suam Teutbergam hlotharii regis relictam. sororem ipsius Bosonis nomine Richildem mox sibi adduci fecit. et in concubinam accepit. Qua de re eidem Bosoni abbatiam sancti Mauricii cum aliis honoribus dedit. et ipse aquis palatium eandem concubinam secum ducens. festinare acceleravit. quatenus et fresios illius partis homines qui hlotharii fuerant ibi sicut ei mandaverant in sua ditione susciperet. denuntians se abinde palatium quod Gundulfi villa dicitur missa sancti Martini venturum. ut de provincia et de superioribus partibus burgundiae ad se venturos susciperet. Veniens autem aquis. nullum obtinuit quem ante non habuit. et inde ut denuntiaverat ad Gundulfi villam pervenit. ubi missos Adriani papae. paulum et leonem episcopos suscepit. cum epistolis sibi et praesulibus ac regni primoribus in his galliarum partium regionibus consistentibus. in quibus continebatur. ut regnum quondam hlotharii quod hludouuico imperatori spirituali filio eius hereditario iure debetur. et quod ad eum post mortem ipsius hlotharii redit. ut homines in eo degentes mortalium nullus invaderet. nullus commoveret. nullus ad se conaretur inflectere. Quod si quis praesumeret. non solum praesulatus auctoritatis ministerium infirmaretur. verum etiam vinctis anathematis obligatus. nomine christianitatis privatus. cum diabolo omnino locaretur. Et si quis de episcopis tam nefariae temeritatis auctorem ut tacendo fugeret. ut non resistendo consentiret. non iam pastoris sed mercennarii nomine se noverit fore censendum. et quia iam non pertineret ad eum de ovibus. non pertineret consequenter de pastoralibus dignitatibus.

Cum quibus episcopis et missis hludouuici imperatoris venit nomine Bodeardus. de his nihilominus satagens.

Karolus autem absolutis apostolici et imperatoris missis. pellectus variis suasionibus falsorum missorum qui ei suggerebant quod frater suus hludouuicus in vicinissimum morti foret. iter in elisacias partes arripuit. ut hugonem liutfridi filium et Bernardum Bernardi filium obtineret. sicut et fecit. Indeque aquis remeans. ibi diem nativitatis domini celebravit.

Anno. dccc.lxx. Inde ad Roricum nortmannum colloquium apud noviomagum palatium perrexit. quem sibi foedere copulavit. Et in die festivitatis .lxx.me praedictam concubinam suam Richildem desponsatam atque dotatam in coniugem sumpsit.

Et in spatio a fratre suo hludouuico germaniae rege sibi nuntios atque missos accepit. ut si quantotius aquis non egrederetur. et regnum quondam hlotharii penitus non desereret. ideoque regnum sicut hlotharii homines tempore obitus ei habebant eis tenere pacifice non concederet. sine ulla retractatione illum bello appeteret. Unde inter eos missis discurrentibus. eo usque causa perducta est. ut utrimque huiusmodi sacramenta fierent. Sic promitto ex parte senioris mei karoli. quod senior meus fratri suo hludouuico regi talem portionem de regno hlotharii regis

Missa, pro festo, vbi supra. fo. 134. pa. 1. fo. 135. pa. 2. fo. 137. pa. 1.

1 quondam comitis hoc missaticum apud
2 matrem et materteram suam Teubergam
3 hlotharii regis relictam, sororem
4 ipsius Bosonis nomine Richildem
5 mox sibi adduci fecit; et in concu
6 binam accepit. Qua de re eidem Bo-
7 soni abbatiam Sancti Mauritii cum
8 aliis honoribus dedit, et ipse aquis
9 palatium eandem concubinam secum
10 ducens, festinare accelerauit;
11 quatenus residuos illius partis ho-
12 mines qui hlotharii fuerant ibi
13 sicut ei mandauerant in sua diui
14 sione susciperet, denuntians se ab-
15 inde palatium quod Gundulfi uilla di-
16 citur missa* Sancti Martini uenturum,
17 ut de prouintia et de superioribus par-
18 tibus burgundię ad se uenturos
19 suscipiat. Veniens autem aquis, nul-
20 lum obtinuit quem ante non habuit;
21 et inde ut denuntiauerat ad Gun-
22 dulfi uillam peruenit, ubi missos Adri-
23 ani papę, paulum et leonem episcopos sus
24 cepit, cum epistolis sibi et p̄sulibus ac re-
25 gni primoribus in his galliarum par-
26 tium regionibus consistentibus; in quibus
27 continebatur, ut regnum quondam
28 hlotharii quod hludouico imperatori
29 spirituali filio eius hereditario iure de-
30 betur, et quod ad eum post mortem ipsius
31 hlotharii rediit, uel homines in
32 eo degentes, mortalium nullus
33 inuaderet; nullus commoueret,
34 nullus ad se conaretur infle
35 ctere. Quod si quis p̄sumeret,
36 non solum per suę auctoritatis mini
37 sterium infirmaretur; uerum
38 etiam uinculis anathematis ob-
39 ligatus, nomine christianitatis
40 priuatus; cum diabolo omnino
41 locaretur. Et si quis de episcopis tam
42 nefarię temeritatis auctorem uel

*Missa, pro festo, ut supra fo. 134. pa. 1. fo. 135. pa 2. fo. 137. pa 1.

1 tacendo fugeret, uel non resistendo
2 consentiret, non iam pastoris sed
3 mercennarii nomine se noret
4 fore censendum, et quia iam non pertineret
5 ad eum de ouibus, non pertineret conse
6 quenter de pastoralibus dignitatibus.
7 Cum quibus episcopis et missus hludouici
8 imperatoris uenit nomine Bodera-
9 dus, de his nihilominus satagens.
10 Karolus autem absolutis apostolici et impera-
11 toris missis; pellectus uanis sua-
12 sionibus falsorum missorum qui ei sug-
13 gerebant quod frater suus hludouicus
14 uicinissimus morti foret; iter in
15 elisacias partes arripuit, ut Hu-
16 gonem Liutfridi filium et Bernar-
17 dum Bernardi filium obtineret; sicut
18 et fecit. Indeque aquis remeans, ibi-
19 dem natiuitatem domini celebrauit.
20 Anno DCCC. LXX. Inde ad Rorici
21 nortmanni colloquium, apud
22 nouiomagum palatium perrexit; quem
23 sibi foedere copulauit. Et in die
24 festiuitatis LXX^{mo}, p̄dictam concu-
25 binam suam Richildem desponsatam
26 atque dotatam, in coniugem sumpsit.
27 Et insperate a fratre suo hludouico ger-
28 manię rege sibi nuntiantes missos
29 accepit; ut si quamtotius aquis non
30 egredereturt, et regnum quondam hlo-
31 tharii penitus non desereret, idemque
32 regnum sicut hlotharii homines
33 tempore obitus eius habebant eis tene-
34 re pacifice non concederet; sine
35 ulla retractatione illum bello ap-
36 peteret. Vnde inter eos missis dis
37 currentibus, eo usque causa perducta
38 est, ut utrimque huiusmodi sacra-
39 menta fierent. Sic promitto ex par-
40 te senioris mei karoli, quod senior
41 meus fratri suo hludouico regi, talem
42 portionem de regno hlotharii regis

consentit habere. qualem aut ipsi iusti-
orem et plus aequaliorem. aut communes
fideles eorum inter se invenerint. nec
eum in ipsa portione ut in regno quod
antea tenuit per aliquam fraudem ut sub
reptionem decipiet. aut forsconsiliabit.
si frater suus hludowicus eandem firmitatem
et fidelitatem quam ex parte senioris mei
karoli habeo promissam. frater suus hludo-
wic seniori meo ex sua parte quamdiu
vixerit inviolabiliter servaverit.

Et hac infirma firmitate patrata. Ka-
rolus aquis egrediens. uno itinere
compendium venit. ibique pascha domini
celebravit. Indeque mense maio ad atti-
niacum palatium venit. ubi et duodecim
missos fratris sui hludowici pro divisione
regni accepit. qui superciliose tam de sani-
tate corporis hludowici quam de prosperita-
te qui arestitum Wimidum sibi diutino
tempore infestissimum tam dolo quam
bello captum elevati nimis debito sacra-
menta inter eos facta dixere servanda.

Quae divisio multifarie multisque modis
hinc et illinc agitata. et per diversos mis-
sos alterutrum directa. ad hunc finem
ex karoli mandato pervenit. ut in illud
regnum quod inter eos secundum sacramenta praestita
dividendum erat pacifice convenirent.
et sicut eos cum consensu et unanimita-
te communium fidelium ipsorum invenirent,
secundum sacramenta inter eos praestita illud re-
gnum dividerent. Interea post de multis
impetitus. praecipue autem de insubiectio-
ne regiae potestati. et inoboedientia
erga suum archiepiscopum hincmarus lau-
dunensis episcopus. ut se ab impetitis ex-
pediret. in synodo episcoporum decem provin-
ciarum. libellum propria manu subscrip-
tum porrexit haec continentem. Ego
hincmarus ecclesiae laudunensis episcopus.
amodo et deinceps domino seniori
meo karolo regi sic fidelis et oboe-
diens secundum ministerium meum ero. sicut
homo suo seniori et episcopus per rectum suo regi
esse debet. ac privilegio hincmari
metropolitani provinciae remorum ecclesiae
secundum sacros canones et decreta se-
dis apostolicae ex sacris canonibus promul-
gata. parere et posse meo oboediturum
profiteor. et subscripsi. Karlo-
mannus etiam regis karoli filius et
plurimorum monasteriorum abbas. re-
putatus quasi insidias erga patrem suum
infideliter moliretur. abbatiis privatus
in civitate silvanectensi est custodiae
mancipatus.

Cap. 25.

Karolus rex missos
suos odonem scilicet belgivagorum episcopum
et odonem ac harduinum comites ad
fratrem suum hludowicum ad franchono-
furt dirigens. petiit ut ad regnum
hlotharii dividendum simul convenir-
rent. ipseque pontigonem petens.
ibidem eos missos accepit. nuntiantes
sibi ut ad heristallium veniret. et
frater suus hludowicus ad Marnam
venturus fora. et in meditullio
eorundem locorum kalendas augusti collo-
querentur. et unusquisque eorum quattuor
episcopos et decem consiliarios. et inter
ministeriales et vassallos triginta
tantummodo ad idem colloquium
ducerent. Quo hludowicus pergens
ad flamersheim in pago ribua-
rio venit. et de quodam solario
vetustate confecto sublugiis fra-
ctis cum quibusdam suorum cecidit. et
aliquantulum naufragatus. in
brevi convaluit. indeque aquis-
grani pervenit. et discurrentibus
inter utrosque fratres et reges missis.
tandem. V kalendas augusti ad locum collo-

1 consentit habere, qualem aut ipsi iusti-
2 orem et plus ęqualiorem, aut communes
3 fideles eorum inter se inuenerint; nec
4 eum in ipsa portione, uel in regno quod
5 antea tenuit per aliquam fraudem uel sub
6 reptionem decipiet, aut forsconsiliabit;
7 si frater suus hludouicus eandem firmitatem
8 et fidelitatem quam ex parte senioris mei
9 karoli habeo promissam, frater suus hludo-
10 uicus seniori meo ex sua parte quamdiu
11 uixerit inuiolabiliter seruauerit.
12 Et hac infirma firmitate patrata, Ka-
13 rolus aquis egrediens, uno itinere
14 compendium uenit; ibique pascha domini
15 celebrauit. Indeque mense maio ad atti-
16 niacum palatium uenit; ubi et duodecim
17 missos fratris hludouici pro diuisione
18 regni accepit, qui superciliose tam de sani
19 tate corporis hludouici quam de prosperita
20 te qui Arestitium Vuinidum sibi diutino
21 tempore infestissimum tam dolo quam
22 bello captum eleuati, minus debito sacra-
23 menta inter eos facta duxere seruanda.
24 Quę diuisio, multifarie multisque modis
25 hinc et illinc agitata, et per diuersos mis-
26 sos alterutrum directa; ad hunc finem
27 ex karoli mandato peruenit, ut in illud
28 regnum quod inter eos secundum sacramenta p̄stita
29 diuidendum erat pacifice conuenirent;
30 et sicut eos cum consensu et unanimita
31 te communium fidelium ipsorum inuenirent,
32 secundum sacramenta inter eos p̄stita illud re
33 gnum diuiderent. **I**nterea post de multis
34 impetitus, p̄cipue autem de insubiectio-
35 ne regię potestati, et inoboedientia
36 erga suum archyepiscopum hincmarus lau-
37 dunensis episcopus, ut se ab impetitis ex
38 pediret, in synodo episcoporum decem prouin
39 tiarum, libellum propria manu subscrip
40 tum porrexit, hęc continentem. **E**go
41 hincmarus ecclesię laudunensis episcopus;

1 amodo et deinceps domino seniori
2 meo Karolo regi sic fidelis et oboe-
3 diens secundum ministerium meum ero, sicut
4 homo suo seniori et episcopus per rectum suo regi
5 esse debet; ac priuilegio hincmari
6 metropolitani prouintię remorum ęcclesię
7 secundum sacros canones, et decreta se-
8 dis apostolicę ex sacris canonibus promul-
9 gata; pro scire et posse, me oboediturum
10 profiteor. Et subscripsit. **K**arlo-
11 mannus etiam regis karoli filius et
12 plurimorum monasteriorum abbas re-
13 putatus quoniam insidias erga patrem suum
14 infideliter moliretur; abbatiis priuatus,
15 in ciuitatem siluanectis est custodię
16 mancipatus. **K**arolus rex, missos Cap. 25.
17 suos Odonem scilicet belgiuagorum episcopum,
18 et odonem ac harduinum comites ad
19 fratrem suum hludouicum ad franchono-
20 furt dirigens, petiit ut ad regnum
21 hlotharii diuidendum simul conueni-
22 rent; ipseque pontigonem petens;
23 ibidem eos missos accepit, nuntiantes
24 sibi ut ad heristallium ueniret; et
25 frater suus hludouicus ad Smarnam
26 uenturus foret; et in meditullio
27 eorundem locorum kalend. augusti collo-
28 querentur, et unusquisque eorum quattuor
29 episcopos et decem consiliarios, et inter
30 ministeriales et uassallos XXX[ta]
31 tantummodo ad idem colloquium
32 ducerent. Quo hludouicus pergens,
33 ad Flameresheim in pago ribua-
34 rio uenit, et de quodam solario
35 uetustate confecto subligis fra
36 ctis cum quibusdam suorum cecidit, et
37 aliquantulum naufragatus, in
38 breui conualuit; indeque aquis
39 grani peruenit. Et discurrentibus
40 inter utrosque fratres et reges missos;
41 tandem V kalend. augusti ad locum collo-

qui convenerit. & hoc in regnum quon
dam Hlotharii inter se diviserunt. Et haec
est divisio quam sibi Hludowicus acce
pit. Coloniam. Treveris. Utrech.
Strasburch. Basulam. Abbatiam Sue
stre. Berch. Novum monasterium. Ca
stellum in dam. Sancti Maximini. Eph
ternacum. Horream. Sancti Gangulfi. Fauer
niacum. Polemniacum. Luxovium. Lut
ram. Balmam. Offonis villam. Meiem
monasterium. Sancti Deodati. Bodonis
monasterium. Stivagium. Romerici
montem. Morbach. Sancti Gregorii. Mau
ri monasterium. Eboresheim. Homo
uua. Masonis monasterium. Homburch.
Sancti Stephani Strasburch. Er stein
Sancti Ursi in Salodoro. Grandivallem.
Altam petram. Lustinam. Vallem clusam.
Castellum carnones. Heribodesheim.
Abbatiam de aquis. Homchirche. Au
gustchirche. Comitatum Testebrant. Ba
tua. Hatmarias. Masau subterior
de ista parte. Item Masau superior quod
de ista parte est. Liugas quod de ista par
te est. Districtum aquense. Districtum
trectis. In ribuarias comitatus V. Moge
nensium. Bedagouua. Nitachouua.
Sarachouua subterior. Blesitcho
uua. Selme. Albechouua. Suentis
cum. Calmontis. Sarachouua superior.
Odornense quod Bernardus habuit.
Solocense. Basiniacum. Elischouue.
Uuarasch. Studingum. Emaus. Basal
chouua. In elisatio comitatus II. De frisia
duas partes de regno quod Hlotharius
habuit. Super istam divisionem propter
pacis & caritatis custodiam superad
dimus istam adiectionem. Civitatem
Mettis cum abbatia sancti Petri & Sancti
Martini & comitatum Moslensi

cum omnibus villis in eo consistentibus tam
dominicatis quam & vassallorum. De
arduenna sicut flumen Urta sur
git inter Bislanc & Tumbas ac decur
rit in Mosam & sicut recta via porrigit
in Bedensi secundum quod communes missi
nostri rectius invenerint. excepto quod
de condustrio est ad partem orientis
trans Urtam. & abbatias Prumiam
& Stabolau cum omnibus villis domi
nicatis & vassallorum. Et haec est
divisio quam Karolus de eodem re
gno sibi accepit. Lugdunum. Veson
tium. Viennam. Tungris. Tullum. Vir
dunum. Cameracum. Vivarias. Uze
cia. Montem Falconis. Sancti Michaelis.
Gildini monasterium. Sanctam Mariam in
Bisinciono. Sancti Martini in eodem loco.
Sancti Augendi. Sancti Marcelli. Sancti Lau
rentii Leudensi. Senionem. Abbatiam
Nivellam. Molburium. Laubias. Sancti Gau
gerici. Sancti Salvii. Crispinio. Fossas.
Marilias. Hunulfi curte. Sancti Serva
tii. Malinas. Ledi. Sunniacum. Anto
nium. Condatum. Merrelecchi. Ticli
uinni. Luttosa. Calmontis. Sancta Ma
ria in Deonant. Echa. Andana. Uuas
loi. Altum montem. Comitatum Texan
drum. In brachanto comitatus IIII.
Camaracense. Hainone. Lomense.
In Asbanio comitatus IIII. Masau superior
de ista parte Mose. Masau subte
rior quod de ista parte est. Liugas
quod de ista parte est Mose & pertinet
ad Ueosatum. Scarponinse. Viridu
nense. Dulmense. Aelon. Uuauren
se. Comitatus IIII. Mosminse. Castri
cium. Condrust. De arduenna sicut
flumen Urta surgit inter Bislane
& Tumbas ac decurrit ex hac par
te in Mosam & sicut recta via ex hac

1 quii conuener̄, et hoc modo regnum quon
2 dam hlotharii inter se diuiser̄. **E**t hęc
3 est diuisio, quam sibi hludouicus acce
4 pit. **C**oloniam, Treueris, Vtrech,
5 Strastburch, Basulam, Abbatiam sue-
6 stre, Berch, Niu monasterium, Ca-
7 stellum in dam, Sancti maximini, Eph-
8 terniacum, Horream Sancti Gangulfi, Fauer-
9 niacum, Polemniacum, Luxouium, Lute-
10 ram, Balmam, Offonis uillam, Meiem
11 monasterium Sancti Deodati, Bodonis
12 monasterium, Stiuagium, Romerici
13 montem, Morbach Sancti Gregorii, Mau-
14 ri monasterium, Eboresheim, Homo-
15 uua, Masonis monasterium, Homburch,
16 Sancti Stapni Strastburch, Er stem
17 Sancti Vrsi in salodoro, Grandiuallem,
18 Altam petram, Iustinnam, Vallem clusi
19 Castellum carnones, Heribodesheim,
20 Abbatiam de aquis, Homchirche, Au-
21 gust chirche. Comitatum Testebrant, Ba-
22 nia, Hatmarias, Masan subterior
23 de ista parte. Item Masan superior quod
24 de ista parte est Liugas quod de ista par-
25 te est. Districtum aquense, Districtum
26 trectis. In ribuarias. comitatus V. Moge-
27 nensium, Bedagouua, Nitachouua,
28 Sarachouua subterior, Blesitcho-
29 uua, Seline, Albecheuua, Suentis-
30 cum, Calmontis, Sarachouua superior,
31 Odornense quod bernardus habuit,
32 Solocense, Basiniacum, Eliscouue,
33 Vuarasch, Studingum Emaus, Basal
34 chouua, In elisano, comitatus II, De frisia
35 duas partes, de regno quod hlothars
36 habuit. Super istam diuisionem, propter
37 pacis et caritatis custodiam, superad
38 dimus istam adiectionem. Ciuitatem
39 mettis cum abbatia sancti Petri et Sancti
40 Martini, et comitatu moslensi

1 cum omnibus uillis in eo consistentibus, tam
2 dominicatis quam et uassallorum. De
3 arduenna, sicut flumen Vrta sur-
4 git, inter bislane et tumbas, ac decur-
5 rit in mosam, et sicut recta uia pergit
6 in bedensi, secundum quod communes missi
7 nostri rectius inuenerint, excepto quod
8 de condustrio est ad partem orientis
9 trans urtam, et abbatias Pramiam
10 et Stabolau, cum omnibus uillis domi
11 nicatis; et uasallorum. **E**t hęc est
12 diuisio; quam karolus de eodem re
13 gno sibi accepit, Lugdunum, Veson
14 tium, Viennam. Tungris. Tullum. Viri-
15 dunum, Cameracum, Viuarias. Vze-
16 cia, Montem falconis. Sancti Michaelis,
17 Gildini monasterium, Sanctam Maria in
18 bisinciono, Sancti Martini in eodem loco,
19 Sancti Augentii, Sancti Marcelli, Sancti Lau
20 rentii, Leudensi, Sennonem, Abbatiam
21 Niellam, Molburium, Laubias, Sancti Gau
22 gerici, Sancti Saluii, Crispinno, Fossas,
23 Marilias, Hunulfuirt, Sancti Serua
24 tii, Malinas, Ledi, Sunniacum, Anto-
25 nium, Condatum, Merrelecchi, Ticli-
26 uinni, Luttosa, Calmontis, Sancta Ma
27 ria in deonant, Echa, Andana, Vuas-
28 loi, Altum montem, Comitatum Texan-
29 drum. In brachanto comitatus IIII.
30 Camaracensem, Hainonem, Lomensem,
31 in asbauio, comitatus IIII, Masau superior
32 de ista parte mosę, Masau subte-
33 rior, quod de ista parte est, Liugas
34 quod de ista parte est mosę, et pertinet
35 ad ueosatum, Scarponinse, Viridu
36 nense, Dulmense, Aelon. Vuauren
37 se, Comitatus II, Mosminse, Castri
38 cium, Condrust. De arduenna sicut
39 flumen urta surgit, inter bislane
40 et tumbas, ac decurrit ex hac par-
41 te in mosam, et sicut recta uia ex hac
42 parte

parte occidentalis pergit in hodensi secundum quod missi nostri rectius inuenerint. Iullense. Aliud odornense quod teodemarus habuit. Barrense. Portense. Salmoringum. Lugdunense. Viennense. Viuariais. Vzeticum. De frisia tertiam partem. Et in crastina. scilicet VIIII kalendas eiusdem mensis. insimul iterum conuenerunt. & ualefacientes se mutuo. ab inuicem discesserunt. Hludowicus uidelicet aquis rediens. & karolus liptinis. uxorem suam obuiam sibi uenire iubens. partem ipsius regni quam accepit sicut placuit sibi diuisit. Indeque per monasterium sancti Quintini ad siluacum. & inde per carisiacum compendium ueniens. autumnalem uenationem in cocie saltu exercuit.

Cap. 26.

Hludowicus lesione contusionis quam ex supradicto casu de solario perpessus fuerat minus necessario curari a medicis sustinens. computrescentem ab eisdem medicis secari fecit. unde & longiori quam sperauerat tempore aquis decubuit. ubi & pene desperatus. uix mortem euasit. Ibique apostolici Adriani missos Iohannem & Petrum. itemque iohannem episcopos. & Petrum cardinalem ecclesie romane presbiterum. sed & missos hludowici imperatoris. Vunebodum episcopum & Bernardum comitem suscepit. sibi denuntiantes ut de regno hlotharii nepotis sui quod fratri suo hludowico imperatori debebatur. nihil se presumeret. Et in breui absolutis. ad fratrem suum karolum eos direxit. & ipse in quantum aliquantulum conualuit. ad reginnisburc pergens. Restitium Vuinidorum regulum a karlomanno per dolum nepotis ipsius Restitium captum. & aliquandiu in custodia detentum post iudicium excecari. & in monasterium mitti precepit. suosque filios hludowicum & karolum ad se uenire precepit. Qui sentientes satagente matre inclinatiorem esse uoluntatem patris erga Carlomannum quam erga se. ad illum uenire detrectauerunt. Hludowicus ad placitum suum quod in frangenofurt condixerat. ante quadragesime initium uenit. & satagentibus legatis. inter eum & filios suos utrimque facte sunt firmitates. ut usque ad futurum maium mensem. & ipsi ex parte patris securi manere possent. & illi deuastationem regni quam inceperant dimitterent. & pacifice usque ad idem placitum degerent. Et hoc ita patrato negotio. hludouicus ad reginisburc redit.

Cap. 27.

Karolus peracta uenatione autumnali ad monasterium sancti dyonisii festiuitatem ipsius sancti celebraturus perrexit. ubi ipsa die inter missarum solemnia per fatos apostolici missos cum epistola ad se & ad episcopos regni sui directis. terribiliter sibi regnum quondam hlotharii quod fratri suo imperatori debebatur interdicentibus. moleste suscepit. Et deprecantibus eisdem missis cum aliquantis fidelibus suis. carlomannum filium suum a custodia ex siluanectis ciuitate absoluit. & secum manere precepit. Ipsos autem missos domni apostolici & imperatoris usque remis deduci fecit. & undique plurimos fidelium suorum illuc conuenire faciens. & per octo dies ibidem immorans. eosdem missos absoluit. & suos missos Ansegi

1 parte occidentis pergit in hodensi secundum
2 quod missi nostri rectius inuenerint, Tul-
3 lense, Aliud odornense quod tetmarus
4 habuit, Barrense, Portense, Sal
5 moringum, Lugdunense, Viennen-
6 se, Viuarias, Vzetium, De frisia ter-
7 tiam partem. Et in crastina, scilicet
8 IIII Idus eiusdem mensis, insimul iterum
9 conuener̄; et ualefacientes se
10 mutuo, abinuicem discesser̄. Hlu
11 douicus uidelicet aquis rediens, et
12 karolus liptinis; uxorem suam obuiam
13 sibi uenire iubens, partem ipsius
14 regni quam accepit sicut placuit
15 sibi diuisit. Indeque per monasterium
16 Sancti Quintini ad siluacum, et inde
17 per carisiacum compendium ueniens;
18 autunnalem uenationem in cocię
Cap. 19 saltu exercuit. **H**ludouicus le-
26. 20 sionem contusionis quam ex supradicto
21 casu de solario perpessus fuerat
22 minus necessario curari a medi-
23 cis sustinens; computrescentem ab
24 eisdem medicis secari fecit, unde
25 et longiori quam sperauerat tempore
26 aquis decubuit, ubi et pene de-
27 speratus, uix mortem euasit. Ibique
28 apostolici Adriani missos Iohannem et
29 Petrum, itemque iohannem episcopos, et Petrum
30 cardinalem ecclesię romanę presbiterum, sed
31 et missos hludouici imperatoris, Vuic-
32 bodum episcopum et Bernardum comitem sus
33 cepit; sibi denuntiantes ut de
34 regno hlotharii nepotis sui quod fratri
35 suo hludouico imperatori debebatur,
36 non se p̄sumeret. Et in breui absolu-
37 tis, ad fratrem suum Karolum eos dire
38 xit; et ipse mox ut aliquantulum con
39 ualuit, ad reghinisburc pergens,
40 Restitium Vuinidorum regulum a
41 Karlomanno per dolum nepotis ipsius

1 Restitii captum, et aliquandiu in custo
2 dia detentum post iuditium excecari,
3 et in monasterium mitti p̄cepit;
4 suosque filios hludouicum et karolum
5 ad se uenire p̄cepit. Qui sentientes
6 satagente matre inclinatiorem esse
7 uoluntatem patris erga Carloman
8 num quam erga se; ad illum uenire de
9 trectauerunt. **H**ludouicus ad
10 placitum suum quod in frangenofurt
11 condixerat, ante quadragesimę ini-
12 tium uenit; et satagentibus legatis,
13 inter eum et filios suos utrinque factę
14 sunt firmitates, ut usque ad futu-
15 rum maium mensem, et ipsi ex parte
16 patris securi manere possent;
17 et illi deuastationem regni quam in-
18 coeperant dimitterent, et pacifice
19 usque ad idem placitum degerent.
20 Et hoc ita patrato negotio, hludo-
21 uicus ad reghinisburc rediit.
22 **K**arolus peracta uenatione autun Cap. 27.
23 nali ad monasterium Sancti Dyonisij
24 festiuitatem ipsius sancti celebraturus
25 perrexit; ubi ipsa die inter missa-
26 rum solennia, p̄fatos apostolici missos
27 cum epistolis ad se et ad episcopos regni sui
28 directis, terribiliter sibi regnum
29 quondam hlotharii quod fratri suo impera-
30 tori debebatur interdicentibus mo-
31 leste suscepit. Et dep̄cantibus eis-
32 dem missis cum aliquantis fidelibus
33 suis, carlomannum filium suum a cu-
34 stodia ex siluanectis ciuitate
35 absoluit; et secum manere p̄cepit.
36 Ipsos autem missos domni apostolici et
37 imperatoris usque remis deduci fecit;
38 et undique plurimos fidelium suorum
39 illic conuenire faciens, et per octo
40 dies ibidem inmorans; eosdem mis
41 sos absoluit, et suos missos Ansegi

fili videlicet presbiterum monasterii sancti
Michaelis abbatem. et etharium laicum.
romam cum epistolis ad domnum apostolicum.
sed et pannum ad altare sancti Petri
de vestimentis suis aureis compositum.
cum duabus coronis aureis gemmis
ornatis misit. et ipse ad lugdunum
usque pervenit. Unde carlomannus
noctu a patre aufugiens. in belgi-
cam provinciam venit. et congregatis
secum plurimos satellites ac filios
belial. tantam crudelitatem et de-
vastationem secundum operationem satha-
ne exercuit. ut credi non possit nisi
ab ipsis qui eandem depopulationem
viderunt atque sustinuerunt. Quod karolus
nimium egre tulit. nec tamen iter suum
deseruit. sed viennam in qua Berta
uxor Gerardi erat obsessurus
quantotius adiit. Nam Gerardus
in altero morabatur castello. In qua
obsidione. circumiacentes regiones
nimis fuere vastate. Karolus autem
ingeniose inter eos qui in vienna
erant illam custodientes dissen-
sionem mittens. magnam partem eorum
sibi conciliavit. Quod sentiens Ber-
ta. pro Gerardo direxit. qui veni-
ens. karolo civitatem reddidit. In
qua idem rex vigilia nativitatis
domini intrans. nativitatem domini ibi-
dem celebravit. Anno. dccc. lxxi.
karolus viennam in potestate sua
susceptam. a Gerardo sibi obsides
dari pro aliis castellis suis missis
tradendis. coegit. Et tribus navi-
bus Gerardo datis. per rhodanum cum
sua berta et mobilibus suis a vien-
na permisit abscedere. et ipsam
viennam Bosoni fratri uxoris sue com-
misit. ipseque per autissiodorum et
senones ad monasterium sancti Dyoni-
sii quantotius potuit venire
maturavit. Quod audiens carlo-
mannus. cum suis complicibus ad mosomum
perrexit. et ipsum castellum cum villis
circumiacentibus devastavit. Unde
quattuor missos suos ficte ad patrem
suum direxit. mandans quod sine
honoribus ad illum fidei sue credens
venire. et domino et illi de quibus commise-
rat satis facere vellet. tantum ut
de his qui cum eo erant misericorditer tra-
ctaret et qualiter salvi esse valerent.
Non tamen a malo coepto. ut aliquantu-
lum destitit. Karolus autem rex
ad eundem filium suum carlomannum.
cum duobus ex carlomanni missis. nam
alios duos sequi retinuit. Gauzli-
num abbatem monasterii sancti Germa-
ni. [illegible] et
Balduinum comitem ipsius carloman-
ni sororium misit. mandans illi
convenientiam qua ad eum secure
posset venire si vellet. Ipse autem
carlomannus dolose simulans
ad patrem se venturum. alios missos
impossibilia querentes ad eum dire-
xit. et ipse in partes tullenses per-
rexit. Karolus autem iudicium querens
de talibus. qui suum filium scilicet dia-
conem et ecclesie sancte ministrum a se domino
traditum furati fuerunt. et tanta ac
talia flagitia atque facinora et
depopulationes in regno suo fecerunt
post iudicium mortis. omnia que il-
lorum erant infiscari precepit. Et or-
dinatis scaris qui eundem carlo-
mannum cum suis complicibus a regno
propellerent. iudicium episcopale
de illis expetiit. Et quoniam apostolus preci-
pit cum huiusmodi nec cibum sumere.

sum uidelicet presbiterum monasterii Sancti
Michaelis abbatem et etharium laicum,
romam cum epistolis ad domnum apostolicum,
sed et pannum ad altare Sancti Petri
de uestimentis suis aureis compositum,
cum duabus coronis aureis gemmis
ornatis misit; et ipse ad lugdunum
usque peruenit. Vnde carlomannus
noctu a patre aufugiens, in belgi-
cam prouintiam uenit, et congregatis
secum plurimos satellites ac filios
belial; tantam crudelitatem et de
uastationem secundum operationem satha-
nę exercuit, ut credi non possit nisi
ab ipsis qui eandem depopulationem
uider̅ atque sustinuer̅. Quod karolus
nimium egre tulit; non tamen iter suum
deseruit, sed uiennam, in qua Berta
uxor Gerardi erat obsessurus
quantotius adiit. Nam Gerardus
in altero morabatur castello. In qua
obsidione, circumiacentes regiones
nimis fuere uastatę. Karolus autem
ingeniose inter eos qui in uienna
erant illam custodientes dissen
sionem mittens, magnam partem eorum
sibi conciliauit. Quod sentiens Ber-
ta, pro Gerardo direxit. Qui ueni-
ens, Karolo ciuitatem reddidit. In
quam, idem rex uigilia natiuitatis
domini intrans; natiuitatem domini ibi-
dem celebrauit. **A**nno DCCC. LXXI.
Karolus uiennam in potestate sua
susceptam; a Gerardo sibi obsides
dari pro aliis castellis suis missis
tradendis; coegit. Et tribus naui
bus Gerardo datis, per rhodanum cum
sua Berta et mobilibus suis, a uien-
na permisit abscedere, et ipsam
uiennam Bosoni fratri uxoris suę com
misit; ipseque per autissiodorum et

senones ad monasterium sancti Dyoni-
sii quantotius prout potuit uenire
maturauit. Quod audiens carlo-
mannus, cum suis complicibus ad mosomum
perrexit, et ipsum castellum cum uillis
circumiacentibus deuastauit. Vnde
quattuor missos suos ficte ad patrem
suum direxit; mandans quod sine
honoribus ad illum fidei suę credens
uenire, et deo et illi de quibus commise
rat satisfacere uellet, tantum ut
de his qui cum eo erant misericorditer tra
ctaret qualiter salui esse ualerent.
Non tamen a malo coepto, uel aliquantu
tulum destitit. Karolus autem rex
ad eundem filium suum carlomannum,
cum duobus ex carlomanni missis, nam
alios duos secum retinuit, Gauzli
num abbatem monasterii Sancti Germa
ni, et
Balduinum comitem ipsius carloman-
ni sororium misit; mandans illi
conuenientiam qua ad eum secure
posset uenire si uellet. Ipse autem
carlomannus dolose simulans
ad patrem se uenturum; alios missos
inpossibilia querentes ad eum dire-
xit; et ipse in partes tullenses per
rexit. Karolus autem iuditium quęrens
de talibus qui suum filium scilicet dia-
conem et ęcclesię sanctę ministrum a se domino
traditum furati fuer̅; et tanta ac
talia flagitia atque facinora et
depopulationes in regno suo fecer̅;
post iuditium mortis, omnia quę il-
lorum erant infiscari p̅cepit. Et or-
dinatis scaris qui eundem carlo-
mannum cum suis complicibus a regno
propellerent; iuditium episcopale
de illis expeciit. Et quoniam apostolus pręci-
pit cum huiusmodi nec cibum sumere;

eosdem episcopi in quorum parrochiis tanta mala commiserant, secundum sacros canones privarent communione, sicut in epistolis continetur, quas inde iuxta sacras regulas ad alios episcopos transmiserunt. De Carlomanno autem, qui diocesos Senonensis erat diaconus, et post praestita per duas vices sacramenta quibus periuratus erat, sicut per eius publicam annuntiationem omnibus qui affuerunt intimare curavit, et tantam rebellionem et infidelitatem contra illum, et tanta flagitia in regno suo commiserat, iudicium episcoporum illi praesumptionis suae expectandum decrevit. Et sic ad monasterium sancti Dyonisii imminente quadragesimali tempore usque ad sanctum pascha ibidem immoraturus regreditur. Et sabbato ante palmas illuc adveniens, ibi pascha Domini celebravit. Post pascha obviam Engilbergae in patriam sicut ei per suos missos mandaverat, ad sanctum Mauritium profecturus. Sed non incerto comperiens nuntio eandem Engilbergam apud Trientum cum Hludouico rege Germaniae in mense maio locuturam, a condicto deflexit itinere, et ad Silvacum venit. Ibique Adalardus ex parte Hludouici fratris sui veniens petiit, ut cum eodem fratre suo Hludouico locuturus secus Triectum veniret. Cum idem Hludouicus ad Reghinisburg post emissam hostem cum Carlomanno filio suo adversus Vuinidos a quibus rediret. Karolus autem filio suo Hludouico Bosonem fratrem uxoris eius camerarium et ostiariorum magistrum constituens, cui et honores Gerardi comitis Biturigensis dedit, cum Bernardo itemque Bernardo marchione in Aquitaniam misit, et dispositionem ipsius regni ei commisit. Bernardo autem Tolosae comiti post praestita sacramenta Carcasonem et Redas concedens, Tolosam remisit.

Praedictus autem Hludouicus rex Germaniae filios suos Hludouicum et Karolum ad se vocans, ut eos cum Carlomanno pacificaret, et dolose illis iurare fecit. Sed et idem filii sui et homines eorum dolose nihilominus Hludouico sacramenta praebuerunt. Et volens idem Hludouicus pater, ut ipsi filii sui cum fratre illorum Carlomanno adversus Vuinidos pergerent, obtinere non potuit. Unde hostem quam magnam potuit cum Carlomanno direxit. Et ipse ut praedictum est apud Trientum cum Engilberga locuturus, partem regni Hlotharii quam contra Karolum accepit, neglectis sacramentis inter eos pactis, sine consensu ac conscientia hominum quondam Hlotharii qui se illi commendaverunt, clam reddidit. Unde utrimque sacramenta prioribus sacramentis quae cum fratre suo pepigerat, diversa et adversa inter eos sunt facta. Quibus patratis, Engilberga missum suum ad Karolum misit, mandans sibi sicut et prius, ut ad sanctum Mauritium illi occurreret. Karolus vero comperiens his quae inter eam et fratrem suum acta fuerant, noluit illuc ire, sed missos suos ad eam direxit, qui nihil certi ab ea ei renuntiaverunt.

Adrianus papa secundum quod Nicholaus decessor eius disposuerat, missos suos Donatum scilicet Ostiensem episcopum et Stephanum Nepesinum episcopum et Marinum diaconum

Cap. 28. p

* Vulgò, vn Ost, pro copijs armatis, ut supra.

* Vulgò. Vn Ost, pro armatis.

1 eosdem, episcopi in quorum parroechiis tanta
2 mala commiserant, secundum sacros cano-
3 nes priuar̄ communione; sicut in epistolis
4 continetur, quas inde iuxta sacras
5 regulas ad alios episcopos transmiser̄.
6 De carlomanno autem quia dioceseos
7 sennensis erat diaconus, et post p̄sti-
8 ta per duas uices sacramenta quibus periurus
9 erat, sicut pater eius publica annun
10 tiatione omnibus qui affuer̄ intimare
11 curauit, et tantam rebellionem et
12 infidelitatem contra illum, et tanta
13 flagitia in regno suo commiserat;
13a vel pro suis
14 iuditium episcoporum illius prouintię expe
15 tendum decreuit, et sic ad monaste
16 rium Sancti Dyonisii imminente quadra
17 gesimali tempore usque ad sanctum pascha
18 ibidem immoraturus regreditur, et sab
19 bato ante palmas illuc adueniens;
20 ibi pascha domini celebrauit, post pas-
21 cha obuiam Engilbergę imperatrici sicut
22 ei per suos missos mandauerat, ad
23 sanctum mauritium perrecturus. Sed non
24 incerto comperiens nuntio eandem
25 Engilbergam apud trientum cum hlu-
26 douico rege germanię in mense
27 maio locuturam; a condicto defle
28 xit itinere, et ad siluacum uenit,
29 ibique Adalardus ex parte hludo-
30 uici fratris sui ueniens petiit, ut cum
31 eodem fratre suo hludouico locuturus
32 secus treiectis ueniret, cum idem
33 hludouicus ad reghinisburg post
34 emissam hostem* cum carlomanno filio — *[Vu]lgo Vn [o]st, pro [exe]rcitu
35 suo aduersus vuinidos, aquis re-
36 diret. **K**arolus autem filio suo hlu-
37 douico bensonem fratrem uxoris eius
38 camerarium et ostiariorum magistrum
39 constituens; cui et honores Gerar-
40 di comitis biturigensis dedit, cum
41 Bernardo itemque Bernardo mar-

kione in aquitaniam eum misit, et dispo-
sitionem ipsius regni ei commisit.
Bernardo autem tholosę comiti post
p̄stita sacramenta, carcasonem et rhe-
das concedens; tolosam remisit.
Prędictus autem hludouicus rex ger — Cap. 28.
manię filios suos hludouicum et
karolum ad se uocans, ut eos cum carlo-
manno pacificaret dolose illis iura-
ri fecit. Sed et idem filii sui et homi
nes eorum, dolose nihilominus hludo-
uico sacramenta p̄buer̄. Et uolens
idem hludouicus pater, ut ipsi filii
sui cum fratre illorum carlomanno ad
uersus uuinidos pergerent, obtine-
re non potuit. Vnde hostem* quam ma — *Vulgo, un ost, pro copijs armatis, ut supra.
gnam potuit cum carlomanno dire-
xit; et ipse, ut p̄dictum est apud
trientum cum Engilberga loquens,
partem regni hlotharii quam contra
karolum accepit, neglectis sacramen
tis inter eos pactis; sine consensu ac
conscientia hominum quondam hlotha
rii qui se illi commendauer̄ clam
reddidit. Vnde utrimque sacramenta
prioribus sacramentis quę cum fratre suo
pepigerat, diuersa et aduersa
inter eos sunt facta. Quibus patra-
tis, Engilberga missum suum ad Karo-
lum misit; mandans sibi sicut et
prius, ut ad sanctum Mauritium illi oc-
curreret. Karolus uero compertis his
quę inter eam et fratrem suum acta fu
erant, noluit illuc ire; sed missos
suos ad eam direxit, qui nihil
certi ab ea ei renuntiauerunt.
Adrianus papa, secundum quid nicho-
laus praedecessor es disposuerat
missos suos Donatum scilicet osti
ensem episcopum, et Stephanum nepesi-
num episcopum, et Marinum diaconum

sce romane eccle ad Basiliu im-
patore & ad filios ei Constanti
nu & Leone augustos constan
tinopolim direxit. cu qb; &
Anastasius bibliothecarius ro-
mane sedis utriusq; lingue gre
ce scilic& et latine peritus. pre
xit. & synodo congregata. qua
octaua uniuersale synodu illuc
conuenientes appellauer. ex
ortu scisma de Ignatii depositio-
ne & focii ordinatione sedauer.
fociu anathematizantes. &
Ignatiu restituentes. In qua
synodo. de imaginib; adoran
dis qu a orthodoxi doctores
antea diffinierant statuer.

[illegible]

Hludouicus aut impator uigilia
pentecostes Roma apud scm
Petru uenit. & incrastina coro
natus ab Adriano papa. post ce-
lebrata missaru solemnia. una
cu eo ad lateranense palatiu
cu pompa equitando coronat
pexit. & hoste collecta roma.
iteru inpariter beneuentanas
pex. Et qa primores italie
Engilberga ppt sua insolentia
habentes exosam. in loco illi
filia Vuingisi impatoru substi
tuentes. obtinuerunt apud eum
de impatore. ut missu ad Engil-
bergam mitter&. quatin in ita
lia deger&. et post illu n pge-
r&. sed cu in italia reuersurum
expectar&. Ipsa autē n obaudi-
ens illi mandatu. post eu tre
maturauit. & Vuibodu epm
ad Karolu si amicitie gram
sit. putans nescire Karolu que
int illa & hludouicu rege ger
manię pacta fuere. Vuibodus
aut ad ponte liadi ad karolu
uenit. na illuc p quib; da inbur
gundia causis coponendis pre
xerat. ubi ei nuntiatur ab homi
nib; Bernardi filii Bernardi.
Bernardus quiuitellus cogno
minabat occisus. & ei honores
pdicto Bernardo sunt dati.

Karolus deniq; a burgundia
ad gundulfi uilla placitu
ibi antea condictu habiturus.
kl septb reuertit. Ubi aliqn-
tisp immorat. & que sibi uisa
fuere dispositis. uenandi gra
arduenna petiit. & octobrio
mense nauigio p mosa usq; tre-
iectu ueniens. cu Rorico & Rho-
dulfo normannis q obuia ei na
uigio uenerant locutus. Roricu
sibi fidele benigne suscepit. &
Rodulfu infidelia machinante
& supflua expetente dimisit
inane. & contra ipsius insidias
fideles suos admunitione para
uit. Indeq; p attiniacu itinere
equestri reuertens. natiuitate
dni in monasterio sci medardi
celebrauit. Adrian papa de-
fungit. & Iohs archidiaconi ro
mane eccle. xviii kl ian in loco
illius substituitur. Anno. dccc
lxxiii. Quia g multi erant in
regno karoli & in aliis regnis

exercitu
P istis hoste collecto
ubi in pred. pagina

1 sanctae romanę ecclesię ad Basilium im-
2 peratorem et ad filios eius Constanti
3 num et Leonem augustos constan
4 tinopolim direxit; cum quibus et
5 Anastasius bibliothecarius ro-
6 manę sedis utriusque linguę gre-
7 cę scilicet et latinę peritus, perre
8 xit: Et synodo congregata, quam
9 octauam uniuersalem synodum illuc
10 conuenientes appellauer̄, ex
11 ortum scisma de Ignatii depositio-
12 ne et socii ordinatione sedauer̄,
13 socium anathematizantes, et
14 Ignatium restituentes. In qua
15 synodo de imaginibus adoran
16 dis …. quam orthodoxi doctores
17 antea diffinierant, statuer̄;
18 et quędam pro fauore romani pon
19 tificis, qui eorum uotis de imagi
20 nibus adorandis annuit, et quę-
21 dam contra antiquos canones, sed
22 et contra ipsam suam synodum con
23 stituer̄, sicut qui eandem syno
24 dum legerit, patenter inueniet.
25 **H**ludouicus autem imperator uigilia
26 pentecostes romam apud sanctum
27 Petrum uenit; et in crastina coro
28 natus ab adriano papa, post ce-
29 lebrata missarum solemnia, una
30 cum eo ad lateranense palatium
31 cum pompa equitando coronatus
32 perrexit. Et hoste* collecta roma,
33 iterum in partes beneuentanas
34 perrexit. **E**t quia primores italię
35 Engilbergam propter suam insolentiam
36 habentes exosam, in loco illius
37 filiam Vuinigisi imperatori substi
38 tuentes, obtinuerunt apud eun
39 dem imperatorem, ut missum ad Engil-
40 bergam mitteret, quatinus in ita-
41 lia degeret, et post illum non perge-

* exercitu
Id est, ~~hoste~~ collecta, ut in praeced. pagina

ret; sed eum in italia reuersurum
expectaret. Ipsa autem non obaudi-
ens illius mandatum, post eum ire
maturauit; et Vuibodum episcopum
ad Karolum, quasi amicitię gratia mi
sit, putans nescire Karolum quę
inter illam et hludouicum regem ger
manię pacta fuere. Vuibodus
autem ad pontem liadi ad Karolum
uenit; nam illuc pro quibusdam in bur
gundia causis componendis perre
xerat, ubi ei nuntiatur ab homi
nibus Bernardi filii Bernardi,
Bernardus qui uitellus cogno
minabatur occisus; et eius honores
p̄dicto bernardo sunt dati.
Karolus denique a burgundia
ad gundulfi uillam placitum
ibi antea condictum habiturus,
Kal. septembr. reuertitur. Vbi aliquan-
tisper immoratus, et quę sibi uisa
fuere dispositis; uenandi gratia
arduennam petiit, et octobrio
mense, nauigio per mosam usque tre-
iectum ueniens; cum Rorico et Rho-
dulpho nortmannis qui obuiam ei na-
uigio uenerant locutus, Roricum
sibi fidelem benigne suscepit; et
Rodulfum infidelia machinantem
et superflua expetentem dimisit
inanem, et contra ipsius insidias
fideles suos ad munitionem para
uit; indeque per attiniacum itinere
equestri reuertens, natiuitatem
domini in monasterio sancti Medardi
celebrauit. **A**drianus papa de-
fungitur, et Iohannes archidiaconus ro
manę ecclesię, XVIIII kalend. ianuar. in locum
illius substituitur. **A**nno DCCC.
29 LXIII. **Q**uia igitur multi erant in
regno karoli et in aliis regnis

quia expectabant ut per carlomannum
filium eius adhuc rediuiua mala in
sanctam ecclesiam iterum in regno eius et in
aliis regnis reemergerent. De
quibus regio ministerio cum consilio
fidelium suorum secundum morem predeces-
sorum ac progenitorum suorum regum.
leges paci ecclesie et regni solidita-
ti congruas promulgauit. et ab
omnibus obseruari decreuit. Episcopos
apud siluanectis ciuitatem in qua
idem carlomannus morabatur conuo-
cauit. quatenus secundum sacros cano-
nes a quibus nulla ut leo dicit aut
negligentia aut presumptione licet
cuiquam discedere. episcopale ministerium de
illo exequerentur. sicuti et fecerunt.
deponentes illum secundum sacras re-
gulas ab omni gradu ecclesiastico. lai-
ca sibi communione seruata. Post
quod factum. antiquus et callidus ad-
uersarius. et illum et suos complices
ad argumentum aliud excitauit. ui-
delicet quia liberius ad nomen et ad
potentatum regium conscendere pos-
set. quia ordinem ecclesiasticum non haberet.
et quia episcoporum iudicio ecclesiasticum gra-
dum amisit. etiam tonsuram ecclesiasticam
amittere licenter posset. Unde com-
plices illius ardentius post deposi-
tionem eius se coeperunt iterum reconiun-
gere. et alios in societatem suam etiam
de aliis regnis quos ualebant ab-
ducere. quatenus mox ut locum in-
uenire possent illum a custodia
in qua seruabatur donec uideretur si se
a malis suis conuertere uellet edu-
cerent. et sibi regem constituerent.
Qua propter necesse fuit etiam de quibus ab
episcopis iudicatus non fuerat in medium de-
uocare. et secundum sacrarum legum

decreta. pro admissis suis iudicio
mortis addictum. mitiori senten-
tia ut locum et spatium penitendi
haberet. et grauiora admitten-
di locum et spatium sicut meditaba-
tur non haberet. luminibus. accla-
matione cunctorum qui affuerunt
orbari. quatenus perniciosa spes
pacem odientium de illo frustrata
foret. et ecclesia dei ac christianitas in
regno eius cum infestatione paga-
norum seditione execrabili pertur-
bari non posset. Hludouicus

Cap. 30.

germanie rex ante natiuitatem
domini ad franconofurth palatium
uenit. ibique natiuitatem domini cele-
brauit. et placitum suum ibidem
circa kalendas februarii condixit. quo filios
suos hludouicum et karolum. et
cum aliis suis fidelibus homines qui
de regno quondam hlotharii illi
se commendauerunt conuenire prece-
pit. Et dum ibi degeret. uenit ad
karolum filium eius diabolus. trans-
figurans se in angelum lucis. et
dixit illi. quod pater eius qui illum cau-
sa carlomanni fratris sui perdere
moliebatur. deum offensum haberet.
et regnum in breui amitteret.
et eidem karolo deus illud regnum
habendum dispositum haberet.
quod in proximo obtineret. Ipse autem
karolus timore perterritus est.
ecclesiam ingressusque domum in
qua iacebat adherebat. quem
diabolus est insecutus. Cui tum
dixit. Cur times et fugis. Nam
nisi ex deo uenissem tibi annuntians
que in proximo sunt futura.
in hanc domum domini te sequens non
intrarem. His et aliis blanditiis

1 qui expectabant ut per carlomannum
2 filium eius adhuc rediuiua mala in
3 sancta ęcclesia iterum in regno es et in
4 aliis regnis reemergerent; de
5 quibus regio ministerio cum consilio
6 fidelium suorum secundum morem p̄deces
7 sorum ac progenitorum suorum regum,
8 leges paci ecclesię et regni solidita
9 te et congruas promulgauit, et ab
10 omnibus obseruari decreuit; episcopos
11 apud siluanectis ciuitatem in qua
12 idem carlomannus morabatur conuo
13 cauit; quatenus secundum sacros cano-
14 nes a quibus nulla ut leo dicit aut
15 negligentia aut p̄sumptione licet
16 eis discedere, episcopale ministerium de
17 illo exequerentur, sicuti et fecer̄;
18 deponentes illum secundum sacras re-
19 gulas ab omni gradu ecclesiastico, lai-
20 ca sibi communione seruata. Post
21 quod factum, antiquus et callidus ad
22 uersarius, et illum et suos complices
23 ad argumentum aliud excitauit; ui
24 delicet quia liberius ad nomen et ad
25 potentatum regium conscendere pos-
26 set, quia ordinem ęcclesiasticum non haberet,
27 et qui episcoporum iuditio ecclesiasticum gra
28 dum amisit: etiam tonsuram ęcclesiasticam
29 amittere licentius posset. Vnde com-
30 plices illius ardentius post deposi
31 tionem eius se coeper̄ iterum reconiun-
32 gere, et alios in societatem suam etiam
33 de aliis regnis quos ualebant ab
34 ducere, quatenus mox ut locum in
35 uenire possent illum a custodia
36 in qua seruabatur donec uideretur si se
37 a malis suis conuertere uellet edu-
38 cerent, et sibi regem constituerent.
39 Qua propter necesse fuit etiam de quibus ab
40 episcopis iudicatus non fuerat in medium de-
41 uocare; et secundum sacrarum legum

1 decreta, pro admissis suis iuditio
2 mortis addictum, mitiori senten
3 tia ut locum et spatium pęnitendi
4 haberet, et grauiora admitten
5 di locum et spatium sicut meditaba
6 tur non haberet; luminibus accla-
7 matione cunctorum qui affuer̄
8 orbari, quatenus perniciosa spes
9 pacem odientium de illo frustrata
10 foret, et ęcclesia dei ac christianitas in
11 regno eius cum infestatione paga-
12 norum, seditione exiciabili pertur
13 bari non posset. **H**ludouicus — Cap. 30.
14 germanię rex ante natiuitatem
15 domini ad franconofurch palatium
16 uenit; ibique natiuitatem cele-
17 brauit, et placitum suum ibidem
18 circa kalend. febr. condixit, quo filios
19 suos hludouicum et karolum, et
20 cum aliis suis fidelibus, homines qui
21 de regno quondam hlotharii illi
22 se commendauer̄ conuenire p̄ce
23 pit. Et dum ibi degeret, uenit ad
24 karolum filium eius diabolus, trans
25 figurans se in angelum lucis; et
26 dixit illi, quod pater eius qui illum cau-
27 sa carlomanni fratris sui perdere
28 moliebatur, deum offensum haberet;
29 et regnum in breui amitteret,
30 et eidem karolo dominus illud regnum
31 habendum dispositum haberet;
32 quod in proximo obtineret. Ipse autem
33 karolus timore perterritus est
34 ęcclesiam ingressus, quę domui in
35 qua iacebat adhęrebat; quo eum
36 diabolus est insecutus. Cui iterum
37 dixit. Cur times et fugis? Nam
38 nisi ex deo uenissem tibi annunti-
39 ans quę in proximo sunt futura,
40 in hanc domum domini te sequens non
41 intrarem. His et aliis blanditiis

eius suasit ut communionem a deo
sibi missam ut aiebat de manu illius
acciperet. sicut et fecit. Et post
buccellam ipse introiuit in eum
sathanas. Veniens autem ad patrem
suum. et residens in consilio eius
cum fratre et aliis fidelibus tam episcopis
quam et laicis patris sui. subito
arreptus surrexit. et dixit quia seculum
uellet dimittere. et quia uxorem
suam carnali commertio non contige
rit. Et discingens se spata cadere
illam permisit. Et cum uellet se balteo
discingere. et uestitu exuere.
coepit uexari. Comprehensus autem
ab episcopis et ab aliis uiris. turbato
patre et omnibus qui affuerunt uehe
menti stupore perculsis. ductus
est in ecclesiam. Et Liutbertus archi
episcopus induens se sacerdotalibus uesti
bus. missam decantare coepit.
Cum autem uentum ad locum euangelii fuit.
coepit magnis uocibus patria
lingua. ue. clamare. et sic con
tinuis uocibus ue. illud clama
uit. usque dum missa celebrata
fuit. Quem pater eius episcopis et aliis fi
delibus suis committens. per sacra
loca sanctorum martyrum deduci praece
pit. quatinus illorum meritis et
orationibus a demone liberatus.
ad sanam mentem domino miserante
redire praeualeret. Deinde dispo
suit illum romam dirigere. sed
quibusdam euentibus interuenien
tibus. iter illud dimisit. Hlu
douicus imperator italiae in capua
residens. mortuo iam Lamberto
caluo. et Beruento patricio
imperatoris grecorum. cum hoste
in ciuitate quae hydrontus dicitur
in auxilium beneuentorum quae censum
quod imperatoribus franciae hactenus
dabant. illi persoluturos se promit
tebant. quoniam aliter Adelgisum obti
nere non poterat. mandauit apostolico
Iohanni compatri Adelgisi. ut ad eum
apud capuam ueniret et sibi Ad
elgisum reconciliaret. uolens
ostentare quasi intercedente beati
Petri uicario ipsum Adelgisum reci
peret. de quo iurauerat quod numquam
de illis partibus rediturus esset.
antequam illum caperet. quem reuera
uirtute sua obtinere non posset.

31 Karolus hostem denuntiat uer
sus brittanniam. ut nortman
ni qui andegauis ciuitatem occu
pauerant non aestimarent se ad
uersus eos illum iturum. ne ad alia
loca in quibus ita constringi non possent
aufugerent. Dum autem illuc pergeret.
in ipso itinere nuntiatum est ei.
quod factione fratris sui hludouuici
germaniae regis. carlomannus
caecus per homines quondam suos con
sentientibus duobus pseudomona
chis de corbeia monasterio sub
latus. et ad hludouicum fuerat
conhibendus. ac inueniente
Adalardo in suam contrarietatem
perductus. Unde non magnopere est
karolus perturbatus. sed iter coep
tum peragens. cum hoste collecta ciui
tatem andegauis in qua nortman
ni depopulatis quibusdam urbibus.
euersis castellis. ecclesiis et mona
steriis incensis. et agris in solitu
dinem redactis. iam diuturno tempo
re residebant. obsedit. et saepe
fortissima circumdedit. Salomonem
ducem brittonum ultra meduanam

1 ei persuasit; ut communionem a deo
2 sibi missam ut aiebat de manu illius
3 acciperet, sicut et fecit. Et post
4 buccellam, ipse introiuit in eum
5 sathanasi Veniens autem ad patrem
6 suum, et residens in concilio eius
7 cum fratre et aliis fidelibus tam episcopis
8 quam et laicis patris sui; subito
9 inuasus surrexit, et dixit quia seculum
10 uellet dimittere; et quia uxorem
11 suam carnali commertio non contige
12 rit. Et discingens se spatha; cadere
13 illam permisit. Et cum uellet se balteo
14 discingere, et uestitu exuere,
15 coepit uexari. Comp̄hensus autem
16 ab episcopis et ab aliis uiris; turbato
17 patre et omnibus qui affuer̄ uehe-
18 menti stupore percussis, ductus
19 est in ęcclesiam; et liutbertus archi-
20 episcopus induens se sacerdotalibus uesti-
21 bus, missam decantare coepit.
22 Cum autem uentum ad locum euangelii fuit;
23 coepit magnis uocibus patria
24 lingua, ue, clamare; et sic con-
25 tinuis uocibus, ue, illud clama-
26 uit, usque dum missa celebrata
27 fuit. Quem pater eius episcopis et aliis fi-
28 delibus suis committens, per sacra
29 loca sanctorum martyrum deduci p̄ce
30 pit, quatinus illorum meritis et
31 orationibus a dęmone liberatus,
32 ad sanam mentem domino miserante
33 redire p̄ualeret. Deinde dispo-
34 suit illum romam dirigere, sed
35 quibusdam euentibus interuenien
36 tibus, iter illud dimisit. **H**lu-
37 douicus imperator italię in capua
38 residens; mortuo iam Lanberto
39 caluo, et Peruento patricio
40 imperatoris grecorum, cum hoste
41 in ciuitate quę hydrontus dicitur

in auxilium beneuentorum qui censum
quod imperatoribus francię eatenus
dabant, illi persoluturos se promit
tebant; quoniam aliter Adelgisum obti
nere non poterat, mandauit apostolico
Iohanni compatri Adelgisi, ut ad eum
apud capuam ueniret et sibi Ad-
elgisum reconciliaret; uolens
ostentare, quasi intercedente beati
Petri uicario ipsum Adelgisum reci-
peret, de quo iurauerat quod nunquam
de illis partibus rediturus esset;
antequam illum caperet; quem reuera
uirtute sua obtinere non posset.

31. **K**arolus hostem denuntiat uer-
sus brittanniam; ut nortman-
ni qui andegauis ciuitatem occu
pauerant non autumarent se ad
uersus eos illum iturum, ne ad alia
loca in quibus ita constringi non possent
aufugerent. Dum autem illuc pergeret,
in ipso itinere nuntiatum est ei,
quod factione fratris sui hludouici
germanię regis, carlomannus
cęcus per homines quondam suos con-
sentientibus duobus pseudomona-
chis de corbeia monasterio sub
latus, et ad hludouicum fuerat
conhibendus; ac interueniente
Adalardo in suam contrarietatem
perductus. Vnde non magnopere est
karolus perturbatus; sed iter coep-
tum peragens, cum hoste collecto ciui-
tatem andegauis in qua nortman-
ni depopulatis quibusdam urbibus,
euersis castellis, ecclesiis et mona
steriis incensis, et agris in solitu-
dinem redactis, iam diuturno tempo-
re residebant, obsedit; et sepe
fortissima circundedit. Salomone
duce brittonum ultra meduanam

fluuiũ cũ hoste brittonũ in ei(us) auxi-
lio residente. Et dū karolus rex
in hoc negotio occupatus erat. Sa-
lomon filiū suū nomine Vuigon
ad eū cū primorib; brittonū misit.
Qui filius ei(us) se karolo cōmendauit.
& fidelitatē cū oīb; fidelib; suis illi
iurauit. Interea Rodulfus nort-
mannorū qui multa mala in re-
gno karoli exercuerat. in re-
gno hludouici cū q̄ngentis & eo
amplius complicib; suis occisus. Ka-
rolo residente secus andegauis
ciuitatē. incerta relatione nun-
tiatur. Multitudo siq̄dē locu-
starū p̃ germaniā & gallias. maxi-
me autem in hispaniā adeo se
effudit. ut egyptiace plage
potuerit cōparari. Hludouic(us)
rex germanie apud mettis ciui-
tatē placitū suū tenere dispo-
nens. nuntiū accepit q̄d missi
citissime filio suo karlomanno
in marcha contra Vuinidos sub-
uenire & illū ulteri(us) n̄ uid&. Qui
statim uersus reghinisburg
p̃gens. karlomannū cū Liut-
berto archiep̄o pascendū in mo-
nasterio sc̄i Albani apud magon-
tiā cōmendauit. euidenti de-
monstrans inditio. qualit̃ illi dis-
plicuer̃ mala que isdē karlo-
mann(us) in sc̄a dī ecc̄a & in pop̄lm
xp̄ianū ac contra patrē suū egit.
q̄ndocūq; ut ubicūq; p̃ualuit. Ad
reghinisburg aut̃ p̃ueniens.
p̃ missos suos Vuinidos sub diuer-
sis principib; constitutos. modo
quo potuit sibi reconciliauit.
Legatos aut̃ ab illis q̄ behim dicun-
tur cū dolo missos suscipiens.

in carcerē misit. Karolus q̄ ui-
rilit̃ ac strenue obsidionē nort-
mannorū in giro andegauis ciui-
tatē exequens. adeo nortman-
nos p̃domuit. ut primores eorū
ad illū uenerint. seseq; illi cō-
mendauerint. & sacram̃ta q̃lia
iussit egerint. & obsides quot
& q̄ntos quesiuit illi deder̃. ut
de ciuitate andegauis constitu-
ta die exirent. & in regno suo
q̄ndiu uiuerent nec p̃dam face-
rent nec fieri consentirent. pe-
tentes ut eis in quadā insula lige-
ris fluuii usq; in mense februa-
rio reside & mercatū habe lice-
ret. Et in mense februario qui
cūq; ex eis iā baptizati ēent. &
xp̄ianitatē de cetero ueraciter
tenere uellent ad eū uenirent.
& q̄ adhuc pagani xp̄iani fieri
uellent ipsius dispositione bap-
tizarent. ceteri uero ab illius
regno discedent. ulterius sicut
dictū est ad illud in malū non
redituri. Post hec. una cū ep̄is
& pop̄lo. cū maxima religionis de-
deuotione. corpora sc̄orū Albini
& Lezinii (que effossa timore nort-
mannorū de tumulis suis fuerant)
cū muneribus magnis suis in lo-
cis restituit. Sicq; euectis ab an-
degauis ciuitate nortmannis.
cum acceptis obsidib; Karolus
mense octobrio p̃ cinomannis
ciuitatē & Ebrocense oppidum
ac secus castellū nouū apud pistas.
ambianis kl̃ nouēbr̃ p̃uenit. in-
deq; apud audriacam uillā ac
eu circa uenationē exercens.
ad monasteriū Sc̄i Vedasti p̃ue-

1 fluuium cum hoste brittonum in eius auxi
2 lio residente. Et dum karolus rex
3 in hoc negocio occupatus erat, Sa-
4 lomon filium suum nomine Vuigon
5 ad eum cum primoribus brittonum misit.
6 Qui filius eius se Karolo commendauit;
7 et fidelitatem coram fidelibus suis illi
8 iurauit. Intetea rodulfus nort
9 mannorum qui multa mala in re-
10 gno Karoli exercuerat; in re
11 gno hludouici cum quingentis et eo
12 amplius complicibus suis occisus; Ka-
13 rolo residente secus andegauis
14 ciuitatem, non incerta relatione nun
15 tiatur. Multitudo siquidem locu-
16 starum per germaniam gallias, maxi
17 me autem in hispaniam adeo se
18 effudit; ut ęgyptiacę plagę
19 potuerit comparari. Hludouicus
20 rex germanię apud mettis ciui-
21 tatem placitum suum tenere dispo-
22 nens; nuntium accepit quod nisi
23 citissime filio suo karlomanno
24 in marcha contra vuinidos sub
25 ueniret, illum ulterius non uideret. Qui
26 statim uersus reghinisburg
27 pergens, karlomannum cęcum Liut-
28 berto archiepiscopo pascendum in mo
29 nasterio sancti Albani apud magon-
30 tiam commendauit; euidenti de-
31 monstrans inditio, qualiter illi dis-
32 plicuer̄ mala quę isdem Karlo-
33 mannus in sanctam dei ęcclesiam et in populum
34 christianum ac contra patrem suum egit;
35 quandocunque uel ubicunque p̄ualuit. Ad
36 reghinisburg autem perueniens;
37 per missos suos vuinidos sub diuer-
38 sis principibus constitutos, modo
39 quo potuit sibi reconciliauit.
40 Legatos autem ab illis qui behim dicun
41 tur cum dolo missos, suscipiens;

in carcerem misit. Karolus ergo ui-
riliter ac strenue obsidionem nort
mannorum in giro andegauis ciui
tatem exequens; adeo nortman-
nos perdomuit, ut primores eorum
ad illum uenerint; seseque illi com
mendauerint, et sacramenta qualia
iussit egerint; et obsides quot
et quantos quęsiuit illi deder̄, ut
de ciuitate andegauis constitu
ta die exirent; et in regno suo
quandiu uiuerent nec p̄dam face-
rent nec fieri consentirent, pe-
tentes ut eis in quadam insula lige-
ris fluuii usque in mense febroa-
rio residere et mercatum habere lice-
ret. Et in mense febroario qui
cunque ex eis iam baptizati essent, et
christianitatem de cetero ueracirer
tenere uellent ad eum uenirent;
et qui adhuc pagani christiani fieri
uellent, ipsius dispositione bap-
tizarentur, ceteri uero ab illius
regno discederent; ulterius sicut
dictum est ad illud in malum non
redituri. Post hęc; una cum episcopis
et populo, cum maxima religionis de-
uotione, corpora sanctorum albini
et lizinii (quę effossa timore nort-
mannorum de tumulis suis fuerant)
cum muneribus magnis suis in lo-
cis instituit. Sicque eiectis ab an-
degauis ciuitate nortmannis;
cum acceptis obsidibus karolus
mense octobrio per cinomannis
ciuitatem et ebrocense oppidum
ac secus castellum nouum apud pistas,
ambianis kalend. nouembris peruenit; in-
deque apud audriacam uillam ac
circumcirca uenationem exercens,
ad monasterium Sancti Vedasti perue-

nit. ibique nativitatem domini cele-
bravit. Anno dccc.lxxiiii.
hiemps prolixa et fortis. et nivis
tanta fuit inmanitate profusa. quan-
tam nemo se vidisse meminerit.
Karolus purificatione sanctae Ma-
riae cum suis consiliariis placi-
tum in monasterio sancti Quintini
tenuit. et ieiunium quadrage-
simale in monasterio sancti Dyo-
nisii peragens. ibidem pascha domini-
cum celebravit. Generale quoque
placitum id. iunii in villa Ducia-
co tenuit. ubi et annua sua do-
na accepit. indeque per Attiniacum
et consuetos mansionaticos Com-
pendium adiit. Estas longa
siccitate fenum et messium inopiam
reddidit. Salomon dux Brit-
tonum qui nuntiabatur inter
dubiis nuntiis quando quidem in-
firmus. quando quidem autem mortuus.
certa relatione Karolo apud
Compendium nuntiatus est. hoc or-
dine mortuus. Videlicet insecu-
tus a primoribus Brittonum Pas-
cuitan et Uurhaui. atque Uuigon
filio Riuuelin. necnon et Francis
hominibus quos valde afflixerat.
et capto ac custodiae mancipato
filio eius Uuigon. fuga lapsus
in Parcheru secessit. Et quoddam
monasteriolum ingressus ut se
liberare valeret. circumventus
a suis quod animi Brittonum quod-
dam mali sustinere deberet. tra-
ditus est Franciscis hominibus
Fulcoaldo et aliis. sicque ab eis ex-
caecatus. in crastinum mortuus est
repertus. dignam vicem recipiens. qui
dominum suum Herispoium in ecclesia

eius persecutionem fugientem et invo-
cantem dominum super altare occidit.
Hludouicus rex Germaniae ad
fratrem suum Karolum. filium suum
Karolum cum aliis suis missis dire-
xit. petens ut simul loqueren-
tur secus Mosellam. Ad quod placi-
tum cum Karolus pergeret. ventris
solutione detentus. ad illud
placitum sicut fuerat condictum
pervenire non potuit. Unde collo-
cutio eorum Karoli scilicet et
Hludouici secus Mosam apud
Heristallium circa kl. decembris fuit.
De qua collocutione Karolus per
monasterium sancti Quintini rediens.
nativitatem domini Compendio cele-
bravit. et Hludouicus eandem
solemnitatem Aquis agens. inde
ad palatium Franconofurt. ultra
Rhenum rediit. Anno dccc.lxx
v. Karolus circa initium quadrage-
simae monasterium sancti Dyonisii
adiit. ubi et pascha domini celebra-
vit. et Richildis uxor eius noctu
ante quartam feriam paschae abortivum
filium peperit. qui baptizatus mox
obiit. Illaque dies purificationis
suae post parturitionem in eodem
monasterio expectante. Karo-
lus ad Barvum perrexit. indeque
ad letanias celebrandas ante
ascensionem domini ad monasterium
sancti Dyonisii rediit. et vigilia
pentecostes ad Compendium
venit. Hludouicus rex Ger-
maniae mense maio in Triburias
placitum suum tenuit. et quia ibi
quae meditatus fuerat perficere
non potuit. iterum placitum suum
in mense augusto ad eundem

1 nit, ibique natiuitatem domini cele
2 brauit. Anno DCCC LXX IIII.
3 Hiems prolixa et fortis; et niuis
4 tanta fuit nimietate perfusa, quan
5 tam nemo se uidisse meminerit.
6 Karolus purificatione Sanctę Ma
7 rię cum suis consiliariis placi-
8 tum in monasterio Sancti Quintini
9 tenuit; et ieiunium quadrage
10 simale in monasterio Sancti Dyo-
11 nisii peragens; ibidem pascha domini-
12 cum celebrauit. Generale quoque
13 placitum, Idus iunii in uilla ducia-
14 co tenuit; ubi et annua sua do-
15 na accepit, indeque per attiniacum
16 et consuetos mansiaticos com
17 pendium adiit. Estas longa,
18 siccitatem fęni et messium inopiam
19 reddidit. Salomon dux brit
20 tonum qui nuntiabatur interea
21 dubiis nuntiis quandoquidem in
22 firmus, quandoquidem mortuus,
23 certa relatione karolo apud
24 compendium nuntiatus est hoc or-
25 dine mortuus. Videlicet insecu
26 tus a primoribus brittonum, Pas
27 ciutan et Vurhan, atque Vuigon
28 filio Riuilin, nec non et francis
29 hominibus quos ualde afflixerat,
30 et capto ac custodię mancipato
31 filio eius vuigon fuga lapsus,
32 in paucherum secessit. Et quoddam
33 monasteriolum ingressus ut se
34 liberare ualeret; circumuentus
35 a suis quod a nemine brittonum quid-
36 dam mali sustinere deberet, tra
37 ditus est franciscis hominibus
38 Fulcoaldo et aliis, sicque ab eis ex
39 cęcatus; in crastinum mortuus est
40 repertus, dignam uicem recipiens, qui
41 domnum suum herispoium in ęcclesiam

eius persecutionem fugientem et inuo-
cantem dominum, super altare occidit.
32 Hludouuicus rex germanię, ad
fratrem suum karolum, filium suum
karolum cum aliis suis missis dire
xit; petens ut simul loqueren
tur secus mosellam. Ad quod placi
tum cum karolus pergeret; uentris
solutione detentus, ad illud
placitum sicut fuerat condictum
peruenire non potuit. Vnde collo
cutio eorum karoli scilicet et
hludouuici, secus mosam apud
heristallium circa kalend. decembris fuit.
De qua collocutione, karolus per
monasterium sancti Quintini rediens,
natiuitatem domini compendio cele
brauit; et hludouuicus eandem
solemnitatem aquis agens, inde
ad palatium franconofurt, ultra
Rhenum rediit. Anno DCCC LXX
V. karolus circa initium quadrage-
simę monasterium sancti dyonisii
adiit, ubi et pascha domini celebra
uit; et Richildis uxor eius noctu
ante quartam feriam paschę aborsu
filium peperit, qui baptizatus mox
obiit. Illaque dies purificationis
suę post parturitionem in eodem
monasterio expectante, karo-
lus ad bariuum perrexit, indeque
ad lętanias celebrandas ante
ascensionem domini ad monasterium
sancti dyonisii rediit, et uigilia
pentecostes ad compendium
uenit. Hludouuicus rex ger-
manię, mense maio in triburas
placitum suum tenuit; et quia ibi
quę meditatus fuerat perficere
non potuit, iterum placitum suum
in mense augusto ad eundem

locum destinavit. Karolus mense
augusto ad duziacum secus ardu
ennam pervenit. ubi certo nuntio
hludouicum nepotem suum italiae
imperatorem obisse comperit. Qua propter
inde mouens ad pontigonem
pervenit. et quoscumque potuit de
uicinis suis consiliariis obuiam sibi
uenire praecepit. et a quibus cumque ua
luit suppetias in itinere suo acce
pit. et inde lingonas pervenit. et
eos quos secum in italiam ducere
praedestinavit oppériit. sicque Richil-
dem uxorem suam per ciuitatem remis
ad siluacum remittens. et filium
suum hludouicum in parte regni
quam post obitum hlotharii nepo-
tis sui contra fratrem suum accepit
dirigens. kalendis septembris iter suum in
cepit. et per sancti mauritii mona
sterium pergens montem iouis tran-
siit. et italiam ingressus fuit.

Hludouicus rex germaniae frat
eius. filium suum karolum in italiam ut
fratri suo aduersaretur transmisit.
Quem karolus rex fugam arripere et
inde abscedere coegit. hludouicus
autem rex germaniae. etiam alium
filium suum Carlomannum. cum quibus
potuit in aduersitatem fratris sui
in italiam direxit. Quod praenoscens
karolus rex. obuiam ei cum ualida
manu perrexit. Et quia carlo-
mannus praenovit se patruo suo non
posse resistere. pacem petens.
cum eo locutus fuit. et sacramentis
utrinque firmatis ad propria re-
diit. hludouicus quoque rex germa-
niae. persuadente Engilramno
quondam karoli regis camera
rio et domesticissimo. suasione

Richildis reginae ab honoribus
deiecto. et a sua familiaritate
abiecto. cum hoste et filio aequivoco
suo hludouico. usque ad attiniacum
uenit. Ad quem obsistendum primores
regni karolo iubente
Richildem regina sacramento se
confirmaverunt quod non servaverunt.
sed ex sua parte regnum karoli
pessumdantes. hostile more de
uastaverunt. Similiter et hludouicus
cum suo exercitu. idem regnum
pessum dedit. Sicque natiuitatem
domini in attiniaco agens. per pla-
citamentum primorum regni karo-
li depraedatione facta. cum quibusdam
comitibus ex regno karoli qui
ad eum se contulerant rediit.
et per treuerorum ciuitatem tran
siens. ad palatium ultra rhenum
franconofurch pervenit. ibique
dies XL. et pascha domini celebra-
uit. ubi et certo nuntio Emmam
uxorem suam apud reghinisburg
palatium obisse nuper post natiui-
tatem domini comperit. Karolus autem
quibusdam de primoribus ex italia
ad se non uenientibus. pluribus uero
receptis. romam inuitante papa
Iohanne perrexit. et XVII kalendas ianuarii ab
eo cum gloria magna in ecclesia sancti
Petri susceptus est. Anno DCCC
LXXVI. in die natiuitatis domini
idem karolus beato Petro mul-
ta et pretiosa munera offerens.
in imperatorem est unctus et coro-
natus. atque imperator romanorum
est appellatus. Et nonis ianuarii roma
exiens papiam rediit. ubi et pla
citum suum habuit. et Bosone uxo-
ris suae fratre duce ipsius terrae

Id est, ... vide supra, fo. 147 pa. 1. et 2.

1 locum denuntiauit. **K**arolus uero mense
2 augusto ad duziacum secus ardu
3 ennam peruenit; ubi certo nuntio
4 hludouicum nepotem suum italię
5 imperatorem obisse comperit. Quapropter
6 inde mouens, ad pontigonem
7 peruenit; et quoscumque potuit de
8 uicinis suis consiliariis obuiam sibi
9 uenire p̄cepit; et a quibuscumque ua
10 luit suppetias in itinere suo acce
11 pit; et inde lingonas peruenit, et
12 et eos quos secum in italiam ducere
13 p̄destinauit opperuit, sicque Richil-
14 dem uxorem suam per ciuitatem remis
15 ad siluacum remittens, et filium
16 suum hludouicum in partem regni
17 quam post obitum hlotharii nepo-
18 tis sui contra fratrem suum accepit
19 dirigens, kalend. septembr. iter suum in
20 cepit, et per sancti Mauritii mona
21 sterium pergens montem iouis tran-
22 siit, et italiam ingressus fuit.
23 **H**ludouicus rex germanię frater
24 eius, filium suum karolum in italiam ut
25 fratri suo aduersaretur transmisit.
26 Quem karolus rex fugam arripere, et
27 inde abscedere coegit. Hludouicus
28 autem rex germanię, yterum alium
29 filium suum Carlomannum, cum quibus
30 potuit in aduersitatem fratris sui
31 in italiam direxit. Quod p̄noscens
32 karolus rex; obuiam ei cum uali
33 diori manum perrexit. Et quia carlo-
34 mannus p̄nouit se patruo suo non
35 posse resistere, pacem petens;
36 cum eo locutus fuit, et sacramentis
37 utrimque firmatis ad propria re-
38 diit. Hludouicus ergo rex germa-
39 nię, persuadente Engilramno
40 quondam karoli regis camera
41 rio et domesticissimo, suasione

1 Richildis reginę ab honoribus
2 deiecto, et a sua familiaritate
3 abiecto; cum hoste* et filio ac ęquiuoco
4 suo hludouico, usque ad attiniacum
5 uenit. Ad quem obsistendum, pri-
6 mores regni karoli iubente
7 Richilde regina sacramento se
8 confirmauer̄ quod non seruauer̄;
9 sed ex sua parte regnum karoli
10 pessundantes, hostili more de
11 uastauer̄. Similiter et hludouicus
12 cum suo exercitu, idem regnum
13 pessumdedit. Sicque natiuitatem
14 domini in attiniaco agens, per pla-
15 citamentum primorum regni karo-
16 li dep̄datione facta, cum quibusdam
17 comitibus ex regno karoli qui
18 ad eum se contulerant rediit;
19 et per treuerorum ciuitatem tran
20 siens, ad palatium ultra rhenum
21 franconofurch peruenit; ibique
22 dies XL^mę^ et pascha domini celebra-
23 uit, ubi et certo nuntio Emmam
24 uxorem suam apud reghinisburg
25 palatium obiisse nuper post natiui-
26 tatem domini comperit. Karolus autem
27 quibusdam de primoribus ex italia
28 ad se non uenientibus, pluribus uero
29 receptis, romam inuitante papa
30 iohanne perrexit; et XVI kal. ianuar. ab
31 eo cum gloria magna in ęcclesia Sancti
32 Petri susceptus est. **A**nno DCCC.
33 LXX VI. in die natiuitatis domini
34 idem Karolus Beato Petro mul-
35 ta et p̄tiosa munera offerens;
36 in imperatorem est unctus et coro-
37 natus, atque imperator romanorum
38 est appellatus. Et non. ianuar. roma
39 exiens papiam rediit, ubi et pla
40 citum suum habuit; et Bosone uxo-
41 ris suę fratre duce ipsius terrę

*Id est, cum exercitu, ut supra, fo. 147 pa. 1 et 2.

constitutum et corona ducali ornatum, cum collegis eius quos idem dux expetiit, in eodem regno relictis, per montem Iovis et per monasterium sancti Mauricii rediens, ut pascha Domini apud monasterium sancti Dionysii celebrare valeret, iter acceleravit. Quod audiens Richildis, degens apud Silvacum, II nonas martii mox illi obviam movit, et cum summa festinatione per Remis, Catalaunis et Lingonas ultra Vesontium in loco qui dicitur Warnarii fontana IIII idus martii venit. Cum qua imperator per Vesontium ac Lingonas, Catalaunis et Remis civitates et per compendium palatium transiens, ad monasterium sancti Dionysii pervenit, ibique pascha Domini celebravit. Quo accersiens legatos apostolici, Iohannem Tuscanensem et Iohannem Aretinum atque Ansegisum Senonensem, illorum consilio medio futuro mense iulio generalem synodum auctoritate apostolica et sanctione sua apud Pontigonem indixit. Quo per Remis et Catalaunis civitates pervenit.

[B] Boso vero, postquam imperator ab Italia in Franciam rediit, Berengarii Everardi filii factione filiam Hludowici imperatoris Yrmengardem, quae apud eum morabatur, iniquo conludio in coniugium sumpsit.

[Cap. 33] XVII kal. iul., indictione VIIII, episcopis et ceteris quibusque clericis vestibus ecclesiasticis indutis, et domo ac sedilibus palliis praetensis, atque ingressis in synodi consessu, imperatoris [sedis] lectorio superpositis sacrosanctis evangeliis, venit domnus imperator Karolus in vestitu deaurato, habitu francisco, cum legatis apostolicae sedis in synodum, et cantoribus antiphonam Exaudi nos Domine cum versibus et gloria cantantibus, post kyrrie eleyson et data oratione a Iohanne Tuscanensi episcopo, resedit domnus imperator in synodo. Et legit Iohannes Tuscanensis episcopus epistolas a domno apostolico missas, cum quibus et legit epistolam de primatu Ansegisi Senonensis episcopi, ut quotiens utilitas ecclesiastica dictaverit, sive in evocanda synodo sive in aliis negotiis exercendis per Gallias et Germanias apostolica vice fruatur, et decreta sedis apostolicae per ipsum episcopis manifesta efficiantur, et rursus quae gesta fuerint eius relatione, si necesse fuerit, apostolicae sedi pandantur, et maiora negotia ac difficiliora quaeque suggestione ipsius a sede apostolica disponenda et enucleanda quaerantur. Petentibus autem episcopis ut eis permitteret ipsam legere epistolam quibus directa erat, non adquievit imperator, sed responsum quaesivit ab eis quid de his iussis apostolicis responderent. Quorum responsio talis fuit, ut servato singulis metropolitanis iure privilegii secundum sacros canones et iuxta decreta sedis Romanae pontificum ex eisdem sacris canonibus promulgata, domni Iohannis papae apostolicis iussionibus obedirent. Et cum imperator et legati apostolici satagerent, ut absolute archiepiscopi responderent se obedituros de primatu Ansegisi sicut apostolicus scripsit, aliud nisi ut praedictum est responsum ab eis extorquere non po-

1 constituto et corona ducali
2 ornato; cum collegis eius quos idem dux
3 expetiit, in eodem regno reli
4 ctis, per montem iouis et per monaste
5 rium sancti Mauritii rediens; ut pas-
6 cha domini apud monasterium sancti Dyo-
7 nisii celebrare ualeret, iter acce-
8 lerauit. Quod audiens Richildis
9 degens apud siluacum; II non. mar.
10 mox illi obuiam mouit, et cum summa
11 festinatione per remis, catalaunis,
12 et lingonas, ultra uesontium in loco
13 qui dicitur Vuarnarii fontana,
14 II idus mart. uenit; cum qua imperator per
15 uesontium ac lingonas, catalaunis
16 et remis ciuitates, et per compendium
17 palatium transiens, ad monasterium
18 sancti Dyonisii peruenit; ibique pascha
19 domini celebrauit. Quo accersiens
20 legatos apostolici, Iohannem tuschanensem
21 et Iohannem aretinum, atque Ansegisum
22 sennensem; illorum consilio, medio
23 futuro mense iulio generalem syno-
24 dum auctoritate apostolica et sanctio-
25 ne sua apud pontigonem indixit,
26 quo per remis et catalaunis ciuita-
27 tes peruenit. **B**oso uero postquam
28 imperator ab italia in franciam rediit,
29 Berengarii Eurardi filii factio-
30 ne; filiam hludouici imperatoris
31 yrmengardem quę apud eum mora
32 batur; iniquo conludio in coniugi-
Cap. 33. 33 um sumpsit. [XI kal. iul. indictio
34 ne VIIII. episcopis et ceteris quibusque
35 clericis uestibus ęcclesiasticis indu
36 tis, et domo ac sedilibus palliis pro-
37 tensis; atque in gremio synodi
+ sedis 38 et prospectu imperialis, +, lectorio super-
39 positis sacrosanctis euangeliis; ue-
40 nit domnus imperator karolus
41 in uestitu deaurato, habitu

francisco, cum legatis apostolicę sedis
in synodum, et cantoribus antipho-
nam, exaudi nos domine cum uersibus
et gloria cantantibus, post kyrri
eleison; et data oratione
a iohanne tuscanense episcopo. Resedit
domnus imperator in synodo;
et legit iohannes tuscanensis episcopus epistolas
a domno apostolico missas, cum quibus
et legit epistolam de primatu anse-
gisi sennensis episcopi; ut quotiens
utilitas ęcclesiastica dictauerit,
siue in euocanda synodo, siue in
aliis negotiis exercendis per gallias
et germanias, apostolica uice frua-
tur, et decreta sedis apostolicę per ipsum
episcopis manifesta efficiantur; Et rur-
sus quę gesta fuerint, eius relatio-
ne si necesse fuerit apostolicę sedi
pandantur; et maiora negotia
ac difficiliora quęque suggestione
ipsius a sede apostolica disponenda
et enucleanda quęrantur. Peten
tibus autem episcopis ut eis permitteretur
ipsa legi epistola quibus erat dire
cta; non adquieuit imperator, sed
responsum quęsiuit ab eis quid de
his iussis apostolicis responderent.
Quorum responsio talis fuit; ut ser-
uato singulis metropolitanis
iure priuilegii secundum sacros cano
nes et iuxta decreta sedis roma-
nę pontificum ex eisdem sacris cano
nibus promulgata; domni Iohannis papę
apostolicis iussionibus oboedirent. Et
cum imperator et legati apostolici sata-
agerent, ut absolute archyepiscopi
responderent se oboedituros de
primatu ansegi sicut apostolicus
scripsit; aliud nisi ut p̄dictum est
responsum ab eis extorquere non po-

tuerunt. excepto quod Frothari burdegalensis episcopus, quoniam a burdegala ad pictauis. indeque ad biturricum fauore principis contra regulas se contulit. per adulationem respondit quod imperatori placere cognouit. Tunc motus imperator dixit. quod domnus apostolicus ei suas uices commisit in synodo. et quod isdem precepit. ille exequi studeret. Et accepit ipsam epistolam inuolutam una cum lothe tuscanensi et lothe aretino. et dedit illam Ansegiso. et iussit sellam plectilem poni ante omnes episcopos cisalpini regni sui iuxta lohem tuscanensem qui ad dexteram illius sedebat. et precepit Ansegiso ut supergrederetur omnes ante se ordinatos. et sederet in eadem sella. remotum archiepiscopo reclamantibus audientibus omnibus. hoc factum sacris regulis obuiare. Imperator tamen in sententia sua permansit. Et petentibus episcopis ut liceret eis ut exemplar de epistola sibi directa sumere. nec hoc ualuerunt ullo modo impetrare. et sic soluta est synodus in illa die.

X kalendas prefati mensis. iterum conuenerunt episcopi. In quo conuentu lecte sunt epistole a domno apostolico laicis misse. et lecta est electio domni imperatoris ab episcopis et ceteris italici regni firmata. sed et capitula que in palatio ticinensi constituit. et ab omnibus confirmari fecit. que et episcopis cisalpinis confirmare precepit. et sic soluta est synodus in illo die.

V nonas iulii conuenerunt iterum episcopi sine imperatore. et habite sunt contentiones de presbiteris ex diuersis parrochiis clamantibus admissos apostolici. et sic soluta est synodus in illa die.

IIII nonas eiusdem mensis iterum conuenerunt episcopi. et imperator in synodo residens. audiuit missos fratris sui hludouici regis. Uuillebertum archiepiscopum colonie. et Adalardum ac meingardum comites. per quos petiit partem de regno hludouici imperatoris filii hlotharii fratris eorum. sicut ei competeret et ex hereditate. et illi firmatum erat sacramento. Et legit lohes tuscanensis epistolam a lothe papa episcopis regni hludouici directa. et dedit exemplar Uuilleberto archiepiscopo ut deferret illud prefatis episcopis. et sic soluta est synodus in illa die.

VII idus iulii conuenerunt episcopi. et circa horam nonam uenerunt missi domni apostolici. Leo episcopus et apocrisiarius. ac nepos apostolici. atque Petrus forosimpronii episcopus. deferentes epistolas imperatori et imperatrici. et salutationes apostolici ad episcopos. et sic soluta est synodus in illa die.

VI idus iulii conuenientibus episcopis lecta est epistola apostolici de dampnatione formosi episcopi. gregorii nomencolatoris. et consentientium eis. et presentata sunt imperatori ab apostolico missa dona. inter que fuerunt preciosa. sceptrum et baculus aureus. Sed et imperatrici dona sunt ab eo missa. pallia et armille cum gemmis. et sic soluta est synodus in illa die.

Pridie idus iulii conuenerunt episcopi. et misit imperator uicarios apostolici increpare duriter archiepiscopos et episcopos. qui pridie non

1 tuer̄, excepto quod Frotharius bur
2 degalensis episcopus, quoniam a burdegala
3 ad pictauis, indeque ad bituricum
4 fauore principis contra regulas
5 se contulit, per adolationem, respon-
6 dit quod imperatori placere cogno
7 uit. Tunc motus imperator dixit,
8 quod domnus papa ei suas uices
9 commisit in synodo; et quod isdem
10 p̄cepit, ille exequi studeret. Et
11 accepit ipsam epistolam inuolutam
12 una cum Iohanne tuscanensi et Iohanne
13 aretino; et dedit illam ansegiso,
14 et iussit sellam plectilem pon~~ere~~i
15 ante omnes episcopos cisalpini regni
16 sui iuxta Iohannem tuscanensem
17 qui ad dexteram illius sedebat, et p̄
18 cepit Ansegiso ut supergrederetur
19 omnes ante se ordinatos; et sederet
20 in eadem sella, remorum archyepiscopo
21 reclamante audientibus omnibus,
22 hoc factum sacris regulis obuiare.
23 Imperator tamen, in sententia sua per
24 mansit. Et petentibus episcopis, ut lice
25 ret eis uel exemplar de epistola sibi
26 directa sumere; nec hoc ualuer̄
27 ullo modo impetrare, et sic soluta
28 est synodus in illa die.
29 ¶ X. kalend. p̄fati mensis, iterum conue
30 ner̄ episcopi. In quo conuentu, lectę sunt
31 epistolę a domno apostolico laicis missę;
32 et lecta est electio domni imperato-
33 ris ab episcopis, et cęteris italici regni
34 firmata; sed et capitula quę in
35 palatio ticinensi constituit, et
36 ab omnibus confirmari fecit, quę
37 et episcopis cisalpinis confirmare p̄
38 cepit; et sic soluta est synodus in
39 illa die. ¶ V nonas iulij conuener̄
40 iterum episcopi sine imperatore, et ha
41 bitę sunt contentiones de presbiteris

1 ex diuersis parroechiis reclaman
2 tibus ad missos apostolici, et sic soluta
3 est synodus in illa die. ¶ IIII nonas
4 eiusdem mensis iterum conueneunt
5 episcopi; et imperator in synodo resi
6 dens, audiuit missos fratris sui
7 hludouici regis, Vuillebertum
8 archyepiscopum colonię, et adalar-
9 dum ac meingardum comites, per quos
10 petiit partem de regno hludo
11 uici imperatoris filii hlotharii
12 fratris eorum, sicut ei competeret ex
13 hereditate, et illi firmatum erat
14 sacramento. Et legit Iohannes tusca
15 nensis epistolam a Iohanne papa episcopis
16 regni hludouici directam, et dedit
17 exemplar Vuilleberto archiepiscopo
18 ut deferret illud p̄fatis episcopis, et
19 sic soluta est synodus in illa die.
20 ¶ VI Idus iulii conuener̄ episcopi, et cir
21 ca horam nonam uener̄ missi domni
22 apostolici, Leo episcopus et apocrisarius,
23 ac nepos apostolici, atque Petrus foro
24 sympronii episcopus; deferentes
25 epistolas imperatori et imperatrici, et
26 salutationes apostolici ad episcopos; et
27 sic soluta est synodus in illa die.
28 ¶ V. idus iulii conuenientibus episcopis, le
29 cta est epistola apostolici de dampnatione
30 formosi episcopi, gregorii nomenco-
31 latoris, et conscientium eis; et
32 p̄sentata sunt imperatori, ab apostolico
33 missa dona. Inter quę fuer̄ p̄ci
34 pua, sceptrum et baculus aureus.
35 Sed et imperatrici dona sunt ab eo
36 missa, pallia et armillę cum
37 gemmis, et sic soluta est synodus
38 in illa die. ¶ Pridie idus iulij
39 conuener̄ episcopi; et misit imperator
40 uicarios apostolici increpare durius
41 archiepiscopos et episcopos, qui pridie non

uenerant sicut p̄ceptū. Illi autē
canonice rationabili reddita ra-
tione. sopita ē increpatio. Et
lecta ē a lothe tuscanensi itrum
ep̄la iubente imperatore p pri-
matu ansegisi. & quesita est
ab ep̄is denuo inde responsio.
Et respondentib; singulis archi
ep̄is. qm̄ uelut eorū antecessores
illi antecessorib; regu
lariter oboedier̄. ita ei decre-
tis uellent oboedire. tunc
facilius ē illorū admissa res-
ponsio. quā fuerat in imperato-
ris p̄sentia. Et sic itrum post
multas contentiones de p̄rbris
diuersarū parroechiarum.
reclamantib; admissos ap̄lici.
lecta ē p̄clamatio Frotharii
burdegalensis archiep̄i. q̄a n̄
poterāt consistere pp̄t infesta
tionē paganorū in ciuitate sua.
ut liceret ei biturricense metro
polim occupare. Cui petitio-
nib; unanimitas ep̄orū nulla
ten̄ ad q̄euit. Et iubentib; le-
gatis ap̄lici ut .x. u. kl. augusti
conuenirent ep̄i mane. & cir
ca horā nonā uenit imperator
greciscō more parat̄ & coro
natus. deducentib; eū ap̄lice
sedis legatis more romano uesti
tis. ad ep̄os eccl̄asticis uestimentis
indutos. & ceteris sedm̄ mo
dū prime hore diei q̄ndo incho
ata ē synodus p̄paratis. Et
ut prius cantata antiphona
Exaudi nos dn̄e cū uersib; &
g̃ta. post kyrieleison. data
oratione a leone ep̄o. resederr̄
om̄s. & legit Iohs aretini q̄ndā

scedulā. ratione & auctoritate
carentē. Postquā legit hodo
belguagorū ep̄s quedā capitu-
la a missis ap̄lici & ab ansegiso
& eodē hodone sine conscien
tia synodi dictata. int̄ se dis
sona & nullā utilitatē haben
tia. uerū & ratione auctorita
te carentia. & iccirco hic non
habent̄ subiuncta. Iterū mota
ē interrogatio de primatu An
segisi. & post multas ab imperato-
rē & legatis ap̄lici contra ep̄os
querimonias habitas. tantum
in nouissimo. q̄ntū & in prima
synodi ex inde Ansegisus obti
nuit. Post hec p̄rrexit petrus
ep̄s forosimpronii & Iohs tusca
nensis ad cubiculm imperatoris. &
adduxer̄ imperatricē Richildem
coronatā in synodū. & stante illa
iuxta imperatorē. surrexer̄ om̄s.
& stantes q̄q; in gradu suo incoe-
per̄ laudes Leo ep̄s. & Iohs tusca-
nensis ep̄s. Et post laudes actas.
in domnū ap̄licū & domnū impa-
torē & imperatricē & ceteros. iux
ta morē. data oratione a leone
gauinense ep̄o. soluta ē synod⁹.
Postea imperator muneratis missis
ap̄licis Leone & Petro. remisit eos
romā. & cū eis Ansegisū senonensē
ep̄m. & Adalgariū augustidunen
sē ep̄m. Interea baptizati sunt q̄dā
nortmanni ab hugone abbate &
marchione. & pp̄t hoc ad imperatorē
adducti & munerati. ad suos redi
erunt. & ut ante. ita & post mo
dū ut nortmanni more pagano
peger̄. At imperator .u. kl. augusti
mouit a pontigone. & .u. id. kl. uenit

1 uenerant sicut p̄cepit. Illi autem
2 canonice rationabili reddita ra-
3 tione, sopita est increpatio. Et
4 lecta est a Iohanne tuscanensi iterum
5 epistola iubente pro pri-
6 matu ansegisi, et quesita est
7 ab episcopis denuo inde responsio.
8 Et respondentibus singulis archi
9 episcopis, quoniam ueluti eorum anteces
10 sores illius antecessoribus regu
11 lariter oboedier̄, ita eius decre-
12 tis uellent oboedire; tunc
13 facilius est illorum admissa res-
14 ponsio, quam fuerat in imperato-
15 ris p̄sentia. Et sic iterum post
16 multas contentiones de presbiteris
17 diuersarum parroechiarum,
18 reclamantibus ad missos apostolici,
19 lecta est proclamatio Frotharii
20 burdegalensis archiepiscopi; quia non
21 poterat consistere propter infesta
22 tionem paganorum in ciuitate sua;
23 ut liceret ei bituricensem metro
24 polim occupare. Cuius petitio-
25 nibus unanimitas episcoporum nulla
26 tenus adquieuit. Et iubentibus le-
27 gatis apostolici, ut XVII kalendas augusti
28 conuenirent episcopi mane; et cir
29 ca horam nonam uenit imperator
30 grecisco more paratus et coro
31 natus, deducentibus eum apostolicę
32 sedis legatis more romano uesti
33 tis, ad episcopos ęcclesiasticis uestimentis
34 indutos; et ceteris secundum mo
35 dum primę horę diei quando incho-
36 ata est synodus p̄paratis. Et
37 ut prius cantata antiphona
38 Exaudi nos domine cum uersibus et
39 gloria, post kyrrieleison, data
40 oratione a Leone episcopo, reseder̄
41 omnes; et legit Iohannes aretinus quandam

scedulam, ratione et auctoritate
carentem. Postquam, legit hodo
belgiuagorum episcopus quędam capitu-
la a missis apostolici et ab ansegiso
et eodem hodone sine conscien
tia synodi dictata; inter se, dis
sona et nullam utilitatem haben
tia, uerum et ratione auctorita
te carentia, et iccirco hic non
habentur subiuncta. Iterum mota
est interrogatio de primatu An
segisi, et post multas ab imperato-
re et legatis apostolici contra episcopos
quęrimonias habitas, tantum
in nouissimo, quantum et in prima
synodi exinde ansegisus obti
nuit. Post hęc perrexit petrus
episcopus foro simpronii et Iohannes tusca
nensis ad cubiculum imperatoris, et
adduxer̄ imperatricem Richildem
coronatam in synodum, et stante illa
iuxta imperatorem, surrexer̄ omnes;
et stantes quique in gradu suo incoe-
per̄ laudes Leo episcopus, et Iohannes tusca-
nensis episcopus. Et post laudes actas,
in domnum apostolicum et domnum impera-
torem et imperatricem et ceteros, iux
ta morem; data oratione a leone
gauinense episcopo, soluta est synodus.
Postea imperator muneratis missis
apostolici Leone et Petro, remisit eos
romam, et cum eis Ansegisum sannensem
episcopum, et Adalgarium augustudunen
sem episcopum. ¶ Interea baptizati sunt quidam
nortmanni ab hugone abbate et
marchione, et propter hoc ad imperatorem
adducti et munerati, ad suos redi
erunt; et ut ante, ita et postmo
dum ut nortmanni more pagano
pereger̄. At imperator V. kalend. augusti
mouit a pontigone, et III kalendas uenit

catalaunis. ibique propter quandam mo
lestiam corporalem moratus est. usque
18 aug. XVIIII kl. Septb. ue
nit remis. indeque recto itinere
uenit ad siluacum. & V kl. septb.
misit legatos apostolici. Iohannem. itemque
Iohannem. & hodonem episcopum cum aliis
missis suis ad fratrem suum hludouicum &
filios eius ac episcopos. atque primores regni
sui. Quibus missis in uia. & imperatori
in carisiaco nuntiatum est. praefatum
hludouicum regem in franconofurt
palatio. V kl. septb. obisse. & IIII kl.
eiusdem mensis in monasterio sancti Na-
zarii sepultum fuisse. Imperator autem
directis missis suis ad primores re-
gni quondam fratris sui. a carisiaco mo
uit. & ad satanacum uillam peruenit.
dispositum habens mettensem ciuitatem
adire. & episcopos ac primores regni
quondam fratris sui ad se uenientes
recipere. Et repente mutato consi
lio perrexit aquis. indeque coloniam
uenit. & apostolici legati cum eo. praedan-
tibus omnibus sine ullo diuino respe
ctu qui cum illo ibant. Nortmanni
uero cum centum circiter nauibus magnis
quas nostrates bargas uocant. XVI
kl. octbr. sequanam intrauerunt. Quod
cum apud coloniam imperatori nuntia
tum fuisset. nihil pro hoc a negotio quod
coeperat inmutauit. Hludouicus
autem nepos eius cum saxonibus & turin-
gis ex altera parte rheni flumi
nis contra eum uenit. & missis ad
patruum suum imperatorem directis.
benignitatem eius expetiit quam
non impetrauit. Tunc ipse ac comi
tes eius ieiuniis & letaniis domini
misericordiam petierunt. irridentibus
eos illis qui erant cum imperatore. Hlu-
douicus autem hludouici regis filius
decem homines aqua calida. &
decem ferro calido. & decem aqua
frigida ad iudicium misit coram
eis qui cum illo erant. petentibus
omnibus. ut deus in illo iudicio de
clararet. si plus per rectum ille ha-
bere deberet portionem de regno
quam pater suus illi dimisit ex ea
parte quam cum fratre suo karolo per
consensionem illius & per sacramentum
accepit. Qui omnes illesi reperti sunt.
Tunc ipse hludouicus cum suis. ad
andrunacum castrum rhenum tran
siuit. Quod cum imperatori nuntiatum
fuisset. Richildem imperatricem
cum hilduino abbate. & francho-
ne episcopo ad haristallium misit. Ipse
autem secus rhenum hostiliter contra
nepotem suum perrexit. praemittens ad
eum missos. ut quosdam de suis
consiliariis obuiam consiliariis
suis mitteret. et tractarent
de pace inter eos habenda. Quod
hludouicus humiliter & oboedien-
ter suscipiens. securus mansit
quod bello aggredi non deberet. donec
ipsa conuentio fieret. Impe-
rator uero. Non. octbr. dispositis scaris
suis noctu surrexit. & uexillis le-
uatis. per strictas & arduas uias
quin potius insidias super nepotem
suum ac super eos qui cum illo erant
subito irruere moliens. secus
andrunacum peruenit. fatigatis
hominibus & equis de graui &
stricto itinere. & pluuia quae
super eos nocte tota effluxit. Et ecce
subito nuntiatum est hludouico
& suis. imperatorem cum ualida ma-
nu hostiliter super eum uenire. Ipse

1 catalaunis; ibique propter quandam mo
2 lestiam corporarem moratus est usque
34 3 idus augusti, ¶ XVIIII kalendas septembris ue
4 nit remis; indeque recto itinere
5 uenit ad siluacum, et V. kalendas septembris
6 misit legatos apostolici, Iohannem, itemque
7 Iohannem, et hodonem episcopum cum aliis
8 missis suis ad fratrem suum hludouicum et
9 filios eius ac episcopos, atque primores regni
10 sui. Quibus missis in uia; et imperatori
11 in carisiaco nuntiatum est, p̄fatum
12 hludouicum regem in franconofurt
13 palatio, V kalendas septembris obiisse, et IIII. kalendas
14 eiusdem mensis in monasterio Sancti Na-
15 zarii sepultum fuisse. Imperator autem
16 directis missis suis ad primores re-
17 gni quondam fratris sui, a carisiaco mo
18 uit; et ad satanacum uillam peruenit,
19 dispositum habens mettensem ciuitatem
20 adire, et episcopos ac primores regni
21 quondam fratris sui ad se uenientes
22 recipere. Et repente mutato consi
23 lio perrexit aquis; indeque coloniam
24 uenit, et apostolici legati cum eo, p̄dan-
25 tibus omnibus sine ullo diuino respe
26 ctu qui cum illo ibant. Nortmanni
27 uero cum centum circiter nauibus magnis
28 quas nostrates bargas uocant, XVI
29 kalendas octobris sequanam intrauer̄. Quod
30 cum apud coloniam imperatori nuntia
31 tum fuisset; nihil pro hoc a negotio quod
32 coeperat immutauit. Hludouicus
33 autem nepos eius cum saxonibus et torin-
34 gis ex altera parte rheni flumi
35 nis contra eum uenit; et missis ad
36 patruum suum imperatorem directis,
37 benignitatem eius expetiit, quam
38 non impetrauit. Tunc ipse ac comi
39 tes eius ieiuniis et lętaniis, domini
40 misericordiam petier̄; irridentibus
41 eos illis qui erant cum imperatore. Hlu-

1 douicus autem hludouici regis filius
2 decem homines aqua calida, et
3 decem ferro calido, et decem aqua
4 frigida ad iuditium misit coram
5 eis qui cum illo erant; petentibus
6 omnibus, ut deus in illo iuditio de
7 clararet, si plus per rectum ille ha-
8 bere deberet portionem de regno
9 quam pater suus illi dimisit, ex ea
10 parte quam cum fratre suo karolo per
11 consensionem illius et per sacramentum
12 accepit. Qui omnes illesi reperti sunt.
13 Tunc ipse hludouicus cum suis, ad
14 andrunacum castrum rhenum tran
15 siuit. Quod cum imperatori nuntiatum
16 fuisset; Richildem imperatricem
17 cum hilduino abate, et Francho-
18 ne episcopo ad haristallium misit; ipse
19 autem secus rhenum hostiliter contra
20 nepotem suum perrexit, p̄mittens ad
21 eum missos; ut quosdam de suis
22 consiliariis obuiam consiliariis
23 suis mitteret; et tractarent
24 de pace inter eos habenda. Quod
25 hludouicus humiliter et oboedien-
26 ter suscipiens; securus mansit
27 quod bello aggredi non deberet, donec
28 ipsa conuentio finiretur. Impera-
29 tor uero Nonas octobris depositis scaris
30 suis noctu surrexit; et uexillis le-
31 uatis, per strictas et arduas uias
32 quin potius inuias, super nepotem
33 suum ac super eos qui cum illo erant
34 subito irruere moliens, secus
35 andrunacum peruenit; fatigatis
36 hominibus et equis de graui et
37 stricto itinere, et pluuia quę
38 super eos nocte tota effluxit. Et ecce
39 subito nuntiatum est hludouuico
40 et suis; imperatorem cum ualida ma-
41 nu hostiliter super eum uenire. Ipse .

1 autem cum eis quos secum habuit e regi-
2 one stetit. Et irruentibus impa-
3 toris cuneis super eos, et illis fortiter
4 resistentibus, hostis imperatoris ter-
5 ga verterunt, et fugiendo super impa-
6 torem venerunt. Sed et imperator cum
7 paucis vix fuga lapsus evasit.
8 Multi autem qui effugere poterant
9 impediti sunt, quoniam omnis sagme
10 imperatoris et aliorum qui cum eo erant,
11 sed et mercatores et scuta ven-
12 dentes imperatorem et hostem seque-
13 bantur, et in angusto itinere fu-
14 gientibus viam clauserunt. Fuerunt autem
15 in ipsa congressione occisi Ra-
16 genarius et Hieronimus comites,
17 et multi alii. Capti autem in eodem
18 campo et silva vicina fuerunt Ottul-
19 fus episcopus, Gauzlinus abba, Aledrannus
20 comes, Bernardus comes, Adalar-
21 dus comes, Ebroinus comes, et plu-
22 res alii. Omnes autem saugmas et ea
23 que mercatores portabant hostis
24 Hludowici accepit, et impleto di-
25 cto quod ait propheta: Ve qui predaris,
26 nonne et ipse predaberis? Omnia que
27 predatores qui erant cum imperatore
28 habuerunt, sed et ipsi preda fuerunt, adeo
29 ut qui adminiculo equorum effugere
30 potuerunt animas suas habent pro
31 spolio. Ceteri autem ita sunt a villa-
32 nis despoliati, ut foeno et stra-
33 mine involuti verenda celarent,
34 et nudi profugerent, quos insequen-
35 tes occidere noluerunt. Et facta est pla-
36 ga magna in populo predatore. Ri-
37 childis vero audiens VIII idus octobris
38 de fuga hostis imperialis, et ipsius
39 imperatoris, ab Heristallio movit,
40 et fugiens subsequenti nocte gal-
41 li cantu in via peperit filium, quem

Id est, Gozelinus. ut supra fo. 150. pa. 1.

post partum homo suus ante se por-
tans fugiendo usque ad Antenna-
cum detulit. Imperator quoque VII idus octobris
vespere ad monasterium sancti Lamberti
pervenit, ad quem Franco et Hildu-
inus abba a Richilde VI idus redierunt,
et cum eo fuerunt usque dum post Richil-
dem ad Antennacum pervenit. Inde
Duziacum adiit, unde ad Antenna-
cum rediit, et placitum suum in Sal-
monciaco quintodecimo die post mis-
sam sancti Martini condixit. Hludo-
wicus Hludowici quondam regis
filius de Andrunaco post Sinciacum
Aquis rediit, ibique tribus diebus ste-
tit, indeque obviam fratri suo Karolo
apud Confluentes venit, ubi simul
locuti, Karolus versus Mettis,
indeque in Alamanniam infirmus re-
diit, Hludowicus vero ultra Rhenum
perrexit. Carlomannus frater eorum
nec ad eos nec ad patruum suum Karo-
lum imperatorem sicut mandaverat ve-
nit, occupatus in belli gratione
contra Winidos. Karolus
imperator Chonradum et alios primo-
res ad Nortmannos qui in Sequanam
venerant misit, ut quocumque modo
possent foedus cum eis inisceren-
tur, et ad condictum placitum ei re-
nuntiarent. Domnus imperator
Karolus ad placitum suum in Salmon-
ciaco sicut condixerat venit, ibique
homines de parte regni quondam
Hlotharii quam frater suus Hludowicus
contra eum acceperat, ad se post fugam
de Andrunaco venientes suscepit,
et quibusdam abbatiolas sue erant
integras dedit, quibusdam de abbatia
Marciana quam diviserat benefi-
ciola donavit, et sic a se abire p

* Id est exercitu ut supra fo. 150. pa. i.

1 autem cum eis quos secum habuit, e regi-
2 one stetit; et irruentibus impera
3 toris cuneis super eos, et illis fortiter
4 resistentibus, hostis* imperatoris ter-
5 ga uertit; et fugiendo super impera-
6 torem uenit. Sed et imperator, cum
7 paucis uix fuga lapsus euasit.
8 Multi autem qui effugere poterant
9 impediti sunt, quoniam omnes sa^u^gmę
10 imperatoris et aliorum qui cum eo erant,
11 sed et mercatores ac scuta uen
12 dentes imperatorem et hostem seque
13 bantur, et in angusto itinere fu
14 gientibus uiam clauser̅. Fuer̅ autem
15 in ipsa congregatione occisi, Ra
16 genarius et iheronimus comites;
17 et multi alii. Capti autem in eodem
18 campo et silua uicina fuer̅ Ottul
19 fus episcopus, Gauzlinus abba, Aledrannus
20 comes, Bernardus comes, Adalar
21 dus comes, Ebroinus comes, et plu-
22 res alii. Omnes autem saugmas et ea
23 quę mercatores portabant, hostis
24 hludouici accepit; et impleto di
25 cto quod ait propheta, ue qui p̅daris,
26 nonne et ipse praedaberis? Omnia quę
27 p̅datores qui erant cum imperatore
28 habuer̅, sed et ipsi p̅da fuer̅; adeo
29 ut qui amminiculo equorum effugere
30 potuer̅, animas suas haberent pro
31 spolio. Ceteri autem ita sunt a uilla-
32 nis despoliati; ut foeno et stra
33 mine inuoluti uerecundia celarent
34 et nudi profugerent, quos insequen
35 tes occidere noluer̅; et facta est pla-
36 ga magna in populo p̅datore. Ri
37 childis uero audiens, VII. Idus octobris
38 de fuga hostis imperialis, et ipsius
39 imperatoris; ab heristallio mouit;
40 et fugiens subsequenti nocte gal-
41 li cantu, in uia peperit filium, quem

1 post partum homo suus ante se por
2 tans, fugiendo usque ad antenna-
3 cum detulit. Imperator ergo VII Idus octobris
4 uesperi ad monasterium sancti Lantberti
5 peruenit; ad quem Franco et Hilduui
6 nus abba a Richilde VI Idus redier̅,
7 et cum eo fuer̅ usque dum post Richil-
8 dem ad antennacum peruenit. Inde
9 duziacum adiit, unde ad antenna
10 cum rediit; et placitum suum in sal-
11 monciaco quintodecimo die post mis-
12 sam sancti Martini condixit. **H**ludo-
13 uicus hludouici quondam regis
14 filius, de andrunaco per sintiacum
15 aquis rediit; ibique tribus diebus ste
16 tit, indeque obuiam fratri suo karolo
17 apud confluentes uenit, ubi simul
18 locuti; karolus uersus mettis,
19 indeque in alamanniam infirmus re-
20 diit, hludouicus uero ultra rhenum
21 perrexit. Carlomannus frater eorum;
22 nec ad eos nec ad patruum suum Karo-
23 lum imperatorem sicut ei mandauerat ue-
24 nit; occupatus in belligeratio-
25 ne contra uuinidos. **K**arolus
26 imperator, chonradum et alios primo-
27 res ad nortmannos qui in sequanam
28 uenerant misit; ut quocumque modo
29 possent foedus cum eis inmisceren
30 tur, et ad condictum placitum ei re-
31 nuntiarent. **D**omnus imperator
32 karolus ad placitum suum in salmon
33 ciaco sicut condixerat uenit; ibique
34 homines de parte regni quondam
35 hlotharii quam frater suus hludouicus
36 contra eum acceperat, ad se post fugam
37 de andrunaco uenientes suscepit;
38 et quibusdam abbatias sicut erant
39 integras dedit, quibusdam de abbatia
40 marciana quam diuiserat benefi
41 ciola donauit, et sic a se abire per

misit. Scaras quoque que contra Nortmannos secus Sequanam ut in procinctu essent disposuit. Ipse autem ad Virziniacum villam veniens, gravi passione pleuresis est infirmatus, adeo ut vivere desperaretur, ibique natalem Domini celebravit. Anno incarnationis dominice DCCCLXXVII.
Convalescens vero ex infirmitate Karolus, per Carisiacum ad Compendium venit. Ubi dum moraretur, filius eius quem antequam Richildis ad Attenacum veniret in via natus fuerat infirmatus, et a Bosone avunculo suo de fonte susceptus, Karolus nominatus defungitur, et ad monasterium sancti Dyonisii sepeliendus defertur. Ea tempestate Gauzlinus abbas coenobii sancti Vincentii sanctique Germani domnum adiit imperatorem, petens quatinus stipendia monachorum sub eo degentium privilegii sui auctoritate disponeret, ne per succedentia tempora avaritia abbatum de his que auctoritas regia statuerat aliquid mutilaret.
Quod quamvis simplici animo egerit, cupiditas tamen principum Francorum subsequentium in hac ordinatione octimam apuit. Nam quamvis prudentissimus abbas Irmino omnium redibitionem villarum sancti Germani videlicet usque ad unum ovum ac pullum, ut etiam scindulam, scripto sub uno comprehenderit, et quantum monachi in proprios usus haberent, quantumque abbas ad hostem regis ut in proprium sibi vendicaret disposuerit, ingruente decedente regum, Rotbertus comes Parisii, qui marchio Francorum vocabatur, frater videlicet Odonis regis, necnon Hugo Magnus, qui etiam usque ad tempora Rotberti regis, ea que abbates accipiebant sibi addixerunt, et statuentes decanos monachis, sibi nomen abbatis usurpaverunt. Ea vero que tunc sibi ex rebus ecclesiasticis vendicarunt, per prius militibus distribuerunt, et iuri ecclesiastico subtraxerunt. Est autem huiusmodi privilegium.

In nomine sancte et individue trinitatis. Karolus gratia Dei rex. Si ea que predecessores nostri superna dignatione illuminati, ac suorum fidelium devotis ammonitionibus instigati, pro statu et utilitate ecclesiarum sive servorum Dei statuere decreverunt, nostris confirmamus edictis, hoc nobis procul dubio ad eternam beatitudinem regnique nostri tutelam profuturum esse credimus, atque exinde apud Dominum retributionem in posterum habere confidimus. Igitur notum sit omnibus fidelibus sancte Dei ecclesie ac nostris presentibus scilicet et futuris, quia vir venerabilis Gozlinus abba monasterii almi confessoris Christi Germani et sancti Vincentii martyris, necnon et monachi eiusdem congregationis devotissimi oratores nostri suggesserunt serenitati nostre, ut pro Dei amore et futuro eidem congregationis suffragio, ne aliqua successorum nostrorum negligentia ordo in eo monasterio futuris temporibus perturbaretur, ut sepe manifestum est contigisse, super quasdam villas necessitatibus eorum per proprium confirmationis preceptum genitoris nostri Hludowici serenissimi augusti eidem congregationi deputatas, super alias etiam a memorato fideli nostro Gozlino abbate pro eorum stipendiis que annuatim in cibo

Privilegium Caroli Calvi, francorum Regis.

Gauzlinus abb.

1 misit. Scaras quoque quę contra nortman-
2 nos secus sequanam in procinctu
3 essent disposuit. Ipse autem ad uir-
4 zinniacum uillam ueniens, grauiter
5 passione pleurisis est infirmatus,
6 adeo ut uiuere desperaret; ibique
7 natalem domini celebrauit. Anno
8 incarnationis dominicę DCCC LXX VII.
9 Conualescens uero ex infirmitate
10 karolus; per carisiacum ad compen
11 dium uenit. Vbi dum moraretur, filius
12 eius qui antequam Richildis ad anten
13 nacum ueniret et in uia natus fuerat
14 infirmatus, et a bosone auunculo
15 suo de fonte susceptus, karolus no-
16 minatus defungitur; et ad mona
17 sterium sancti Dyonisii sepeliendus
18 defertur. Ea tempestate, Gauz
19 linus abbas coenobii Sancti Vincentij
20 Sanctique Germani, domnum adiit impera
21 torem; petens quatinus stipendia
22 monachorum sub eo degentium per pri
23 uilegii sui auctoritatem disponeret;
24 ne per succedentia tempora, auaritia
25 abbatum de his quę auctoritas re
26 gia statuerat aliquid mutilaret.
27 Quod quanuis simplici animo egerit,
28 cupiditas tamen principum francorum
29 subsiquentium, in hac ordinatione
30 oculum aperuit. Nam quantum prudentissimus
31 abbas Irmino omnium redibitio
32 nes uillarum Sancti Germani, uidelicet
33 usque ad unum ouum ac pullum, uel etiam
34 scindulam, scripto sub uno comp̄hen
35 derit, et quantum monachi in proprios
36 usus haberent, quantumque abbas ad
37 hostem* regis uel in proprium sibi uen
38 dicaret disposuerit; uigore dece
39 dente regum, Rotbertus comes pari
40 sii qui marchio francorum uocaba
41 tur, frater uidelicet Odonis regis;

* Id est exercitum, ut supra.

necnon Hugo mannus, quin etiam usque ad
tempora Rotberti regis; ea quę abba
tes accipiebant, sibi addixer̄, et
statuentes decanos monachis;
sibi nomen abbatis usurpauer̄. Ea uero
quę tunc sibi ex rebus ęccesiasticis
uendicar̄, propriis militibus distri
buer̄; et iuri ęcclesiastico subtra
xer̄. Est autem huiusmodi priuilegium.
In nomine sanctę et indiuiduę trinita
tis Karolus gratia dei rex. Si ea quę
p̄decessores nostri superna dignatione
illuminati, ac suorum fidelium deuo
tis ammonitionibus instigati pro statu
et utilitate ęcclesiarum siue seruorum dei
statuere decreuer̄, nostris confirma-
mus edictis; hoc nobis proculdubio ad
ęternam beatitudinem, regnique nostri tu-
telam profuturum esse credimus, atque ex-
inde apud deum retributionem in po
sterum habere confidimus. Igitur notum sit
omnibus fidelibus sanctę dei ecclesię ac nostris,
p̄sentibus scilicet et futuris; quia uir
uenerabilis Gozlinus abba monaste
rii almi confessoris christi Germani
et Sancti Vincentii martyris, necnon et mo-
nachi eiusdem congregationis deuo-
tissimi oratores nostri suggesser̄
serenitati nostrę, ut pro dei amore et fu-
turo eiusdem congregationis suffra
gio, ne aliqua successorum ~~nostrorum~~
negligentia ordo in ea monasticus
futuris temporibus perturbaretur, ut sępe
manifestum est contigisse; super
quasdam uillas necessitatibus eorum
per proprium confirmationis p̄ceptum
genitoris nostri hludouici serenissi
mi augusti eidem congregationi * de
putatas, super alias etiam a memorato
fideli nostro Gozlino abbate pro eorum
stipendiis quę annuatim in cibo

Priuilegium Caroli calui, francorum Regis.

¶ Gauzlinus abbas.

suorum

* jam olim

1 & potu accipe debebant. nr̃o con
2 sensu & auctoritate illis collatas
3 firmitatis nr̃ę pceptū fieri debe&.
4 p qđ tam ea que p manib; habe
5 re debebant. quā etiā ea que a lar
6 gitate nr̃a inpsenti illis confir
7 mabant. firmi ac securi p succe
8 dentia tēpora tenerent ac pos
9 siderent. Hos u necessariis illorum
10 petitionib; clementię nr̃ę aurem
11 accōmodantes. uelutti postula
12 uer fieri adiudicauim. confir
13 mantes eis regali testamto has
14 uillas. quarum hec sunt uocabu
la. In pago parisiaco. Antoniacū
& spinogilū. & uillulā catīcantū.
In senonico. Agnarcū. In miliduneñ
se. matriolas. quā inclite memo
19 rie auus nr̃ Karolus ad ligna
20 subministranda clementer memo
21 rato contulerat coenobio. Nouigen
tū etiā in meldensi. Et in pincia
censi. cellā que dr uillaris. Et uil
lā nihilominus supra mare. Vide
25 licet ad uestimta. & calciamta cor
26 ñ & non & p plures necessitates
27 in diuersis monasterii officinis
28 supplendas. dormitorii scilicet &
29 cellarii. dom infirmorū. pisca
30 torię qq; ac p necessaria medici
31 nę adiumta. & ad uiginti modia
32 saponis. piceq; emendā. ad uasa
33 uinaria cōponenda. & ad ceteras
34 loci necessarias utilitates. a deca
35 no pcurandas. & insup ad recon
36 cinnandā ut recooperiendā domū
37 infirmorū. cellariiq; & reliq
38 rū officinarū habitacla. ex anti
39 qua constitutione decano deputata.
40 Insup ad refectiones diuersis dieb; &
41 deputatis solemnitatib; scōr. frīb;

amministranda. Pro stipendiis autē
uictualib; que eis a parte abbatis
psolui debebantur. sicut in pfato genī
toris nr̃i pcepto continet. ac nr̃o.
delegamus eis una cū consensu
& uoluntate Gozlini abbatis omniū
q; frm eidē congregationis. has
uillas infrascriptas. Calau. in pa
go stampinse. cū integritate &
hospiciis suis que sunt in alba tra.
Villulā qq; rubrū in eodē pago. Theo
daxiū nihilominus cū omni integrita
te. in pago parisiaco. Et bannolū
in pago senonico. cū hospiciis que
sunt in uilla q uocat campiniacus.
Cubiniū etiā in pago lauuense. In
partib; qq; austrausiorū. in pago scīt
hasbanio. uillā ut abbatiā Thunas
dictā. sicut & in pcepto agenitore nr̃o
sibi concesso nobis ostendere cū omnib;
appendiciis suis. quicqd in psenti illuc
pspicit. t de cetero adquirent. &
clausū qđ est situ ppe monasteriū
ipsius sci psulis. Acceperunt autē has
uillas p modiis frumti mille trecen
tis uiginti. & p centū octoginta
leguminū modiis. & p caseis pensis
centū sexaginta. & p modiis uigin
ti adipis. & p uiginti sextariis bu
tiri. & p quattuor sextarios mell.
& duab; cere libris omni mense.
p mod etiā salis centū. & p bracis
uiginta p duodecī modia. & pro
herto tamen quā hieme
quę necessari eis habet. cum hęc
omnia ab abbate minus plene illis
psoluerentur. Statuimus qq; ut
ex istis stipendiariis uillis p succe
dentia tēpora. dormitorium frm.
& cella nouitiorū recooperiantur.
Reliqua u coenobii edificia. de abbatia
reficienda sunt.

Antoniacū
Spinogilū
Agnarcū
matriolas

Nouigentū
Villare t Villaris

1 et potu accipere debebant, nostro con
2 sensu et auctoritate illis collatas
3 firmitatis nostrę p̄ceptum fieri deberet,
4 per quod tam ea quę p̄ manibus habere
5 uidebantur, quam etiam ea quę a lar-
6 gitate nostrā in p̄senti illis confir
7 mabantur, firmius ac securius per succe
8 dentia tempora tenerent ac pos-
9 siderent. Nos uero necessariis illorum
10 petitionibus clementię nostrę aurem
11 accommodantes; ueluti postula
12 uer̄ fieri adiudicauimus, confir
13 mantes eis regali testamento has
14 uillas, quarum hęc sunt uocabu
Anthoniacum 15 la. In pago parisiaco, Antoniacum
spinogilum 16 et spinogilum, et uillulam caticantum.
Agman 17 In senonico, Agmantum. In milidunen
matuolas 18 se, Matriolas, quam inclitę memo-
19 riae auus noster Karolus ad ligna
20 subministranda clementer memo
nouigentum 21 rato contulerat coenobio, Nouigen-
cella Villaris 22 tum etiam in meldensi. Et in pincia
23 censi, cellam quę dicitur uillaris. Et uil-
24 lam nihilominus supra mare. Vide
25 licet ad uestimenta, et calciamenta eorum
26 necnon et per plures necessitates
27 in diuersis monasterii officinis
28 supplendis, dormitorii scilicet,
29 cellarii, domus infirmorum, pisca
30 torię quoque, ac pernecessaria medici
31 nę adiumenta, et ad uiginti modia
32 saponis, picemque emendam, ad uasa
33 uinaria componenda, et ad cęteras
34 loci necessarias utilitates a deca-
35 no procurandas, et insuper ad recon
36 cinnandam uel recooperiendam domum
37 infirmorum, cellariique et reliqua-
38 rum officinarum habitacula ex anti
39 qua constitutione decano deputata.
40 Insuper ad refectiones dominicis diebus et
41 deputatis solennitatibus sanctorum, fratribus

amministrandas. Pro stipendiis autem
uictualibus quę eis a parte abbatis
persolui debebantur, sicut in p̄fato geni-
toris nostri p̄cepto continerur ac nostro;
delegamus eis una cum consensu
et uoluntate Gozlini abbatis omnium
que fratrum eiusdem congregationis, has
uillas infra scriptas, Calau, in pa-
go stanpinse, cum integritate et
hospiciis suis quę sunt in alba terra.
Villulam quoque rubrum in eodem pago, Theo-
daxium nihilominus cum omni integrita-
te, in pago parisiaco. Et banniolum
in pago senonico, cum hospiciis quę
sunt in uillā quę uocatur campiniacus.
Cubinium etiam in pago laumense. In
partibus quoque austrausiorum, in pago scilicet
hasbanio, uillam uel abbatiam Thuinas
dictam, sicut et in p̄cepto a genitore nostro
sibi concesso nobis ostender̄ cum omnibus
appendiciis suis, quicquid in p̄senti illuc
prospicit, uel de cetero adquirentur. Et
clausum quod est situm prope monasterium
ipsius sancti p̄sulis. Acceper̄ autem has
uillas pro modiis frumenti mille trecen
tis uiginti, et pro centum octoginta
leguminum modiis, et pro casei pensis
centum sexaginta, et pro modiis uigin
ti adipis, et pro uiginti sextariis bu
tiri, et pro quattuor sextarios mellis,
et duabus cęrę libris omni mense,
pro modiis etiam salis centum, et pro bracis
uiginti per duodecim modia, et pro
horto tam estate quam hieme,
qui necessarius eis habetur, quoniam hęc
omnia ab abbate minus plene illis
persoluerentur. Statuimus quoque ut
ex istis stipendiariis uillis, per succe
dentia tempora, dormitorium fratrum,
et cella nouitiorum, recooperiantur.
Reliqua uero coenobii ędificia, de abbatia
42 reficienda et

& recipienda sunt. Exceptis supra
dictis a parte fratrum recomendandis. Vi
num autem in potum cotidianum refectio
nis. ex Theodaxio & villa noua
tam de vineis dominicis quam pascio
nibus fratribus dari censuimus. Si autem
ex eisdem vineis ad numerum duum
milium modiorum non peruenerint.
tunc idem numerus ex reliquis abba
tie villis. in fratrum & hospitum usus.
in refectorio edentium iuxta vete
rem consuetudinem ab abbate percomplea
tur. Duobus etiam fratribus in eadem villa
noua laborantibus. que dari ibidem
consuetudo fuit. dentur. & tone
laria iuxta solitum reemendentur.
& vasa vinaria apparentur. vinumque
ex more ad monasterium deferatur.
Vineas quoque in prefata villa decreuimus
ab eisdem excoli & vindemiari. a quibus
cum culte fuerint & vindemiate. siue
sint indominicate. siue in benefi
cium quibuslibet date. De melle quin
etiam carrada una ex modiis octo
cum soluta cera sicut de villa luca
rias persoluitur. usibus fratrum ab abbate
tribuatur. Predia denique bonorum ho
minum largitate donata una cum clauso
secus monasterio sito. eisdem fratribus
stabili iure concessimus. Refectio
nes denique. in missa Sancti Germani.
V kl. iun. & dedicatione ecclesie. et
anniuersario domni Childeberti
regis. & festiuitate Sancti Vincentii.
Cena domini. seu uigilia Sancti Pasche.
& de upl. tkl. kbris cum presbiteris pastis suis.
in natali domini tribus diebus. & in pascha
similiter tribus. irrefragabiliter eis
ab abbate eis ministrari sufficien
ter decreuimus. Karitates etiam
in eisdem festiuitatibus. ex antiquo
more. bis ipsis a parte abbatis den
tur. De supradictis uero villis. sta
tuimus illis in reliquis natiuitatis
domini. & pasche diebus. upl. tkl. ka.
cum pexl presbiteris a decano submini
strari. excepto quod thesaurario
& aliis ministerialibus facere
constitutum est. Alteram ordinamus
ipsis alias refectiones. a decano
preberi. videlicet de Calau. in festi
uitate translationis Sancti Germa
ni. & de Theodaxio in solemnitate
Sancti Dyonisii. Preterea decreuimus
ut de villa que vocatur Bosparitum
in pago laudunensi. quam eisdem
fratribus pro regie auctoritatis precep
tum ad locum refugii. pietatis nostre
clementia misericorditer concedimus.
in Idibus unum quando deus nos nasci in
mundo uoluit. & V idus unum quando
rex regum in regno nostro ungi in re
gem pia dignatione disposuit. re
fectio eis a decano specialiter exhi
beatur. Que commemoratio post obi
tum nostrum. depositionis die cum me
dominus uniuerse carnis uiam ingredi
iusserit conuertatur. Concedi
mus etiam has villas in hoc nostro precep
to superius nominatas. cum ecclesiis &
appenditiis suis. cum redditibus ac
mancipiis. comparatis seu bene
ficiis exinde datis. cumque omnibus ad
se pertinentibus. ipsius congrega
tionis fratribus ad multiplices eorum
necessitates supplendas. regali
auctoritate nostre confirmatio
nis precepto stabili ac perpetuo iure
concedimus atque firmamus. Precipien
tes regia potestate. & per sanctam in
uiolabilem trinitatem atque examen
tremendi iudicii angelorumque ac

1 et recooperienda sunt; exceptis supra
2 dictis a parte fratrum reemendandis. Vi
3 num autem in potum cotidianum refectio
3a
4 nis, ex theodaxio et uilla noua
4a
5 tam de uineis dominicis quam parcio-
6 nibus fratribus dari censuimus. Sin autem
7 ex eisdem uineis ad numerum duum
8 milium modiorum non peruenerint,
9 tunc idem numerus ex reliquis abba-
10 tię uillis, in fratrum et hospitum usus,
11 in refectorio edentium iuxta uete
12 rem consuetudinem ab abbate percomplea-
13 tur. Duobus etiam fratribus in eadem uilla
14 noua laborantibus, quę dari ibidem
15 consuetudo fuit, dentur, et torcu-
16 laria iuxta solitum reemendentur,
17 et uasa uinaria p̄parentur, uinumque
17a
18 ex more ad monasterium deferatur.
19 Vineas quoque in p̄fata uilla decreuimus
20 ab eisdem excoli, et uindemiari, a quibus
21 olim cultę fuer̄ et uindemiatę, siue
22 sint indominicatę siue in benefi
23 tium quibuslibet datę. De melle quin
24 etiam carriala una ex modiis octo
25 cum soluta cęra sicut de uilla luca-
26 rias persoluitur, usibus fratrum ab abbate
27 tribuatur. Prędia denique bonorum ho-
28 minum largitate donata una cum clauso
29 secus monasterio sito, eisdem fratribus
30 stabili iure concessimus. ¶ Refectio-
31 nes denique, missa Sancti Germani,
32 V. kalend. iunii, et dedicatione ecclesię, uel
[u]olatilibus 33 anniuersario Domini Childeberti
34 regis, et festiuitate Sancti Vincentij,
35 Cęna domini, seu uigiliā Sancti Paschę,
36 et de upltklkbus cum p~~x~~[u]lpast~~k~~[i]s,
37 in natiuitate domini tribus diebus, et in pascha
38 similiter tribus, inrefragabiliter eis
39 ab abbate eis ministrari sufficien
40 ter decreuimus. Karitates etiam
41 in eisdem festiuitatibus, ex antiquo

1 more, bis ipsis a parte abbatis den-
2 tur. De supradictis uero uillis, sta-
3 tuimus illis in reliquis natiuitatis
3a uolatilia
4 domini, et paschę diebus upl.tklka,
4a pulpastis
5 cum pxlpbstis a decano submini
6 strari, excepto quod thesaurario
7 et aliis ministerialibus facere
8 constitutum est. ¶ Item ordinamus
9 ipsis alias refectiones a decano
10 p̄beri, uidelicet de Calau, in festi
11 uitate translationis Sancti Germa
12 ni, et de Theodaxio in solemnitate
13 Sancti Dyonisii. ¶ Pręterea decreuimus,
14 ut de uilla quę uocatur Bospatium
15 in pago laudunensi, quam eisdem
16 fratribus per regię auctoritatis p̄cep
17 tum ad locum refugii, pietatis nostrę
17a sserat
18 clementia misericorditer conce~~dimus;~~
19 in Idibus iunii quando Deus nos nasci in
20 mundo uoluit, et VIII. Idūs iunii, quando
21 rex regum in regno nos ungi in re-
22 gem pia dignatione disposuit, re
23 fectio eis a decano specialiter exhi
24 beatur. Quę commemoratio, post obi-
25 tum nostrum, depositionis die cum me
26 dominus uniuersę carnis uiam ingredi
27 iusserit conuertatur. ¶ Concedi-
28 mus igitur has uillas in hoc nostro p̄cep
29 to superius nominatas, cum ecclesiis et
30 appenditiis suis, cum reditibus ac
31 mancipiis, cum p̄cariis seu bene
32 ficiis exinde datis, cumque omnibus ad
33 se pertinentibus, ipsius congrega
34 tionis fratribus ad multiplices eorum
35 necessitates supplendas, regali
36 auctotitate per nostrę confirmatio
37 nis p̄ceptum stabili ac perpetuo iure
38 concedimus, atque firmamus, p̄cipien
39 tes regia potestate, et per sanctam in
40 uiolabilem trinitatem atque examen
41 tremendi iuditii, angelorumque ac

sedulum omnium reuerentiam continuantes. ut nemo abbatum per successiones quod nostro roboratum est edicto. subtrahere ut minuere audeat. aut ad usus suos retorqueat. ut alicui quicquam in beneficium inde tribuat. sed neque seruicia exterius exactet. ut parauedos aut expensas ad suas ut ad hospitum susceptiones recipiat. siue mansionaticos inde exigat. sicut nec consuetudinis umquam fuit. Supra scripta autem ad centum uiginti monachorum sunt ordinata. ex quibus nullum umquam cuiquam abbatum licebit subtrahere. augere uero si senserit uoluerit. multiplicatis ad usus eorum opibus accumulentur diuini seruitii cultores. Qui uero nostro tempore aliter facere presumpserit. & post decessum nostrum in siue quamdiu aduixerimus hanc nostram confirmationem uiolare uoluerit. iram dei cuius extitit contemptor. poenis eternalibus se dampnandum cognoscat. Ad corroborandum etiam nostre celsitudinis preceptum super eodem priuilegium episcopale presens & a cunctis ecclesie filiis plus per nali obseruandum fieri & firmari decreuimus. Et ut hec auctoritas quam ob dei amorem & remedium animę nostrę statuimus atque roborauimus firmiorem obtineat uigorem. & deinceps inconuulsa perdurare queat. manu nostra conscriptione eam subter firmauimus & anulo nostro sigillari iussimus.

Data. xiiii kl. mai. indictione. v. anno xxxiii. regnante karolo gloriosissimo in regno. & in successione hlotharii regis anno. iii. Actum monasterio sancti dionysii.

Cap. 35. Karolus igitur imperator in compendio quadragesimam peragens. pascha domini celebrauit. & missos apostolice lohannis. Petrum episcopum forosimproniique. Petrum episcopum senogallię suscepit. per quos tam uerbis quam litteris eum apostolicus lohannis romam uocauit. quatenus sicut promiserat sanctam Romanam ecclesiam a paganis quibus infestabatur eriperet atque defenderet. Kl. mai. episcopos remensis prouincię. sed & aliarum prouinciarum compendio conuocauit. & ecclesiam quam in eodem oratorio construxerat. cum multo apparatu in sua & missorum apostolice sedis presentia. ab eisdem episcopis consecrari fecit. Inde placitum generale kl. iunius habuit. ubi per capitula qualiter regnum francię filius suus hludouicus cum fidelibus eius & regni primoribus regeret usque dum ipse roma rediret ordinauit. & quomodo tributum de parte regni francię quam ante mortem hlotharii habuit. sed & de burgundia exigeretur disposuit. scilicet ut de mansis indominicatis solidus unus. de uno quoque manso ingenuo quattuor denarii de censu dominico. & quattuor de facultate mansuarii. de manso uero seruili duo denarii de censu dominico. & duo de facultate mansuarii. Et unusquisque episcopus de presbiteris sue parroechię secundum quod cuique possibile erat. a quo plurimum. v. solidos. a quominimo iiii. denarios. episcopi de singulis presbiteris acciperent. & missis dominicis redderent. Sed & de ecclesiarum thesauris. prout quantitas loci extitit. ad idem tributum exsoluendum. acceptum fuit. Summa uero tributi fuerunt v. milia librę argenti ad pensum.

Illius tam episcopi quam et aliorum qui trans Sequanam fuerunt de Neustria tributum illis Nortmannis qui in Ligeri erant, secundum quod sibi ab eis fuit impositum, unde cumque valuerunt, reddere procurarent. Domnus autem imperator Karolus de Carisiaco Compendium, indeque per Suessionis ad Remum civitatem, et sic iter suum per Catalaunis et Pontigonem atque Lingonis pagenses, cum uxore et maxima auri et argenti caballorumque ac facultatum aliarum copia, de Francia Italiam petiit. Et veniens ultra Iurim usque ad Urbam, obvium habuit Adalgarium episcopum, quem mense februario Romam direxerat pro agenda synodo a papa Iohanne. Cuius exemplar idem Adalgarius pro munere magno imperatori detulit. Summa vero eiusdem synodi post multas et multiplices laudes imperatoris haec est, ut electio et promotio ad imperialia sceptra anno praeterito Romae celebrata, ex tunc et nunc et in perpetuum firma et stabilis maneat. Quam si quis perturbare aut violare temptaverit, cuiuscumque sit ordinis, dignitatis aut professionis, anathemate usque ad satisfactionem teneatur omni tempore annexus. Patratores et incitatores huius consilii, siquidem clerici fuerint, deponantur. Laici vero et monachi perpetuo anathemate feriantur. Ut quia synodus anno praeterito apud Pontigonem hinc habita secus auctoritatem nil profuit, usque quaque ista debeat praevalere.

Nuntiavit etiam inter alia isdem Adalgarius imperatori, quoniam Iohannes papa obviam illi Papiam veniret. Quapropter praemisit Odacrum secundi scrinii notarium, Goiramnum comitem et Pippinum atque Heribertum ad procurandam ipsius papae servitia. Ipse autem festinato perrexit ire ad eum. Quem obvium habuit apud Vercellis civitatem, et recepto cum honore maximo, perrexit simul usque Papiam, ubi eis nuntiatum est non incerta relatione Karlomannum Hludowici fratris sui filium cum maxima multitudine bellatorum super eos venire. Quapropter relinquentes Papiam venerunt ad Tardunam, et consecrata Richilde a papa Iohanne in imperatricem, mox retrorsum fugam arripuit cum thesauro versus Mauriennam. Imperator autem aliquandiu una cum papa Iohanne in eisdem locis immorans, expectavit primores regni sui, Hugonem abbatem, Bosonem, Bernardum Arvernicum comitem atque Bernardum Gothiae marchionem, quos secum ire iusserat. Qui in una cum aliis regni primoribus, exceptis paucis, et episcopis adversus eum conspirantes coniuraverant. Et comperiens eos non venturos, ut audierunt ipse et papa Iohannes appropinquare Karlomannum, imperator post Richildem fugam arripuit, et papa Iohannes versus Romam concitus festinavit, per quem Karolus imperator imaginem Salvatoris in cruce fixam ex auro multi ponderis fabrefactam et gemmis pretiosis ornatam sancto Petro direxit.

Karlomannus vero mendaci nuntio audiens quod imperator et papa Iohannes super eum cum multitudine maxima bellatorum venirent, et ipse fugam arripuit per viam qua venerat, sicque dei more

Ludovicus balbus

misse die sue. conventum illum dissolvit. Karolus autem imperator febre correptus, pulverem bibit quem sibi nimium dilectus ac credulus medicus suus Iudeus nomine Sedechias transmisit, ut ea potione a febre liberaretur. Insanabili veneno hausto, inter manus portantium transito monte Cinisio, perveniens ad locum qui Brios dicitur, misit pro Richilde que erat apud Moriennam, ut ad eum veniret, sicut et fecit. Et undecimo die post venenum haustum mortuus est II non. octob. Quem aperientes qui cum eo erant, ablatis interaneis, et infuso vino ac aromatibus quibus poterant, et imposito locello, ceperunt ferre versus monasterium sancti Dyonisii, ubi sepeliri se postulaverat. Quem pre odore non valentes portare, sepelierunt eum in basilica beati Eusebii martyris civitate Vercellis, ubi requievit annis VII. Post hec autem per visionem delatum est corpus eius in Francia, et honorifice sepultum in basilica beati Dyonisii martyris Parisius. Karlomannus vero pene usque ad mortem infirmatus, et lectica delatus ad propria, per annum ita iacuit, ut a multis fuerit desperatus.

Cap. 36.

Mortuo Karolo calvo Hludouuicus filius eius successit.

Hludouuicus autem accepto nuntio in Audriaca villa de morte patris sui Karoli, quos potuit conciliavit sibi, dans eis abbatias et comitatus ac villas secundum uniuscuiusque postulationem. Et iter agens per Carisiacum et Compendium usque ad Vernum, quatenus ad sepulturam patris sui, ut putabat, apud monasterium sancti Dyonisii perveniret. Ubi audiens patrem suum Vercellis sepultum, et regni primores tam abbates quam comites indignatos, quia quibusdam honores dederat sine illorum consensu, et ob id adversum se conspiratos esse, reversus est Compendium. Ipsi autem primores cum Richilde diripientes omnia que in via illorum erant, usque ad Avennacum monasterium pervenerunt, et conventum suum usque ad montem Vuitimari condixerunt. Indeque missos suos ad Hludouuicum direxerunt. Sed et Hludouuicus legatos suos ad eos direxit, et discurrentibus inter eos missis, ad hoc perventum est, ut Richildis et ipsi primores ad eum Compendium venirent, et suum conventum ad Casnum in Cocia condixerunt. Richildis Compendium ad Hludouuicum veniens missa sancti Andree attulit ei preceptum per quod pater suus illi regnum ante mortem suam tradiderat, et spatam que vocatur sancti Petri, per quam eum de regno revestiret, sed et regium vestimentum et coronam ac fustem ex auro et gemmis. Et discurrentibus legatis inter Hludouuicum et regni primores, et pactis honoribus singulis quos petierunt, VI Id. decembr. consensu omnium tam episcoporum et abbatum quam regni primorum ceterorumque qui affuerunt, consecratus et coronatus est in regem Hludouuicus ab Hincmaro Remorum episcopo. Et episcopi se suasque ecclesias illi ad debitam defensionem et canonica privilegia sibi servanda commendaverunt, profitentes secundum suum scire et posse.

et iuxta suum ministerium consilio et auxilio illi fideles forent. Abbates autem et regni primores ac vassalli regii se illi commendaverunt, et sacramento secundum morem fidelitatem promiserunt. Anno DCCCLXXVIII.

Hludowicus rex Suessionis in monasterio sancti Medardi nativitatem Domini celebravit, indeque ad Audriacam villam perrexit, et pascha Domini in monasterio sancti Dyonisii celebrans, suadente Hugone abbate et markione, perrexit ultra Sequanam, tam pro auxilio Hugonis contra nortmannos, quam et pro eo quod filii Gozfridi castellum et honores filii Odonis quondam comitis invaserant, et Immo frater Bernardi markionis Ebroicensem civitatem usurpans, multas depraedationes circumcirca in illis regionibus exercebat, insuper et Eiricum more nortmannico depraedari praesumpsit. Et veniens Hludowicus usque Turonis, infirmatus est usque ad desperationem vitae. Sed miserante Domino aliquantulum convalescens, satagentibus quibusdam consiliariis suis et amicis Gozfridi, venit ad eum isdem Gozfridus, adducens secum filios suos, ea conditione ut castellum et honores quos invaserant Hludowico regi redderent, et postea per concessionem illius haberent. Tunc Gozfridus partem de Brittonibus ad regis fidelitatem convertit, sed ipsi demum fecerunt ut Brittones.

cap. 37. Iohannes papa irascens contra Lantbertum et Adalbertum comites, quia villas et civitatem eius depraedati sunt, eos horribiliter excommunicatos Roma exiit, ferens secum pretiosissimas reliquias, et cum Formoso episcopo Portuensi navigio Arelatum in die sancti Pentecostes appulit, suosque missos ad Bosonem comitem misit, et per eius auxilium usque Lugdunum venit, et inde missos suos ad regem Hludowicum Turonis misit, mandans ut ei obviam veniret, quo sibi commodum foret. Hludowicus autem mittens obviam ei quosdam episcopos, petiit ut usque Trecas veniret, ibique ab episcopis istius regni stipendia sibi dari fecit. Et quia propter suam infirmitatem ante non potuit, Kalendis Septembris apud Trecas ad eum venit.

Interea Iohannes papa generalem synodum cum episcopis Galliarum et Belgicarum provinciarum agens, qualiter Lantbertum et Adalbertum, Formosum quoque et Gregorium nomenculatorem ac complices illorum Romae excommunicaverit, relegi fecit in synodo, et consensum episcoporum in eadem excommunicatione quaesivit. Unde qui affuerunt episcopi petierunt ut, sicut ipse excommunicationem quam fecerat per scripturam lectione recitari fecit in synodo, ita et eis concederet ut per scripturam illius suam consensionem proferrent. Et concedente ita fieri papa Iohanne, in crastinum episcopi hoc quod sequitur dyploma papae in synodo porrexerunt.

Domino beatissimo et reverentissimo patri patrum Iohanni catholicae atque apostolicae ecclesiae sanctae videlicet Romanae primae sedis papae, nos filii et famuli ac discipuli vestrae auctori

tatis galliarũ & belgicarũ epis quę sup uulnera dolorũ nr̃or maligni homines ac ministri diaboli addentes in scãm matrẽ nr̃am ac magistrã omnium ęcclarũ commiser̃ cõpatim̃. & dolori nr̃o conflentes condolemus. atq; uidentiũ ur̃ę auctoritatis q̃d priuilegio beati Petri & sedis aplicę in eos & cõplices eorũ iuxta sacros canones sp̃u dĩ conditos & totius mundi reuerentia consecratos. ac scd̃m eius dẽ scę Romanę sedis pontificũ decessorũ nr̃orũ decreta p̃tulistis. uiua uoce. & unanimitate nr̃a atq; auctoritate sci sp̃s cui gr̃a in episcopali ordine consecrati. gladio sp̃s q̃d est uerbũ dĩ. eos interimentes p̃cepimus. scilicet quos sicut p̃diximus excõmunicastis excõmunicatos tenemus. quos ab ęccla abiecistis abicimus. quos anathematizastis. anathematizatos ẽẽ iudicam̃. Et quos regularit̃ satisfacientes ur̃a auctoritas & aplica sedes recep̃it recipiemus. Sed & ut in sacra historia de plaga ęgyptiaca digne a dõ illata legimus. quia non erat domus in qua n̄ iaceret mortuus. & n̄ erat qui aliũ consolaretur. q̃m in domo sua unusquisq; q̃d lugeret habebat. nos in nr̃is quoq; ęcclis lugenda lugem̃. & ideo ur̃a auctoritate nobis subueniri cũ omni mentis humilitate deposcim̃. petentes ut p̃mulgetis capitulũ ur̃ę auctoritatis. qualit̃ nos erga ęcclarũ nr̃arũ p̃uasores agere debeam̃. ut censura aplicę sedis muniti. robustiores ac promptiores dño opem ferente contra p̃uersos ecclasticarũ rerũ ac facultatũ raptores ac uastatores. sacriq; ministerii episcopalis contemptores. nos successoresq; nr̃i p̃sistere concordi sententia ualeamus. ut iuxta egregii p̃dicatoris uocẽ. & ur̃ę auctoritatis p̃mulgationẽ. tradantur sathanę. ut sp̃s salui fiant in die dñi nr̃i ihu xp̃i. Quod dyploma iohis papa sine excommunicatione ascribi fecit. & sua manu confirmatũ ab omnib; epis in synodo subscribi fecit. Deinde ipso iubente lecti sunt in synodo canones sardicensis concilii. & decreta papę leonis de epis sedes suas mutantib;. Sed & africani canones. ut n̄ fiant eporũ translationes. sicut nec rebaptizationes uel reordinationes. pro Frothario burdegalensi epo. qui a burdegala pictauis. indeq; ad biturigensẽ ciuitatẽ exiluisse dicebatur. Et post hec. coronatus hludouicus a papa iohe. vii ld̄ septb̄. inuitauit eundẽ papã in domũ suam. & opipare pascens. honorauit eũ multis donis ipse & uxor sua. & remisit ad trecas ciuitatẽ. & postea p̃ missos suos petiit eundẽ papam ut uxorẽ illius in reginã coronaret. sed obtinere non potuit. Frotharius autẽ & Adalgarius epi. attulerunt in conuentu eporũ papę iohi

tatis galliarum et belgicarum episcopi his quę super uulnera dolorum uestrorum maligni homines ac ministri diaboli addentes in sanctam ma trem nostram ac magistram omnium ęcclesiarum commiser̅ compatimur; et dolori uestro conflentes condole mus, atque iuditium uestrę aucto- ritatis quod priuilegio beati Petri et sedis apostolicę in eos et complices illorum iuxta sacros canones spiritu dei conditos et totius mundi reuerentia consecratos, ac secundum eiusdem sanctę Romanę sedis pontificum deces sorum uestrorum decreta protulistis; uoto, uoce, et unanimitate nostra atque auctoritate sancti spiritus cuius gratia in episcopali ordine sumus consecrati, gladio spiritus quod est uerbum dei, eos interimentes prosequimur; scilicet quos sicut p̄diximus excommuni castis excommunicatos tenemus, quos ab ęcclesia abiecistis abicimus; quos anathematizastis, anathe matizatos esse iudicamus. Et quos regulariter satisfacientes uestra au- ctoritas et apostolica sedes receperit; recipiemus. Sed et ut in sacra historia de plaga ęgypciaca di- gne a deo illata legimus, quia non erat domus in qua non iaceret mor tuus; et non erat qui alium consolare- tur, quoniam in domo sua unusquisque quod lugeret habebat, nos in nostris quoque ęcclesiis lugenda lugemus, et ideo uestra auctoritate nobis subue- niri cum omni mentis humilitate deposcimus; petentes ut promulge- tis capitulum uestrę auctoritatis, qua- liter nos erga ecclesiarum nostrarum perua-

sores agere debeamus, ut censura apostolicę sedis muniti; robustiores ac promptiores domino opem feren- te contra peruersos ecclesiasticarum rerum ac facultatum raptores ac uastatores, sacrique ministerii episcopalis contemptores; nos successoresque nostri persistere con cordi sententia ualea- mus, ut iuxta egregii p̄dicatoris uocem, et uestrę auctori tatis promulgationem, traditi satha- nę, spiritu salui fiant in die domini nostri ihesu christi. Quod dyploma iohannes papa suę excommunicationi ascri- bi fecit; et sua manu confirmans; ab omnibus episcopis in synodo subscribi fecit. Deinde ipso iubente, le cti sunt in synodo canones sardicensis concilii; et decretum papę leonis de episcopis sedes suas mutantibus. Sed et affricani ca- nones, ut non fiant episcoporum trans lationes; sicut nec rebaptiza tiones, uel reordinationes; pro Frothario burdegalensi episcopo, qui a burdegala pictauis; in- deque ad biturigensem ciuitatem exiliise dicebatur. Et post hęc coronatus hludouuicus a papa Iohanne, VII Idus septembris, inuita- uit eundem papam in domum suam; et opipare pascens, honorauit eum multis donis ipse et uxor sua, et remisit ad trecas ciuitatem; et postea per missos suos petiit eun- dem papam, ut uxorem illius in re- ginam coronaret; sed obtinere non potuit. Frotharius autem et Adalgarius episcopi, attulerunt in conuentu episcoporum papę Iohanni

preceptum, per quod pater suus Hludouico regnum tradiderat, petentes ex ipsius parte ut priuilegio suo ipsum preceptum confirmaret. Tunc papa Iohannes protulit exemplar quasi facti precepti a Karolo imperatore de abbatia Sancti Dyonisii romane ecclesie. Quod compilatum consilio prefatorum episcoporum et aliorum consiliariorum Hludouici regis a plurimis credebatur, ut a Gozlino ipsam abbatiam uellent ex ratione tollere et sibi habere possent. Et dicebat papa Iohannes quod si uellet Hludouicus rex, ut super illius preceptum priuilegium faceret, suo precepto illud patris sui preceptum firmaret. Quod argumentum, sicut factio et inratio, imperfecta remansit. Quarto idus demum prefati mensis Hludouicus rex quorundam primorum compulsus petitionibus, uenit ad apostolici mansionem, et cum eo familiariter locutus, una cum illo reuersus est ad conuentum episcoporum in exedra iuxta mansionem apostolici. Et post excommunicationem Hugonis Hlotharii filii et Imbonis ac complicum eorum uim facientibus, quibusdam episcopis et consentiente rege, dixit papa Iohannes ut Hedenulfus sua auctoritate ordinatus episcopus sedem suam teneret et episcopale ministerium ageret, et Hincmarus cecus si uellet missam cantaret, et partem de rebus episcopii Laudunensis haberet. Et cum Hedenulfus apud eundem papam peteret ut eum ab illa sede absolueret, dicens se esse infirmum et uelle intrare in monasterium, obtinere non potuit, sed preceptum est illi ab eo consentiente rege atque episcopis Hincmari fautoribus, ut sedem suam teneret et episcopale ministerium ageret. Qui autem fautores Hincmari audientes quod papa Iohannes dixerit ut si uellet Hincmarus cecus missam cantaret, et rex consenserit ut partem de episcopio Laudunensi haberet, in sparte aliarum prouinciarum episcopi, sed et aliarum regionum metropolitani, sine preceptione pape Hincmarum uestimentis sacerdotalibus indutum in presentiam ipsius pape adduxerunt, indeque sublatum cantantes in ecclesiam illum duxerunt, et signum benedictionis super populum dari fecerunt. Sicque synodus illa soluta est. In crastina Hludouicus rex inuitatus a Bosone ad domum illius perrexit cum quibusdam primoribus consiliariis suis, et pastus ac honoratus ab illo, sed et ab uxore ipsius, desponsauit filiam Bosonis Karlomanno filio suo, et cum consilio ipsorum consiliariorum suorum dispertiti sunt honores Bernardi Gothie markionis per Theodericum camerarium et Bernardum comitem Aruernicum et per alios secrete dispositos. Papa uero Iohannes Trecis mouens Cabillonem petiit, indeque per Moriennam iter agens, per clusas montis Cinisii Italiam a Bosone et uxore illius deductus introiuit.

Hludouicus rex a Trecis Compendium reuersus, audita renuntiatione legatorum suorum quos ad consobrinum suum Hludouicum pro pace inter se obtinenda direxerat, cum quibusdam consiliariis suis uenit usque ad

Cap. 38. b

+ ...ada

sic

heristallum. & kl nouẽb simul conuenientes apud marsnã. utrimq; pax firmata ẽ int eos. & condixer placitũ purificatione s̃ce marię. ut simul iterum conuenirent. hludouuicus karoli fili ad gundulfi uillã. & hludouuicus hludouuici fili circa eundẽ locũ in cõmoditate sua. In ipso qđem placito hec que secunt int eos consensũ fideliũ suorũ seruanda conuener. Conuentio que int gloriosos reges hludouuicũ filiũ karoli imperatoris. itẽq; hludouuicũ filiũ hludouuici regis. in loco qui uocat furonis. kl nouẽbr ipsis & communib; fideliũ ipsorũ fauentib; & consentientib; facta ẽ.

Anno. dccc.lxxviii. Indictione .xii. Sicut int patrẽ meum karolũ. & patrẽ urm hludouuicũ regnũ hlotharii diuisum fuit. uolum ut ita consistat. Et si aliquis nrorũ fideliũ de regno patris sui per presũptionem habet. iustitia illud dimittat. De regno u qđ hludouuicus imperator italię habuit. qa necdũ ex illo aliqua diuisio facta ẽ. quicũq; modo illud tenet. ita teneat. donec dño uolente simul uenientes cũ communib; fidelib; nris. inueniam & definiam qđ ex hoc melius & iustius uisũ fuerit. De regno italie quia m nulla ratio. ẽẽ. potest. omnes sciant qa partem nram de illo regno & requisiuim & requirim. & dño auxiliante requirem. Ista die sequenti statuta sunt.

I. Ut qa firmitas amicitię & coniunctionis nrę modo qb;dã ppedientib; causis. ẽẽ ñ potuit. usq; ad illud placitũ quo simul ut conueniam statutũ habem. talis amicitia int nos maneat dño auxiliante de corde puro & conscientia bona & fide nficta. ut nemo suo pari uitã. regnũ. aut fideles suos. ut aliqd qđ ad salutẽ siue psperitatẽ ac honorẽ regni ptinet. discupiat aut forisconsiliet. II.

Ut sinceriter cuicũq; nrm regnũ pagani siue pseudo xpiani insurrexerint. unusquisq; uerac suum parem ubicũq; necessitas illi fuerit. & ipse ratiõnabilit potuerit. aut p semet ipsũ. aut p suos fideles. & consilio & auxilio p ut melius potuerit adiuuet. III. Ut si ego uobis supstes fuero. filium urm hludouuicũ adhuc paruulũ & alios filios uros quos dñs uob donauerit. ut regnũ patrnũ hereditario iure quiete tenere possint. & consilio & auxilio p ut melius potuero adiuuabo. Si aut uos m supstes fueritis. filios meos hludouuicũ & karlomannũ & alios quos diuina pietas m donare uoluerit. ut regnũ patnũ quiete tenere possint. similit & consilio & auxilio p ut melius potueritis adiuuetis. IIII.

Ut si aliq susurrones & detractores & qui pacẽ ũrã inuident & quietũ regnũ esse ñ patiuntur. int nos lites & contentiones & discordias seminare uoluerint. nullus nrm hoc recipiat. aut libent accepter. nisi forte hoc ad rationẽ coram nob utrisq; & fidelib; nris pducere uoluerit. Si u hoc noluerit. cũ nullo nrm aliquã societatẽ habeat. sed

heristallium, et kalendas nouembris simul con
uenientes apud marsnam, utrimque
pax firmata est inter eos; et condi
xer̄ placitum purificatione Sanctę
Marię, ut simul iterum conueni
rent, Hludouuicus karoli filius ad
gundulfi uillam, et hludouicus
hludouici filius circa eundem locum
in commoditate sua. In ipso quidem
placito, hęc quę secuntur, inter eos
consensu fidelium suorum seruan
da conuener̄. Conuentio quę
inter gloriosos reges hludouicum filium
karoli imperatoris, itemque hludo
uicum filium hludouici regis, in lo
co qui uocatur furonis, kalendas nouembris
ipsis et communibus fidelium ipsorum
fauentibus et consentientibus facta est
Anno DCCC LXXVIIII. indictione XII. Sicut inter
patrem meum
karolum, et patrem uestrum hludouicum
regnum hlotharii diuisum fuit; uo-
lumus ut ita consistat. Et si aliquis
nostrorum fidelium de regno patris
sui purprisum habet, iussu nostro illud
dimittatur. De regno uero quod hludo
uicus imperator italię habuit, quia
necdum ex illo aliqua diuisio facta
est; quicumque modo illud tenet, ita tene-
at, donec domino uolente simul ue
nientes cum communibus fidelibus nostris,
inueniamus et diffiniamus quod ex hoc
melius et iustius uisum fuerit. De re-
gno italiæ quia modo nulla ratio esse
potest; omnes sciant quia partem
nostram de illo regno et requisiuimus
et requirimus, et domino auxiliante re
quiremus. Ista die sequenti statu
¶ I ta sunt. Ut quia firmitas amicitię
et coniunctionis nostrę modo quibusdam
p̄pedientibus causis esse non potuit;
usque ad illud placitum quo simul ut
conueniamus statutum habemus, talis
amicitia inter nos maneat domino au
xiliante de corde puro et conscien
tia bona et fide non ficta; ut nemo
suo pari uitam, regnum, aut fideles
suos, uel aliquid quod ad salutem siue
prosperitatem ac honorem regni pertinet
discupiat aut forsconsiliet. ¶ II.
Ut si in cuiuscumque nostrum regnum pagani
siue pseudochristiani insurrexe-
rint; unusquisque ueraciter suum
parem ubicumque necessitas illi fue
rit, et ipsi rationabiliter potuerit;
aut per semetipsum aut per suos fideles,
et consilio et auxilio prout melius po
tuerit adiuuet. ¶ III. Vt si ego
uobis superstes fuero, filium uestrum
hludouicum adhuc paruulum et alios
filios uestros quos dominus uobis donauerit,
ut regnum paternum hereditario iure
quiete tenere possint; et consilio
et auxilio prout melius potuero ad
iuuabo. Si autem uos mihi superstes fueri
tis; filios meos hludouicum et karlo
mannum et alios quos diuina pietas
mihi donare uoluerit; ut regnum pater-
num quiete tenere possint, similiter
et consilio et auxilio prout melius
potueritis adiuuetis. ¶ IIII.
Ut si aliqui susurrones et detracto-
res et qui paci nostrę inuident et
quietum regnum esse non patiuntur,
inter nos lites et contentiones et
discordias seminare uoluerint;
nullus nostrum hoc recipiat, aut
libenter acceptet; nisi forte hoc
ad rationem coram nobis utrisque et
fidelibus nostris perducere uoluerit.
Si uero hoc noluerit, cum nullo nostrum
aliquam societatem habeat, sed

omnes illum sicut mendacem & falsarium. & inter fratres volentem seminare discordias. communiter a nobis abiciamus. ne de cetero quisque talia mendatia auribus nostris inferre audeat. V.

Ut communiter quam citius potuerimus missos nostros ad Karlomannum & Karolum gloriosos reges dirigamus. qui eos ad placitum quod V. idus febr. statutum habemus invitent. & ut nullatenus venire differant obsecrent. & si secundum quod optamus venire voluerint. communiter nos ad dei voluntatem & sanctae ecclesiae salvationem ac communem honorem nostrum & profectum ac salvamentum totius populi christiani nobis commissi. domino cooperante tractemus. quatenus de cetero in eo quod unus est. unum simus. & unum velimus. & id ipsum dicamus secundum apostolum. & faciamus omnes. & non sint in nobis ulla scismata.

VI. Si autem illi obsecrationem nostram vocati & invitati. aut missi eorum ad praefatum placitum venire distulerint. nos secundum quod statutum habemus illuc omnino venire. & nos secundum dei voluntatem coniungere omnimodis non omittamus. nisi forte talis inevitabilis necessitas evenerit. per quam id fieri nullatenus possit. Et si hoc acciderit. ad tempus quisque pari suo hoc rescire faciat. & propterea amicitia nostra nec minuatur nec immutetur. donec domino volente congruo tempore perfecte confirmetur. VII.

Ut res ecclesiarum in cuiuscumque regno caput fuerit tam de episcopatibus quam de abbatiis. sine ulla contradictione rectores ipsarum ecclesiarum illas possideant. & si aliquid ibi iniuste factum a quoquam est. in cuiuscumque regno ille res consistunt. legaliter exinde secundum iustitiam reddere faciant. VIII.

Et quia per vagos & in tirannica consuetudine inreverentes homines pax & quies regni perturbari solet. volumus ut ad quemcumque nostrum in talis venerit. ut de his que egit rationem & iustitiam subterfugere possit. nullus ex nobis illum ad aliud recipiat vel retineat. nisi ut ad rectam rationem & debitam emendationem perducat. & si rationem rectam subterfugerit. omnes in commune in cuius regnum venerit illum persequamur. donec aut ad rationem perducatur. aut de regno expellatur vel deleatur. VIIII.

Volumus ut hi qui merito proprietatem illorum in regno nostro perdiderunt. ita iudicentur sicuti temporibus antecessorum nostrorum inventum fuit. Qui vero dicunt se iniuste proprietatem illorum perdidisse. veniant in nostram presentiam. & sicut iustum est ita illis iudicetur. & sua recipiant. Sicque Hludowicus Hludowici filius ad sua. & Hludowicus Karoli filius per Arduennam veniens. DCCC.LXXVIII. anno incarnationis dominicae. in Longlaro nativitatem domini celebravit. & aliquandiu in Arduenna demorans. indeque iter agens circa purificationem sanctae Mariae ad Pontigonem venit. & volens ire in partes Augustidunum ad comprimendam rebellionem Bernardi markionis. usque ad Trecas pervenit.

Cap. 37

Sed quia ingravescente infirmitate sua. dicebatur enim veneno infectus. longius ire non potuit. filium & aequivocum suum Hludowicum ba-

uilationi Bernardi comitis ar-
uernici specialiter committens.
hugonẽ abbatẽ. & Bosonẽ &
p̃fatũ Bernardũ cum filio suo.
sed & Theodericũ cum sociis
suis augustidunũ misit. qua-
tinus ipsum comitatũ ad opus
Theoderici cui antea illud dede-
rat uindicarent. Ipse autẽ cũ magna
difficultate p adiodrũ monaste-
riũ compendiũ uenit. & sentiens
se ab infirmitate liberari non pos-
se. p odonẽ beluuagensẽ epm̃
& albuinũ comitem, coronã &
spatã ac reliquũ regiũ appara-
tũ. filio suo hludouuico misit. man
dans illis qui cũ eo erant ut eũ
in regem sacrari ac coronari fa-
cerent. Ipse autẽ. iiii. id' april. in
die parasceue iam uespere obiit. &
in crastinũ a sabbato in uigilia sc̃i
pasche. in ecclã sc̃e marię sepult'
fuit. Audientes autẽ odo & al-
buinus illũ esse defunctũ. quę
portauerant Theoderico came-
rario dederũt. & cũ festinatione
reuersi sunt. Illi autẽ qui cũ hlu-
douuico filio regis erant. audita
morte patris ipsius infantis. man
dauerunt primorib; qui in istis
partib; erant ut apud meldis
conuenirent obuiã eis. & ibi
tractarent quid de cetero agere
deberent. Int̃ Bosonẽ autem
& Theodericũ. mediante hugo-
ne abbate conuentũ est. ut
Boso comitatũ augustidunensẽ
haberet. et Theodericus abbatias
quas Boso in istis partib; habebat
in commutatione acciperet. Gozlin'
deniq; abbas memor insidiarũ

ac iniuriarũ suarũ quas a suis
emulis tempore p̃cedenti susti-
nuerat. fisus de familiaritate
quã cum hludouuico germanię
rege & cum uxore illius atq;
cum primorib; illius terrę quan
do captus in bello apud andru-
nacũ. & trans rhenũ ductus fu-
erat obtinuit. coepit cogitare
qualiter talionẽ suis contrariis
redderet. Et Chuonradũ parisiaci
comitẽ spe falsa de precellenti
potestate deludens. & quędam
ingenia qualiter id exequi posset
enarrans, sibi coniunxit. & ante
quã illi qui cum filio regis erant
ad condictũ placitũ apud meldis
uenirent. accelerauerũt quoscũq;
potuerunt epos & abbates atq;
potentes homines ad conuentũ
uocare ubi thara narran influit-
eo sub obtentu. ut quia rex defun
ctus erat. unanimiter tractarent
de regni pace atq; utilitate. His
autẽ qui conuenerũt. psuaserũt ut hlu-
douuicũ germanię regem in hoc
regnũ conuocarent. & eius lar-
gitione honores quos hactenus
obtinere ñ potuerũt sine ulla du
bitatione haberent. & miserunt
missos suos ad p̃dictũ hludouuicũ
& ad uxorẽ eius. mandantes ut
usq; mettis uenire accelerarent.
& illuc omnes epos & abbates ac pri
mores istius regni obuiã ei addu-
cerent. Sicq; p siluacũ & secus
axonã multas dep̃dationes ac
rapinas facientes. usq; aduiri
dunũ uenerũt. Veniente autem
hludouuico mettis. ad illũ tam
missos miserũt. ut usq; aduiri-

ardennam venire quatinus commodius populum istius regni ad illum perducere possent. Veniens autem hludouicus usque ad uiridunum, tanta mala exercitus eius in omnibus nequiter egit, ut paganorum mala facta illorum uincere uiderentur. Audientes autem hugo et Boso ac Theodericus et illorum socii, quae Gozlinus et Chonradus cum illorum complicibus machinabantur, miserunt Gualterium episcopum aurelianensem et Goirammum ac Anscherum comites ad hludouicum apud uiridunum, ut ei offerrent partem de regno hlotharii iunioris quam Karolus contra fratrem suum hludouicum ipsius hludouici patrem acceperat, ut accepta illa portione regni in regnum suum rediret, et quod reliquum de regno patris sui Karoli hludouicus habuit, sui filii consentiret. Hludouicus uero et sui acceptabilem habentes talem oblationem, cum dedecore Gozlinum et Chonradum ac complices illorum reiecerunt, et accepta regni parte sibi oblati hludouicus ad palatium suum franconofurt rediit. Audiens autem haec uxor illius satis moleste tulit dicens, quia si ille eo uenisset, totum istud regnum haberet. Angustiati autem Gozlinus et Chonradus ad ipsam reginam fecerunt confugium, querimoniam agentes qualiter essent decepti. Et acceptis missis ad illorum solatium, qui eos de parte hludouici confortarent, sed et alios quasi obsides, reuersi sunt, rapinas et depraedationes facientes quocumque peruenire potuerunt. Renuntiantes socius suus hludouicum quantotius cum exercitu magno uenturum, quoniam ad praesens uenire non poterat, quia nuntiatum est ei incerta relatione fratrem suum Karlomannum paralisi percussum et iam morti uicinum, quia in breui decessit, suumque filium de concubina nomine Arnulfum partem regni illius occupasse, et ideo in illas partes festinus pergeret, sicut et fecit. Sopita uero sicut potuit in illis partibus commotione, reuersus est ad uxorem suam. Audientes autem hugo abbas et ceteri primores, qui cum filiis quondam senioris sui agebant, hludouicum cum uxore sua in istas partes uenturum, quosdam episcopos miserunt ad ferrarias monasterium, et ibi eos consecrari ac coronari in reges fecerunt.

Hludouico filio Karoli defuncto, hludouicus et Carlomannus fratres eius uncti sunt in regnum.

Interea Boso persuadente uxore sua, quae nolle se uiuere dicebat, si filia imperatoris italiae et desponsata imperatori greciae maritum suum regem non faceret, partim comminatione constrictis, partim cupiditate illectis pro abbatiis et uillis eis promissis et postea datis, episcopis illarum partium persuasit, ut eum in regem ungerent et coronarent. Hugo etiam filius iunioris hlotharii ex uualdrada, collecta praedonum multitudine, regnum patris sui est molitus inuadere. Karolus hludouici quondam regis germaniae filius in longobardiam perrexit, et ipsum regnum obtinuit. Cum quo apud urbam antequam montem iouis transiret, hludouicus et

Cap. 40

carlomanni loqui per rexerunt. Et illo eunte in langobardiam. ipsisque reversis ab eodem itinere. nuntiatum est eis quod nortmanni qui erant in ligeri. terreno itinere turasillas depredabantur. Et statim moti in illas partes in die festivitatis sancti Andree convenientes. multi ex nortmannis occisi. et plures in uuigenna fluvio ab lorti perierunt. et exercitus illorum deo volente cum victoria incolumis remeavit. Anno. dccc. lxxx. incarnationis dominice. hludouicus rex germanie una cum uxore sua a baquis in istas partes iter arripuit. et usque ad duziacum venit. ubi Gozlinus et Chonradus obviam illi venerunt. quam plurimis iam de illorum complicibus ab illorum societate retractis. Indeque hludouicus et uxor sua ad attiniacum. indeque ad erturiacum. et sic usque ad ribodi montem pervenerunt. Et videntes quod Gozlinus et chonradus quod ei polliciti fuerant attendere nequiverunt. et ipse ac uxor sua que speraverunt obtinere non possent. pactis amicitiis cum filiis hludouici regis francorum. et condicto placito futuro mense iunio ad gundulfi villam. reversi sunt in patriam suam. Et in itinere invenientes hludouicus nortmannos. domino opem ferente. magnam partem exercitus suis unde occidit. sed in saxonia magnum dampnum fidelibus suis per nortmannos sustinuit. Filii autem hludouici quondam regis francorum. reversi sunt ambianis civitatem. et sicut fideles illorum invenerunt.

id est gotzilin. vide supra fo. 153. pa. 1.

regnum paternum inter se diviserunt. id est. ut hludouicus quod de francia residuum erat ex paterno regno. sed et neustriam cum markis suis haberet. et carlomannus burgundiam et aquitaniam cum marchis suis obtineret. et quique de primoribus secundum convenientiam in cuius divisione honores haberent. illi se commendarent. Inde compendium redeuntes. ibi pascha domini celebraverunt. Et post hec. premnum et catalaunis civitates. ad placitum condictum mediante iunio apud gundulfi villam obviam suis consobrinis venerunt. quo hludouicus infirmitate detentus venire non potuit. sed per se missos suos direxit. Karolus autem a langobardia rediens. illuc venit.
1 In quo placito communi consensu inventum est. ut ipsi reges hludouici quondam filii ad attiniacum redirent. cum scara hludouici germanie regis. et hugonem hlotharii iunioris filium impeterent. Quo venientes. quia hugonem non invenerunt. sororium illius Teutboldum bello aggressi sunt. et multis interfectis in fuga verterunt. Indeque cum hoste ex regnis suis una cum predicta scara hludouici regis germanie. predicti reges ordinatis qui regnum suum contra nortmannos in gaunto residentes custodirent. in burgundiam versus bosonem per mensem iulium atrecas civitate preterierunt. Karolo rege illuc cum hoste sua venturo. In quo itinere eiectis de castro matiscano Bosonis hominibus. ipsum castellum ceperunt. et eum comitatu Bernardo cognomento planta pilosa dederunt. Et pergentes

simul. Karolus. hludouic(us) & carlo
mann(us) ad obsidendā uiennā in q(ua)
boso uxorē suā cū filia. & magnā
partē de suis hominib; relinquens.
fugā ad montana quedā arripuit.
Karolus aut(em) qui se unā cū consobri
nis suis uiennā obsessurū p(ro)mise
rat. mox ut quedā sacram(en)ta utrun
q; int(er) eos facta fuer(ant). ab ipsa obsi
dione recessit. & in italiā p(er)rexit.
Indeq; romā ueniens. a Iohanne
papa. in die natiuitatis dñi in im
peratorē ungi obtinuit. Anno in
carnationis dñice. dccc. lxxxi. re
manente carlomanno cū suis con
tra bosonis seditionē. hludouicus
frat(er) eius reuersus ē. in partem
regni sui contra normannos. q(ui)
uastantes omnia in suo itinere. cor
beiū monasteriū & ambianis ciuita
tē. aliaq; s(an)c(t)a loca occupauer(ant). De
quib; n(on) modicā partē occisis. ceteris
q; fugatis. & ipse hludouic(us) una
cū suis retrorsū nemine p(er)sequen
te fugā arripuit. diuino mani
festante iudicio. q(uia) q(uo)d in nort
mannos fuerat actū. n(on) humana
sed diuina uirtute patratū exti
terit. Iterū namq; normannis
regredientib; in partē regni sui.
isdem hludouic(us) cū quib; potuit eis
obuiā ire p(er)rexit. & castellū mate
ria lignea quorundā consiliarior(um)
suorū hortatu in loco qui dici
tur Stromus clausit. q(uo)d magis
ad muniīm paganorū. quā ad
auxiliū xpianorū factū fuit.
q(uonia)m ipse rex hludouic(us) inuenire
n(on) potuit cui [illegible] idē castellū ad
custodiendū cōmittere possæt.
Indeq; reuersus. Anno. dccc
lxxxii. apud cōpendiū natiuitatē
dñi. sed & s(an)c(tu)m pascha celebrauit.
ubi nuntiatū est ei. q(uia) consobrin(us)
suus hludouic(us) hludouici regis
germanię filius. inutilit(er) sibi &
eccl(esi)e ac regno uiuens. morti sub
cubuit. Venientes aut(em) primo
res partis illi(us) regni quę ipsi hlu
douico in locarium data fuerat
quatin(us) quę pat(er) & auus illorū
habuer(ant) eis consentire&. uoluer(unt)
se illi cōmendare. sed consilio
primorū suorū p(ro)pt(er) sacram(en)ta
quę int(er) eū & karolū facta fuer(ant).
n(on) eos in cōmendationē recepit.
sed scarā hostilē cū p(re)fecit Teo
derico comite quasi in adiuto
riū illorū contra normannos
disposuit. & ipse ultra sequanā
aesti recepturus brittonū prin
cipes & bellatores contra nort
mannos usq; turonis p(er)rexit.
uir plen(us) omib; immundiciis
& uanitatib; infirmatus ē.
corpore. & lectica deportatus
usq; ad monasteriū s(an)c(t)i dyonisii
mense augusto. ibi mortuus ē.
& sepultus. Primores autē
regni. expeditū nuntiū miser(unt)
ad carlomannū. mandantes
ut relictis qui uiennā obsidēnt.
& seditioni bosonis resisterent.
ipse q(uam) totius ad eos uenire festi
naret. q(uonia)m ipsi hostilit(er) p(re)parati
erant in occursū normannorū
q(ui) ciuitates coloniā & treueris
cū monasteriis sibi contiguis
iā incensas. & monasteria s(an)c(t)i
Lamb(er)ti in leudica. & promię.
& inde aquis etiā palatiū. omnia
q; monasteria parroechiarū

[Margin:] Karolus hludo uici q(uo)ndā germanię filius. a Ioh(anne) papa imp(er)ator ungitur.

[Margin:] Mortuo hludouico filio hludouici filij karoli calui. Carlomann(us) fr(ater) eius successit. P

Cap. 41.

tum gressi sunt uidelicet ambianensis, camaracensis, & partim remensis parroechie sue ditioni addicta, & partim cum castello mosomensi incensa. & Uualanem mettensem episcopum contra sacram auctoritatem & episcopale ministerium armatum & bellantem occisum, & socius eius fugatus habebant. Ipsi autem parati erant illum recipere, & se illi commendare, sicut & fecerunt.

Dum autem in eodem procinctu degeret, & mense Septembrio nuntiatum est illi certo nuntio, quia capta uienna, uxorem Bosonis & filiam eius Richardus frater ipsius Bosonis ad comitatum suum augustidunensem adductam habebat. Sed & Hastingus & complices illius nortmanni a ligeri egressi partes maritimas petiere. Karolus autem nomine imperator contra nortmannos uenit cum multo exercitu usque ad illorum firmitatem. Quo ueniens concidit cor eius, & placitauit Godafridum cum suis ut baptismum susciperet, et frisiam aliosque honores quos Roricus habuerat exciperet, interueniente quorundam obtentu.

Sigefrido etiam & Uurmonti illorumque complicibus plura milia argenti & auri que de thesauro sancti Stephani mettensis aliorumque sanctorum locis arripuit eis dedit, & ad deuastationem sui regni atque consobrini sui partem sicut & antea fecerant residere permisit. Idem namque Sigefridus cum xl† nortmannorum parisius urbem obsedat; sed resistente Gozlino predicto presule ipsius urbis & abbate coenobii sancti Germani, necnon Odone tunc comite, postea francorum rege, meritis sancte dei genitricis Marie almique Germani suffragiis, predictis principibus opem ferentibus, urbem uero dictam non ualentes capere abscesserunt. Tunc etiam corpus beatissimi Germani in arcisterium eiusdem sancti pontificis in ciuitate predicta situm a monachis delatum fuit. Ecclesiam uero eius in suburbio positam pagani omnibus complentes spurcitiis deuastauerunt, & plurimi ipsorum uirtute sancti presulis extincti, confusi abscesserunt. Unde predictus Odo gauisus miraculis que in predicta obsidione a sancto presule Germano patrata uiderat, adepto culmine regio, uasculum in quo nunc sanctissima pontificis membra deo disponente requiescunt, auro & gemmis honorifice componi fecit.

Karolus quoque Hugoni Hlotharii iunioris filio facultates ecclesiasticas mettensis episcopii, quas sacri canones futuro episcopo reseruari precipiunt, ad consumendum commisit. Angilbergam uero Hludouici italie imperatoris uxorem, quam in alamanniam transduxerat, per Leutardum uercellensem episcopum Iohanni pape sicut petierat romam remisit. & sic reuersus Uuarmatiam placitum suum kalendis nouembris habiturus, a nortmannis recessit. Ad quod placitum Hugo abbas quibusdam sociis secum assumptis ad idem placitum Karolum adiit pro petitione partis regni quam frater suus Hludouicus in locarium acceperat, ut sic ipse Karolus olim promiserat.

+ millibus

Gozlinus Eps par. et Abbas Sancti Germani.

carlomanno restituerat. Unde nil
certi obtinuit. Sed absentia illi(us)
in isto regno magnu(m) detrimentu(m)
fecit. q(ui)a carlomannus non habuit
quib(us) da(re)t regni primorib(us) ab ipsi(us)
auxilio se retrahentib(us). unde nort
mannis posset resistere. Qua
p(ro)p(ter) usq(ue) circa laudunu(m) castel-
lu(m) uener(unt). & que in giro ipsius
castelli erant dep(re)dati sunt & in
cender(unt). disponentes remis uenir-
re. indeq(ue) p(er) suessionis & nouio-
magu(m) p(er)gentes. ad p(re)fatu(m) castellu(m)
expugnandu(m) redire. & regnu(m)
sibi subicere. Q(uo)d p(ro) certo audiens
hincmarus ep(iscopu)s. cui(us) homines de
potestate remensis episcopii cu(m)
carlomanno erant. uix noctu
cu(m) corpore s(an)c(t)i Remigii & ornam(en)
tis remensis eccl(esi)e. sicut infirmi
tas corporis ei poscebat sella gesta-
toria deportatus. & canonicis ac
monachis atq(ue) s(an)c(t)imonialib(us) hac
illacq(ue) disp(er)sis. ultra matrona(m)
in quada(m) uilla que sparnacus no-
minat(ur). uix fuga lapsus p(er)uenit.
Scara aut(em) de nortmannis plenitu
dine illoru(m) p(re)ueniens. usq(ue) ad
porta(m) remis p(er)uenit. Qui ea que
extra ciuitate(m) inuener(unt) dep(re)dati
sunt. & uillulas quasda(m) incende
runt. sed ciuitate(m) qua(m) nec mur(us)
nec humana manus defendit. d(e)i
potentia & s(an)c(t)oru(m) merita ne illa(m) in
grederent(ur) defender(unt). Carlomann(us)
aut(em) ~~supuentione~~ aduentum nortmannoru(m)
audiens. cu(m) quib(us) potuit copiis eos ag
gressus magna(m) parte(m) de
his qui p(re)dam ducebant occidit, sed et
partim in axona necati sunt. ma-
xime aut(em) ex illis qui remos adier(ant).

uolentib(us) ad socios suos redire.
p(re)da(m) excussit. Maior u(ero) & fortior
pars de nortmannis in quada(m)
uilla que uocat(ur) auallis se redu
xit. ubi eos illi q(ui) erant cu(m) carlo-
manno. sine p(er)iculo suo aggredi
nequer(unt). Unde circa uesp(er)am pede-
temtim retro reuersi. in uicinis
uillis se collocauer(unt). Nortmanni
u(ero) mox ut luna eis illuxit. ab
ipsa uilla egressi. itinere quo ue
nerant reuerterunt. Ea tempestate
astringe cu(m) nortmannis ubiq(ue) seui=
ente [illegible] multa corpora s(an)c(t)oru(m)
ex p(ro)p(ri)is locis in francia(m) delata s(un)t.

Tunc etiam corpus beatissimi
Leutfredi abbatis a nortmannis
in quib(us)da(m) partib(us) francie circu(m)
quaq(ue) delatu(m). ad ultimu(m) una cu(m)
ossib(us) beati Agofredi fr(atr)is ei(us). nec
non & corpore s(an)c(t)issimi Turiaui
dolensis eccl(esi)e archip(re)sulis. apud
monasteriu(m) s(an)c(t)i Germani in sub
urbio parisii ubi d(e)o disponente
adhuc requiescunt. translata sunt.

Temp(or)e karoli simplicis & Rotb(er)ti markionis.

Cap. 42 884

Obeunte Carlomanno. filius ei(us) qui nihil fecit hludouic(us) nomine successit.

Uer(um) carlomanno reb(us) humanis
exempto. filius ei(us) hludouicus
successit. qui nihil fecisse p(ro) nomen
sortitus e(st). siue q(uo)d a regno potitus
nil strenue gessit. seu q(uo)d s(an)c(t)imo=
niale(m) q(ua)nda(m) sicuti a maiorib(us) acce-
pim(us) kale monasterio puellaru(m)
abstractam coniugio copulans
suo. peccatu(m) q(uo)d nihil mai(us) esse
noscitur p(er)petrarit. Hui(us) in dieb(us).
effera memoratoru(m) manus danoru(m)
tercia(m) neustriis inflictura clade(m)
aduenit. Intulisset(que) maiorem
superiorib(us) clade(m). ni hugo sup(ra)dict(us)
p(er) gallias abbatis honore p(re)ditus.
eoru(m) compescuisset temerarios

Ici commence la partie empruntée par Hugues de Flavigny